

Orienteeruja

nr. 3/80

juuni/juuli 2004

Marek Nõmm astub Ollele kandadele

Balti MV:
Eestlaste läbimurre

EMV lühirajal:
Meeldejääv nädalavahetus

Jan Olm: uus täht o-taevas - Kas käes on aeg uueks kaardirevolutsiooniks?
Kõrvemaa Rogain: ööpäev rabades - Päevakulisele: kaart ja kompass

13

Publikusõbralikud meistrivõistlused Hatikul

Orienteerija

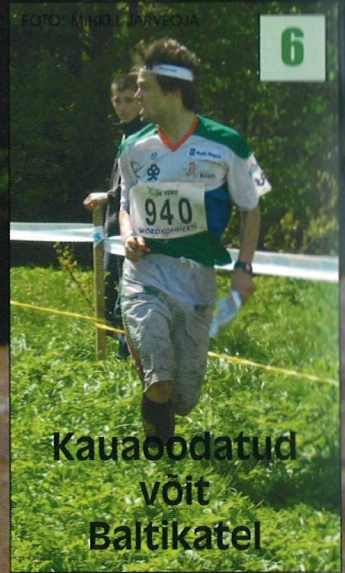
OK Põlva Kibrase poolt Hatikul korraldatud EMV lühirajal ja HD21 teates jääb meelde väga pealtvaatajasõbralikuna. Näiteks ei juhtu Eesti võistlustel just sageli, et eliitraja viimane etapp publiku silme ees mitmemeetrist hüpet sisaldab. Ja muidugi kommentaator...

"EOL on avastanud lihtsa ja töötava lahenduse, kuidas orienteerumisest publikuala teha. Pole mõtet evida mingit pargiorienteerumist ega võistlejatele GPS saatjaid külge riputada — tuleb vaid leida mõnusa huumorisoonega spordiala ning võistlejaid tundev kommentaator ja võistlus muutub huvitavaks sõltumata sellest, kes kuidas metsas jookseb."

ARVAMUS OR.VESTLUS LISTIST

PRINTCENTER

TRÜKIB
ORIENTEERUJAT

Kauaoodatud
võit
Baltikatel

32

RAJAMEISTRI- VÕISTLUS LÖPPENUD

TULEMUSED JA ARNE
KIVISTIKU KOMMENTAARID

Kes see mees on?

Ootamatu täiendus
Eesti koondise vägedele

SISUKORD	+ Kaart ja kompass. 4
	Dr O-Trops.....12
	Kõrvemaa
	Rogain.....18
	Kent Olsson.....22
	Lahemaa RP.....25
	Mis on viga meie kaartidel?.....26
	Noortelaagrid Põlvas ja Laulasmaal..28
	VV: Mari Roots.....30
	Apteek: Reisirohud.....31
	Ptolemaios ja Eesti.....34
	Võistluskutsed.....36
	EOL otsused.....36
	40a tagasi.....38

presidendi veerg

Balti MV — murdsime läbi

Leho Haldna
EOL president
14.06.2004

FOTO: HARRY VEIDE

Balti MV võistkondlik võit Haanjas oli Eesti koondise viimase kümnendi suurim õnnestumine. Kahjuks ei saanud ma ise selle sündmuse juures viibida seoses samal ajal toimunud IOF nõukogu koosolekuga. Lootsin vaikselt, et vähemalt kodus peame Lätist parem olema. Leedu võitmisest ei julgenud unistatagi!

Tulemusi analüüsid selgub koondise ühtlane esinemine individuaalpäeval ja tõeliselt võitluslik jooks teatevõistlusel. Üksikutest tulemustest tuleb esile tõsta meie neidude Annika Rihma, Siiri Mere ja Eveli Saue ülekaalukat kolmikvõitu D20 klassis, Kati Rooni võitu D18 ja Ly Trei edu D16 klassis. Võistkonna liidrid Anu Annus (D21 — hõbe) ja Olle Kärner (H21 — pronks) olid meie täiskasvanute parimad avapäeval, kuid Olle andis ka olulise panuse teatemeeskonna (Kraas, Kärner, Nõmm) eriti magusasse võitu Leedu üle. Marek Nõmmel õnnestus avapäeva 4. koha järel näidata teatejooksu viimases vahetuses koht kätte leedukate suurele staarile Edgaras Voverisele!

Eesti MV lühirajal ja HD21 teatejooksus Hatikul, OK Põlva Kobras poolt korraldatuna, õnnestusid. Maastik oli eriti sobiv selliseks võistluseks, kuid rajameistrid alahindasid veidi võistlejaid. Näiteks olid põhiklasside ja ka teatejooksude võitjad oluliselt kiiremad, kui uute reeglitega ette nähtud.

Ebameeldivalt üllatas aga osavõtjate arv, mis oli langenud mullusega võrreldes tervelt 71 võrra ehk 13% (552 osalejat — 2003, 481 osalejat — 2004). Põhjus on muidugi lihtne ja ammu olemas — sündimuse langemine 1990-ndate aastate alguses. Võrreldes mullusega on seetõttu “kadunud” 47 (!!) noort klassides HD14 ja HD16. Iseseisvuspüüete lainel sündinud põlvkond on liikunud neidudel D18 klassi (+10 võrreldes mullusega) ja noormeestel H20 klassi (+8 võrreldes mullusega).

Aga... kui aasta tagasi rõõmustasin D21 klassi suure osalejate arvu üle, siis tänava on tunne, et neid-naised on järginud ühe valitsuserakonna lubadusi ning läinud “emapalka” püüdma. Ma ei oska millegi muuga seletada 25 võistleja kadumaminekut ühe aasta jooksul (54 — 2003, 29 — 2004).

Tänavune kevad paistab olevat ka nädalavahetustel traditsioonilisi orienteerumisvõistlusi korraldatavatele klubidele osavõtjate poolest vaene. OK Ilves arvas, et neil jäi Ilves-3 ca 100 osalejat vähemaks kui mullu. Erilist osavõtjaterõõmu ei pakkunud ka 4EST-2004 korraldajatele esimene, soodsama hinnaga registreerimistähtaeg. Oodatust vähem oli huvilisi, kuigi võistluse aeg on nüüd tööinimestele sõbralikum — neljapäevast pühapäevani. X 4EST toimub Pudisoo-Leesi kandis nädal senisest ajast hiljem, 15.–18.juulini. Korraldajad on oma tegemistega aegsasti valmis. Kas tulevad ka võistlejad?

Kohtumiseni Pudisoo

SUUR ORIENTEERUMIS- KLUBIDE KÜSITLUS

Kuidas kõlavad Kopra laulu sõnad? Kes lubab võita kaks järgmist Jüriööjooksu? Orienteeruja küsimustele vastas pikemalt või lühemalt 16 klubi, vastused avaldatakse järgmises ajakirja numbris.

ORIENTEERUJA 2004.A ILMUMISKUUD:

nr 4(81)/2004 august 2004
nr 5(82)/2004 september 2004
nr 6(83)/2004* november 2004

* — koos tulemuste lisanumbriga

JÄRGMISES NUMBRIS:

- Noored EM-il Austrias
- Juuniorid MM-il Poolas
- Täiskasvanud EM-il Taanis
- Endurance Quest 2004
- Tammed Jukolal esisajas
- ...ja palju muud

Orienteeruja 3/80 juuni/juuli 2004

Eesti Orienteerumislidu perioodiline väljaanne, ilmub aastast 1994

Väljaandja: EESTI ORIENTEERUMISLIIT
<eol@orienteerumine.ee>

www.orienteerumine.ee Regati 1,
11911 Tallinn; a/a 221002100295
Hansapank; tel/faks 6398681

Peatoimetaja: Jürgen Einpaul
<jyrgen@treenet.ee> Tamme tee 4
Aaviku küla Rae vald 75301
Harjumaa; tel 6034515, 56450571,
faks 6034516

Esikaas: Marek Nõmm EMV lühirajal Hatikul; foto Harry Veide

Kolleegium: Sixten Sild, Maret Vaher, Ruth Vaher, Mihkel Järveoja, Monika Järveoja

Orienteeruja üksikmüük: Mati Poom — Tallinnas, Põhja-Eestis ja suurematel üleriigilistel võistlustel; Tiina Oras — Tartu neljapäevakutel; üksikuid numbreid saab osta ka EOLI kontorist Pirita Regati 1

Orienteeruja üksiknumbri hind 30 kr

ALGAJALE PÄEVAKULISELE:

OLULISTEST ASJADEST, MIS VÕIVAD AIDATA PÄEVAKULISEL OSAVAMALT JA KIIREMINI OMA RADA LÄBIDA

Kompass

— Orienteeruja hea, kuid mitte hädavajalik abimees

Kõlab pisut paradoksaalselt, kuid kompass ei ole orienteerumise (isegi tipporienteerumise) juures esmatähtis. Metsa võib tegelikult minna ka ilma kompassita ja kasutada kaardi põhjasuunda pööramiseks abivahenditena päikest või maastikul asetsevad objekte.

Maret Vaher, Sixten Sild

Tipporienteerujatest jookseb ilma kompassita soomlane Pasi Ikonen, kes 2001. aastal tuli lühirajal maailmameistriks kõigi kompassikasutajate ees. Pasi jookseb põhimõtteliselt ilma kompassita. Tema väitel on ta sunnitud kompassi puudumisel palju süvenumalt lugema kaarti ja seeläbi jäävad tegemata nii mõnedki vead. Aga selge on see, et tema puhul on tegemist looduse imelapsel. Kedagi teist maailma parimat orienteerujatest sellise suunatajuga õnnistatud ei ole.

KOMPASSI VABALT PÖÖRLEV MAGNETNÕEL VÕTAB ALATI PÕHJA-LÕUNA SUUNA.

Tänapäevaste kompasside (SILVA, Suunto, Moscow compass) magnetnõela põhjasuunda näitav ots on punane ja lõunasuunda näitav valge. Mõne kompassi põhjasuunanõelal on peal väike N-täht või nooleke.

KOMPASS „VALETAB“

Kui kompassi läheduses on segavaid metall-esemeid (haaknõel, auto, raudteerööpad, kõrgepingeliin, maa-alune torustik, raua-

maak, teine kompass), siis võib magnetnõel põhja-lõuna suuna asemel peatuda suvalises suunas. Väikesed metallised (näiteks haaknõel, teine kompass vms) mõjutavad nõela ainult vahetult kompassi kõrval olles, suuremad objektid (hooned, kõrgepingeliin, maagileiukohad jms) mõjutavad nõela aga isegi mitmekümne meetri kauguselt.

Lisaks võib kompass „valetada“ ka siis, kui teda ei hoita horisontaalselt ehk maapinnaga paralleelselt, vaid viltu. Samuti tuleb tähelepanelik olla jooksu pealt kompassi jälgides — jooksu peal rappumisel kaldub odavamate kompasside nõel tihti ca 10–15 kraadi põhjasuunast kõrvale. Kompassi magnetnõel võib näidata suvalist suunda ka juhul, kui kompassi vedelikus on mull või kui nõel on n-õ kinni kiilunud kas kulumise või tehase praagi tõttu. Mida kallim on kompass, seda stabiilsem nõel ehk seda paremini püsib magnetnõel jooksu ajal põhja-lõuna asendis ja seda kiiremini võtab ta horisontaalasendisse keeramisel õige asendi.

PÖIDLA- JA PLAADIKOMPASS

Kompassid jagatakse vastavalt kujule ja kinnitusvõimalusele plaadi- ja pöidlakompassiks. Viimast on nii parema kui vasaku käe mudelit — olenevalt sellest, kas kasutaja

eelistab hoida kaarti paremas või vasakus käes. Plaadikompassil ei ole vahet, kumma randme külge kompass nõõriga kinnitada.

Tavaliselt hoitakse plaadikompassi ja kaarti erinevates kätes. NB! Kompassi koht ei ole paelaga kaelas! Seal kipub ta jooksmise ajal hüplema — nii võib jooksja end vigastada ja ka kompassi nõel võib oma pesast tugeva raputamisega välja tulla, muutes nõnda kompassi kasutamiskõlbmatuks.

Kompassinõel ei näita seda, kuhu sa liikuma pead või kuspool on punkt. Kompass näitab alati vaid seda, kuspool asub põhi (st magnetiline põhjapoolus). Kogu muu info on kaardil, st kaardilt saad vaadata ehk lugeda, kuhupoole sa liikuma pead, et kontrollpunkti jõuda.

Selleks, et kaarti oleks kergem lugeda, peaks kaart ja maastik olema sinu asukoha suhtes ühtepidi. Nii tulebki kaart kõigepealt ilmakaarte suhtes orienteerida. See tähendab kaardi keeramist põhjasuuna nooltega põhja poole. Sellel õiges suunda sättimisel aitab sind kompass, aga ka sinu ümbruses olevad selged objektid — maja, kivi, jõgi, teeharu jne.

Kompassi abil tuleb kaardi ülaots keerata sinnapoole, kuhu sihib kompassi nõel — põhja suunas. Objektide järgi seades tuleb kaarti keerata niiviisi, et sinust paremal olevad objektid oleksid ka kaardil sinu asukohast paremal.

Kasutames näitlikustamiseks Eesti kaarti — on ju kerge lugeda maanteekaarti sõites Pärnust Tallinna, kui me hoiame seda nii

KOGENUD ORIENTEERUJAD SOOVITAVAD:

1. Enne mõtlet, siis tegutse. Kiirustamine ja kiire tegutsemine on kaks eri asja.

(Tegelikult on nii, et kui oled kaardilt kenasti aru saanud, kuhu minema pead ja maastikul kõik loodusobjektid soovitud järjekorras vastu tulevad (st sa saad pidevalt kinnitust, et oled õigel teel), siis hakkavad ka jalad iseenesest kiiremini liikuma. Nii et orienteerumisarjal saavutatakse hea tulemus eelkõige sujuva ja pideva õiges suunas liikumisega.)

2. Orienteeri alati kaart ilmakaarte suhtes enne kui seda lugema hakkad! See tähendab, et pööra kompassi (või päikese) järgi

kaardi põhjasuund magnetilise põhja suunas.

3. Tee endale kaardil selgeks, kus sa oled ja kuhu tahad minna.

4. Kui eesmärk on selge, vali endale jõukohane liikumistee ja määra kindlaks mineku suund.

5. Stardist või kontrollpunktist väljudes kontrolli, kas sa ikka lähed õiges suunas.

6. Liikumisel seosta kõik olulisemad objektid maastikul kaardiga ning vastupidi. Kaardilugemine on kaasaja orienteerumise alus.

7. Ära lase kaasvõistlejatel end valitud teelt kõrvale meelitada. Liigu enda valitud teed

pidi ja lase tormajail minna — uisapäisa tormajad eksivad varem või hiljem. Pigem varem...

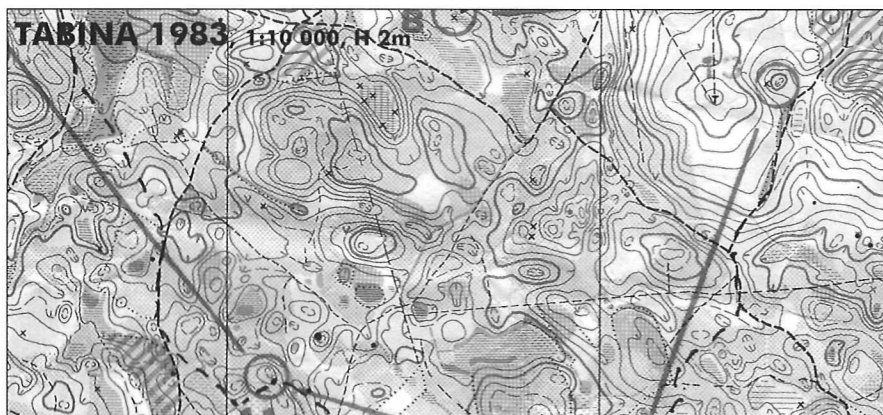
8. Eksimisel säilita rahu! Tuleta meelde, kus teadsid viimati kindlalt oma asukohta kaardil. Kuhu sa seal võisid minna? Otsi maastikul selge äratundmise koht (mõni suur objekt) ja leia see paik kaardilt üles. Viimases hädas katsi kompassi järgi mingis kindlas suunas liikudes jõuda mõne suure, selge orientiirini (maantee, jõgi vms)

9. Pärast raja läbimist analüüsi oma tegevust. Õpi neilt, kes sinust paremini esinesid.

10. Ära anna alla! Kui läsksi kehvasti, siis proovi järgmine kord uuesti!

EETIKAST:

- Orienteerumisega tegelemine eeldab ausat mängu. Ainult sellisel juhul pälvivad kaaslaste lugupidamise.
- Orienteerumisvõistlus toimub maastikul, kuhu on kätkevad paljude inimeste töö ja vaev. Orienteeruja austab seda, väldib põllu- ja metsakultuuride tallamist.
- Võistluste õnnestumine ei ole mõeldav, kui leidub kasvõi üksainus lohakas või pahatahtlik inimene, kelle süü läbi hävib kontrollpunkti sisustus.

Maastiku kujutamine kaardil, erinevad käekirjad

nagu tekstid on kaardile trükitud — meil on kaart õiget pidi ees, st kaardi ülaots (põhi) sihib põhjasuunas (ehk siis Tallinna poole). Kohanimed on loetavad nagu iga tavaline tekst, kõik objektid, mis asuvad maastikul maanteest paremat kätt, on ka kaardil teest paremal pool, aga näiteks Märjamaa asub Pärnust tulles maanteest vasakul pool ehk siis läänes ja ka kaardil on Märjamaa Pärnu-Tallinn maanteest vasakul.

Lugedes aga sama kaarti teel Tallinnast Pärnusse, pole see sugugi nii lihtne, kui hoiame kaardi endiselt ees nagu raamatu, st kiri õigetpidi. Kaardi ülaser vihik nüüd ju hoopis lõuna poole, kuna me vaatame näoga lõuna ehk Pärnu suunas. Nüüd on kaardil Märjamaa ikka endiselt teest vasakul pool, aga tegelikult jääb ta ju hoopis paremale! Selleks, et saaksime kaardi maastikuga „kokku ajada“, tuleb kaarti 180 kraadi (ehk poolring) keerata, see aga tähendab, et kiri on nüüd „pea alaspidi“. (Vihjeks olgu öeldud, et selle järgi, kes autosõidul maanteekaardi maastiku järgi orienteerub, tunnebki paadunud orienteeruja ära!) Õnneks on kogu orienteerumiskaardil olev info antud selliste leppemärkidega, et neid saab vaevata lugeda igast suunast vaadates.

LOODUSLIKE OBJEKTIDE KASUTAMINE ILMAKAARTE MÄÄRAMISEL.

Kindlasti mäletavad paljud põhikooliaegse geograafiaõpiku seletusi, et sipelgapesa asub alati puu lõunaküljes, puutüved samalduvad põhjaküljest jms, kuid need ei ole siiski ilmakaarte määramisel piisava täpsusega. Sipelgad teevad oma pesa ikka sinapoole, kus on rohkem valgust — põhjapoolse metsaserva puhul on pesa puude põhjapoolses küljes. Küll aga on suureks abimeheks päike — vaadates enne starti, millisesse ilmakaarte päike jääb, võib teda ka rajal üldsuuna kontrollimisel edukalt kasutada.

KASUTATUD KIRJANDUS:

Arne Kivistik „Orienteeruja ABC“. Tallinn 1973
Tõnu Raid „Kaardiraamat“. Tallinn 1999

Kuigi tänapäeva orienteerumiskaardid on äärmiselt (kohati väidetavasti liigagi!?) täpsed, juhtub ikka vahel, et metsatuka asemel on paari päevaga tekkinud raiesmik, metsa serva kerkinud majake või metsa vahele sügav traktoritee. Ka veetase maastikul võib lohust teha lombikese, soosilmast kõnelemata. Tavaliselt on sellised muudatused kas käsitsi parandustega näidiskaartidele kantud või vähemalt võistlusinfos ära toodud. Sestap tuleb kaarti küll usaldada, kuid seal kujutatuse alati teatud loominguilusega suhtuda.

Kogenud orienteerujad väidavad lausa, et ainus, milles saad maastikul kindel olla, on reljeef. Samas on reljeefi kujutamine kaardimeistri kõige loominguilisem tegevus. Üheks väga huvitavaks näiteks, kuidas saab ühte maastiku erinevalt kujutada, oli juulikuise Ilvesteate kaart Tabinas. Nii 1983. (ülal) kui 2004.a (all) kaardid on mõõtkavas 1:10 000, kuid 20 aastat tagasi oli kõrgusjoonte vaheks 2 meetrit ja nüüd 5 meetrit. Nende kahe kaardi võrdlus annab lisaks ilmekale pildile metsa kasvukiirusest õppetunni ka sellest, milliste variatsioonidega saab reljeefi joonistada.

Sarnane kaartide võrdlemine ja igasugune „kuiv“ kaarditrenn laua taga tõstab iga

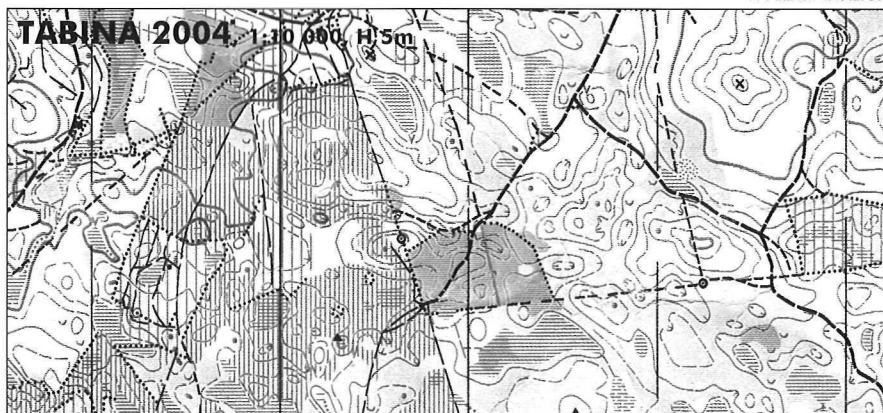
orienteeruja kaardilugemisoskust metsas. **RAJA LÄBIMISE ANALÜÜS ARENDAB KAARDILUGEMISOSKUST**

Eraldi teema on oma liikumistee analüüs ja selle võrdlemine kaaslaste omadega. See on asi, mida tasub kindlasti pärast võistlust teha. Mõnikord ei ole küll finisist enam mingit isu kaardi poole vaadatagi (eriti emotsionaalsetel kipub ka kompass siis kõrge kaarega lendu tõusma), aga tavaliselt läheb see tunne mõne tunni möödudes üle. Ainult oma vigu endale teadvustades (üles tunnistades) saame end järgmine kord parandada ja nii aina paremaks orienteerujaks saada. Samas — ärge unustagem ka ennast kiita õigesti tehtud iseseisvate otsuste ja kenade soorituste eest, mis metsas tehtud!

Elektroonilise märkesüsteemi (nn SI-pulga) kasutamine annab must-valgel teada, kelle teevalik kiiremaks osutus. Kaarti laua taga uurides tuleb päevalgele nii mõnigi detail (sh suur hulk väga olulist info), mis võistlustuhinas kaardilt välja lugemata jäi ja mis oleks tulemust parandanud.

MARET VAHER, SIXTEN SILD

KAARDID: OK ILVES

Balti Meistrivõistlused Käärakul: Kangelaste otsingul

Olle Kärneri tagasihoidlikud mõtted BMV-st

FOTO: MIHKEL JÄRVEOJA

Balti MV Käärakul jäävad meelde eriti positiivse nädalavahetuse. Teatejooksus Andree ja Marekiga võidetud kuldmedal on kindlasti üks magusamaid võite minu sportlastel.

Pärast pikka ja pimedat talve, mis möödus peamiselt vigastatud jalale parimat treeningrütmi otsides, ning terviseprobleemidest tulvil kevadet, toimusid Balti MV minu jaoks selgelt liiga vara. Ma ei olnud kaugeltki neiks jooksudeks valmis. Laupäeval individuaalil saadud kolmas koht oli küllaltki suur õnnestumine. Tulemus võinuks vabalt palju kehvem olla. Aga minu õnneks piisas pronksiks sel korral tugevast töötahtest. Tehnilise külje pealt jooksin suhteliselt stabiilselt, peale viiendas KP-s kaotatud keskenmõõdu ning 15. punkti tehtud silmapaistvalt rumala teevaliku. Mul polnud võimalust kulda võita, hõbeda jaoks vajanuks erilist õnnepäeva. Seega: hea jooks, hea koht, tuleb rahul olla.

Nädalavahetuse tipp hetk saabus aga teatejooksu pühapäeval. Oli ülimalt magus just nüüd, kui olen kuid vündunud viletsas vormis, alistada aastaid meeste teatejooksudes tooni andnud Leedu ning tulla Balti meistriks. Ja veel kuidas!

Et Chief avavahetuses juhtgrupis lõpetab, polnud mingi

üllatus. Vastupidi, ma olin enam kui kindel, et saan vahetuse ühena esimestest. Nii ka läks. Minu ülesanne teises vahetuses oli teha veatu sooritus ja võimalusel anda Marekile edumaa, et tal oleks lihtsam oma o-rütm leida. Jooksin agressiivselt ja kindlalt. Vorm polnud küll kiita ja raske oli, aga tegin oma töö ära nii hästi kui oskasin.

Marek jätkas nii, nagu teatevõistluses peab: tuleb teha veatu jooks, hoolimata sellest, mis koha eest võitleme. Leedukate ankrumees Edgaras Voveris püüdis küll Mareki raja lõpuosaks kinni (suuresti tänu soodsamale hajutusele), kuid sellest Leedule ei piisanud. Iglesiasel oli välja käia nii halastamatu spurt, millele Voveris vastata ei suutnud. Ja võit oli meie!

Võidu võtmeks võib pidada nii kõigi ühtlaselt häid jookse kui kogu võistkonna sooritust krooninud Mareki lõpukiirendust. Olen üsna kindel, et mina ei oleks sel päeval Voverise alistamiseks käiku leidnud. Marek leidis, näidates samuti suurepäraselt võitlejahinge. Nimelt tema kommentaar finis — "Ma ei saanud seda jooksu kaotada!" on ere näide õigest, positiivsest suhtumisest. Kõik algab mõtlemisest.

Lõpetuseks õnnitlused kogu koondisele Balti MV üldvõidu eest!

Balti riikide koondised mõtsid oma jooksu kiirust Haanja metsades mai eelviimasel nädalavahetusel. Eesti koondisel läks, nagu me nüüd juba teame, väga hästi. Koguni nii hästi, et sellist edu pole ammu olnud, vanameister Raid muheles rahulolevalt mu kõrval künkanõlval meeste teatefinisist vaadata. Naisjuuniorid võtsid kolmikvõidu, põhiklassides olid meie mehed 3. ja 4. Anu võitis naistest 2. koha. Teatejooksudes meeste kuld ja naiste hõbe ning kokku Eesti üldvõit.

Arthur Raichmann

Mõtlesin, et kumba pidi seekord läks — kas meil väga hästi või tegid naabrid halva soorituse. Maailma edetabeli järgi on leedu meestel esisajas 3 meest, lätlastel ja eestlastel kummalgi üks. Naiste osas jällegi leedukatel teistest rohkem — 5, eestil ja lätil 2 nime. Leedukate ülemvõimu ka eeldati. Meeste osas see enam-vähem nii ka oli — esiseitsmes asub individuaalvõistluse protokollis 4 leedukat. Leedu naiskond oli väljas aga mitte oma parimas rivistuses, kaks tugevat polnud kohal, sealhulgas nende eeldatav esinumber. See andis ka tulemuseta tunda. Üldtulemustes osutusid määravaks ka noorte tulemused, mis olid Eesti poolt vaadatuna päris head.

Võib-olla olete märganud, et mõni aeg tagasi kuulutati välja

terve rida konkursse erinevate koondiste treener-esindajate leidmiseks, sealhulgas ka meie täiskasvanute koondisele. Miskipärast tundub see viimane kõige vähem atraktiivne juhendada. Miks siis, au ja hiilgus on ju just seal kõige magusamad?

Praegune orienteerumisspordi taustsüsteem ehk tõesti tipp-sporti liiga hästi ei soosi. Rõhuasetus on otseselt riiklikust rahaldusest tulenevalt noorte toetamisel. See pole vale, kuid sobivat üleminekumehhanismi täiskasvanute koondisse meil pole. Mitmete tänaste koondistega rääkides jääb kõlama küsimus, mis saab neist noortest, kes juunioride eest välja kasvavad. Noorteraha kaob nende jaoks ära, klubid, kes paljuski finantsvõimalustest lähtuvalt tegelevad aktiivselt noortega, jätavad „rohelist“ HD21 koondislased ripakile. Nendega

FOTO: MIHKEL JÄRVEOJA

Ruth Vaher, Maret Vaher ja Tina Olm piiluvad poodiumile — seekord neist kellelgi sinna asja polnud

Eesti tüdrukud — vasakult Siiri Mere, Eveli Saue ja Annika Rihma välitseeid D20 klassi kindlalt

FOTO: JÜRGEN EINPAUL

tegelemise eest keegi raha ei maksa ja kui kohe väga häid tulemusi näidata pole, siis on see noor inimene omapäi. Hea, kui seab endale kõrge eesmärgid jätkamiseks, aga tõenäoliselt vajub sellisesse halli tsooni, kus lõviosa meie tippudest praegu on — treenivad küll, aga tippspordile pühendumisest on asi kaugel. Motivatsioon seisneb ikkagi pigem kodukamaraal nägudele ära tegemisel, kui rahvusvahelisel areenil läbilöömisel. Olle on siin muidugi meeldivaks erandiks.

Selle halamisega võiks lõputult edasi minna. Mina aga usun, et pole üht ilma teiseta — toetusmehhanismid ja heade saavutustega sportlased käivad käsi-käes. Kas olen ma väga küüniline, kui väidan, et oleks meil teatevõistkonna jagu maailmatasemel tegijaid, küll siis me nende toetamise jaoks ka va-

hendid leiaksime? Kohe hüpab keegi püsti ja ütleb, et sellist kampa ilma vahenditeta ei teki. Praegu pole aga teist võimalust, ükski riskikapitali fond ei investeeriks Eesti orienteerumise tippporti. Noorte toetamine on vajalik ja hea, aga nagu keegi tabavalt ütles, on see rohkem nagu sotsiaaltöö, mitte sihiteadlik sportlaskarjääri arendamine. Kui mul selles osas ka õigus pole, siis ikkagi on see vaid pool sellest tervikust. Nii ei jäägi meil muud üle kui leida neid, kes võtaksid nõuks näidata piimedatele valgust tunneli teises otsas, taastada usk sellesse, et meie seas on neid, kes on võimalised ka maailmas midagi korda saatma ja uskuda, et küll siis ka kogu ülejäänud toetusstruktuur neile järgi tuleb. Neile esimestele ilmselt siiski mitte, aga järgmistel on lihtsam. Nüüd jõuangi ma pealkirja juurde ta-

gasi — meil on kangelasi vaja. Kangelased sünnitavad legende, legendid sünnitavad huvi ja huvi sünnitab toetajaskonda. Olle ja Anu on meie kangelased tänana. Nende nimed on tõlgitud paljudesse maailma keeltesse. Marek on Baltimaade kangelane, tema nime tõlkimine läti ja leedu keelde praegu käib ning legend tema vägevusest jõuab peatselt ka Skandinaaviasse, ma ei kahtle selles. Edasi on vaja silma lahti hoida ja kõrv teritada.

Arthur Raichmann oli Eesti koondise esindaja Balti MV-i

VAATA KÕRVALT KA OLLE KÄRNERI KOMMENTAARI VÕISTLUSTELE, UURI JÄRGMISELT LEHEKÜLJELT MEESTE JA NAISTE ELIIDI PARIMATE LIIKUMISTEID NING LOE, KUIDAS TÕI EESTILE TEATEVÕIDU MAREK NÖMM

BALTI MV INDIVIDUAALVÕISTLUSE TULEMUSI

D21E 8,87km 15KP

1. Inga Dambe	Läti	01:06:42
2. Anu Annus	Eesti	01:07:59
3. Jolanta Razaitiene	Leedu	01:09:54

D20E 7,32km 12KP

1. Annika Rihma	Eesti	01:04:23
2. Siiri Mere	Eesti	01:05:17
3. Eveli Saue	Eesti	01:07:52

D18E 6,29km 11KP

1. Kati Rooni	Eesti	00:57:24
2. Skaiste Sidaraviciute	Leedu	01:00:22
3. Jūratē Rūkaite	Leedu	01:00:53

D16E 4,7km 10KP

1. Ly Trei	Eesti	00:45:53
2. Eleri Hirv	Eesti	00:46:50
3. Gabija Razaityte	Leedu	00:47:11

H21E 12,47km 21KP

1. Edgaras Voveris	Leedu	01:18:01
2. Martins Sirmals	Läti	01:20:16
3. Olle Kärner	Eesti	01:22:55

H20E 9,04km 16KP

1. Ruslanas Pogorelovas	Leedu	00:57:36
2. Edgaras Bertuks	Läti	00:59:16
3. Artis Jansons	Läti	01:04:40
4. Tõnis Vaiksaar	Eesti	01:06:12

H18E 7,47km 13KP

1. Romualdas Stupelis	Leedu	00:53:24
2. Mihkel Järveoja	Eesti	00:54:30
Lauri Malsroos	Eesti	00:54:30

H16E 6,69km 12KP

1. Jonas Gvildys	Leedu	00:45:53
2. Kalvis Mihailovs	Läti	00:47:08
3. Edgars Sparans	Läti	00:50:01
4. Lauri Tammemäe	Eesti	00:51:24

FOTO: JÜRGEN EINPAUL

BALTI MV TEATEJOKSUDE TULEMUSI

D20-21

3 x 5,3-5,4 13KP

1. LUTU-1	02:17.03
Geidre Voveriene	00:47.32(3)
Viima Rudzenskaite	44.59[1] 01:32.31(1)
Jolanta Razaitiene	44.32[1] 02:17.03(1)
2. EST-1	02:24.01
Ruth Vaher	00:47.38(4)
Maret Vaher	47.57[2] 01:35.35(2)
Tina Olm	48.26[2] 02:24.01(2)
3. LUTU-2	02:29.05
Ruta Cepaitiene	00:47.30(2)
Indre Valaite	49.19[3] 01:36.49(3)
Diana Vosyliute	52.16[4] 02:29.05(3)

D16-18

3 x 3,5-3,4 10KP

1. LAT-1	01:34.34
Janeta Turka	00:30.26(2)
Inga Priedite	30.50[1] 01:01.16(1)
Sanita Sokolova	33.18[2] 01:34.34(1)
2. LAT-2	01:35.36
Ieva Purina	00:30.29(3)
Rasa Bruna	32.58[3] 01:03.27(3)
Krista Mihailova	32.09[1] 01:35.36(2)
3. LUTU-1	01:40.12
Jurate Rukaite	00:29.58(1)
Rasa Ptasekaite	31.51[2] 01:01.49(2)
Skaiste Sidaraviciute	38.23[7] 01:40.12(3)
4. EST-1	01:43.48
Ly Trei	00:32.40(6)
Tais Leontenko	35.24[5] 01:08.04(4)
Kati Rooni	35.44[5] 01:43.48(4)

H20-21

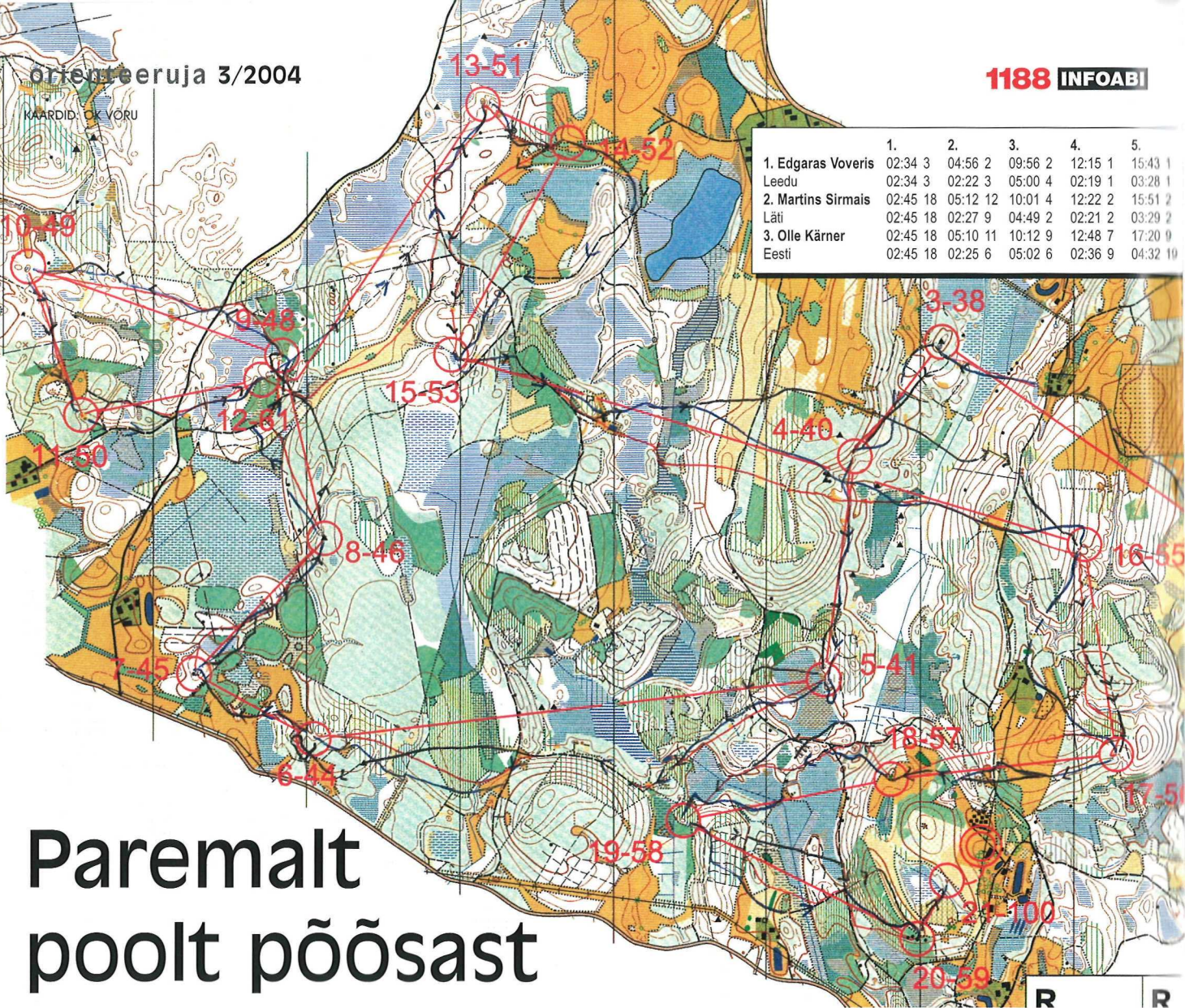
3 x 7,0-7,1 18KP

1. EST-1	02:23.43
Andreas Kraas	00:49.07(2)
Olle Kärner	47.12[2] 01:36.19(1)
Marek Nömm	47.24[5] 02:23.43(1)
2. LUTU-1	02:23.50
Nerijus Sulcys	00:50.11(6)
Svajunas Ambrasas	47.06[1] 01:37.17(2)
Edgars Voveris	46.33[1] 02:23.50(2)
3. EST-2	02:26.54
Alar Abram	00:50.06(5)
Erkki Aadli	49.31[3] 01:39.37(4)
Jan Olm	47.17[3] 02:26.54(3)

H16-18

3 x 4,2-4,4 10KP

1. EST-2	01:36.22
Lauri Tammemäe	00:32.30(4)
Tõnis Uiboupin	33.20[2] 01:05.50(3)
Timo Sild	30.32[1] 01:36.22(1)
2. EST-1	01:36.32
Mihkel Järveoja	00:32.16(2)
Martin Simpson	33.22[3] 01:05.38(2)
Lauri Malsroos	30.54[3] 01:36.32(2)
3. LUTU-1	01:37.19
Romualdas Stupelis	00:32.52(6)
Jonas Gvildys	33.38[4] 01:06.30(5)
Tomas Uska	30.49[2] 01:37.19(3)

	1.	2.	3.	4.	5.
1. Edgaras Voveris	02:34 3	04:56 2	09:56 2	12:15 1	15:43 1
Leedu	02:34 3	02:22 3	05:00 4	02:19 1	03:28 1
2. Martins Sirmais	02:45 18	05:12 12	10:01 4	12:22 2	15:51 2
Läti	02:45 18	02:27 9	04:49 2	02:21 2	03:29 2
3. Olle Kärner	02:45 18	05:10 11	10:12 9	12:48 7	17:20 9
Eesti	02:45 18	02:25 6	05:02 6	02:36 9	04:32 10

Paremalt poolt põõsast

Meeste võistkondade koostamine toimus teate eelõhtul. Et Erkki (Aadli), kes oma hea jooksupäevaga tavarajal näitas selget kuumust kabjaliste liiki, keeldus sõrgu vastu ajades jooksmast esindusvõistkonnas, siis võttis selle ülesande temalt üle Andreas (Kraas). Et Andreas on kogenud esimese vahetuse jooksja, ei olnud siin pikka mõtlemist, temale langeb avavahetus. Ja et Olle lubas õhtust putru mitte ära süüa kui ta teist vahetust joosta ei saa, ei jäänud minule valikut ja võtsin selle vahetuse, mis meestest üle jäi — ehk siis viimase.

Võistlus ise algas hästi, esimeses vahetuses tulid "sinised" Rene (Ottesson) ja Andreas paarirakendina üle finishijooone vahetult enne Läti võistkondi ja ca minutilise edumaaga Leedu esindusmeeskonna ees. Andreas oli teinud seda, mida esimeses vahetuses ongi teha vaja — tulla liidergrupis välja. Ja et juhtisime sel hetkel Leedu ees, oli asi veelgi parem.

Teises vahetuses tormas metsa Olle. Teadsin, et kui Olle pääseb metsa motiveeritult (mida ilmselt antud hetke positsioon ka pakkus), siis teeb ta ka hea jooksu. Olle tegigi oma töö kindlalt ja kiirelt. Vahe Leedu ja nagu hiljem teada sain, siis minuti ringis kuni minu vahetuseni. Vahe Lätiga oli kärisenud juba kuuele minutile.

Plaks Ollelt ja oligi minu aeg metsa minna. Pääsesin esimesena metsa, see oli mõnus tunne. Metsa vahele jõudes ei olnud Leedu veel selja taga tulemas näha. Järelikult oli piisav õhuvahetuse olemas, et teha algusest peale omas rütmis jooks. Kohe esimesest nõlvast alla joostes kukkusin selliselt, et see võis kõrvaltvaadates meenutada iluuisutamist tuntud topelt-akslit, ainult selle vahega, et maandumine toimus turja peale ja õhus suutsin ehk teha poolteist tiiru vajaliku kahe asemel. Et aga orienteerumises selliste stiil-

inäidete eest punkte ei anta, siis ajasin ennast kähku püsti ja jooksin edasi.

Esimese punkti lähetele jõudes tundsin ära tavarajast tuttava koha. Kõik oli selge, punkt ära ja teele välja, ikka samasse suunda kuhu tavarajalgi. Sain vajaliku rütmis kätte. Punktid tulid kõik järjest ilusti vastu ja olin juba unustanud, et keegi mind jälitab. Punkt-punkti haaval olin jõudnud omadega vaatepunktini. Rütm oli hea. Vaiksel lootsin, et äkki Leedu esindaja Voveris on minu püüdmituinas vigu teinud. "Aga mis mul temast," mõtlesin kohe ja keskendusin edasisele jooksule.

Vaatepunktist välja joostes kuulsin selja taga ergutuska. Aga kas oli tegu Leedu või Läti ergutajatega, seda ma muidugi aru ei saanud. Üks oli selge, keegi tuli tagant ja oli küllaltki lähedal. Suutsin tee peal veel korra ennast lohutada, et las ta (nad) tuleb, minul on oma jooks. Järgnesid jälle lühikesed etapid, mis suutsin läbida viga-

deta. Ühtäkki hakkasin kuulma selja taga raginat, mis punkt-punktilt lähenes. Suutsin jääda endale kindlaks ja mitte kordagi selja taha vaadata. Jooks sujus.

Teel tagant neljandasse punkti nägin enda kõrval võsas rohelist särki — selge, see oli Voveris, kes oli mu kinni püüdnud. Järgmises punktis olime koos. Õigemini küll — tegime koos ka väikese veakese. Tagant kolmandasse punkti joostes peatus Voveris äkki raiesmikul. Tormasin temast mööda, võtsin suuna peale ja hakkasin ragistama punkti suunas. Vahepeal kaotasime teineteise silmist, aga punktis oli tema paarikümne meetrise eduga ees. Ilmselt oli ta pääsenud tihnikust läbi mõnest vähem-rägasemast kohast.

Teel eelviimasesse jooksin esmalt kaotatud vahe täie hooga

6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	F	
23:34 1	25:19 1	28:02 1	30:38 1	34:28 1	36:34 1	39:06 1	44:10 1	45:31 1	48:41 1	59:59 1	64:35 1	68:03 1	71:27 1	76:41 1	77:40 1	78:01 1	01:18:01
07:51 1	01:45 6	02:43 3	02:36 1	03:50 2	02:06 6	02:32 7	05:04 15	01:21 1	03:10 3	11:18 2	04:36 15	03:28 4	03:24 1	05:14 14	00:59 1	00:21 5	
20:37 5	28:24 7	31:13 6	34:44 7	38:41 6	40:46 6	43:07 4	47:21 3	48:43 3	51:44 3	62:55 2	66:55 2	70:32 2	74:00 2	78:57 2	79:56 2	80:16 2	01:20:16
10:46 18	01:47 9	02:49 6	03:31 25	03:57 9	02:05 5	02:21 1	04:14 1	01:22 3	03:01 1	11:11 1	04:00 2	03:37 10	03:28 2	04:57 3	00:59 1	00:20 3	
25:26 2	27:09 2	29:49 2	32:41 2	36:33 2	38:48 2	41:13 2	45:38 2	47:12 2	51:41 2	63:49 3	68:19 3	71:43 3	75:46 3	81:28 3	82:33 3	82:55 3	01:22:55
08:06 3	01:43 2	02:40 1	02:52 6	03:52 3	02:15 13	02:25 2	04:25 2	01:34 17	04:29 31	12:08 6	04:30 9	03:24 2	04:03 18	05:42 23	01:05 5	00:22 10	

kinni. Edasi sõrkisin sabas, ette laiama ei läinud, ja lootsin lõpu peale. Eelviimasest punktist välja joostes Voveris hetkeks kiirendas. Lisasin ise ka sammu, üritasin hoida vahet minimaalsena. Üritasin jätta muljet, et olen kummiga tema küljes kinni. Teadsin, et sellistel hetkedel võib eeldatavalt tugevam mees murduda, kui näeb, et vastane ei mõtlegi alla anda. Jõudsime lagedale, kust hakkas tõus viimasesse punkti. Tõusu peal oli iga kümne meetri kohta üks Eesti mees, kes karjus: "paremalt poolt pöösast, paremalt poolt pöösast". Asi oli selge, viimane KP tuli võtta paremalt poolt pöösast. Vaatasin, et Voveris ei liigu eriti teravalt ja alustasin tõmbamist. Mõtlesin: "Kurata, kui nüüd ka ei suuda, siis millal veel!" Tõmbasin Voverise kõrvale ja siis ette, tunne oli hea,

sest ergutuskoor oli võimas. Ja nagu soovitatud, läksin mina viimasesse kp-sse paremalt ja Voveris vasakult poolt pöösast. Sellega sain piisava edu lõpusirgeks. Olin oma SI-pulga juba pesast välja tõmmanud kui tema alles lähenes punktile. Korras, allamäge kulgeval lõpusirgel oli vaja ainult lõpuni joosta. Finishijoon ja pulk auku. Purgis! Peale finishit ootasid mind kaks laia naerutusega nägu. Tundsime ära neis Olle ja Andrease. Ei olnud mehi alt vedanud, tunne oli väga hea. Olime teinud kõik hea jooksu ja tulemusega loomulikult rahul. Rõõmu teeb veel asjaolu, et meie võitjavõistkond on suhteliselt noor ja on veel palju võimalusi sama asja korrata ja ilusaid jookse teha. Tasub pingutada.

MAREK NÖMM

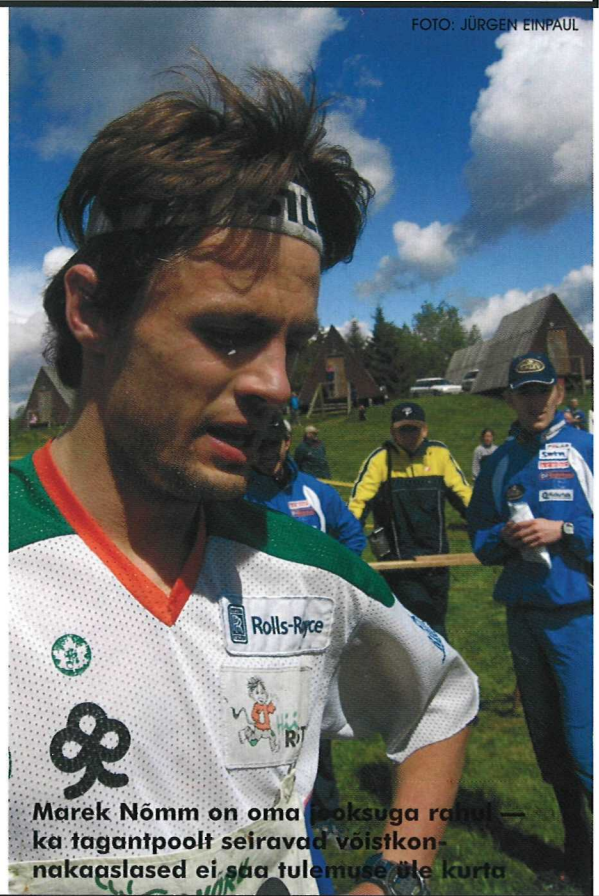
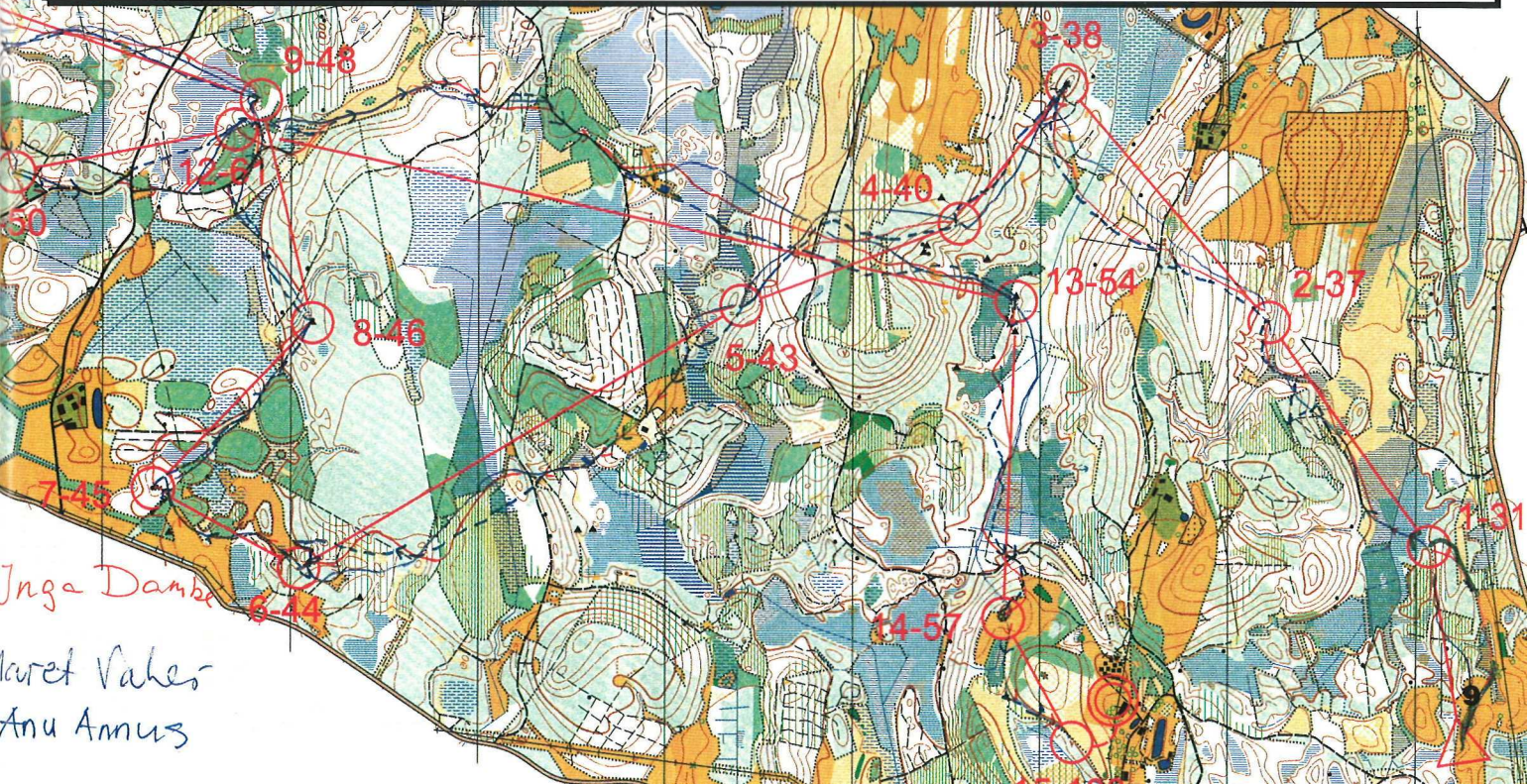

FOTO: JÜRGEN EINPAUL

Marek Nõmm on oma jooksuga rahul — ka tagantpoolt seiravad võistkonnakaaslased ei saa tulemuse üle kurta

1. Inga Dambe	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	F		
02:59 2	07:24 1	13:01 2	15:52 1	19:33 1	27:55 1	29:58 1	33:28 1	36:48 1	41:52 1	44:31 1	47:31 1	59:46 1	64:44 1	66:17 1	66:42 1	01:06:42	
02:59 2	04:25 3	05:37 2	02:51 1	03:41 1	08:22 1	02:03 2	03:30 5	03:20 3	05:04 2	02:39 4	03:00 5	12:15 2	04:58 1	01:33 2	00:25 6		
2. Anu Annus	03:06 3	08:42 7	14:26 6	17:42 5	21:32 5	30:14 2	32:11 2	35:02 2	38:32 2	45:27 2	48:33 2	60:38 2	66:00 2	67:36 2	67:59 2	01:07:59	
Eesti	03:06 3	05:36 16	05:44 3	03:16 6	03:50 2	08:42 4	01:57 1	02:51 1	03:30 4	04:28 1	02:27 1	03:06 6	12:05 1	05:22 5	01:36 7	00:23	
4. Maret Vaher	03:22 6	08:16 6	14:25 5	17:21 4	21:31 4	30:42 4	33:03 3	36:35 4	40:44 5	46:44 5	49:25 5	52:17 4	65:08 4	70:47 4	72:22 4	72:49 4	01:12:49
Eesti	03:22 6	04:54 5	06:09 5	02:56 2	04:10 4	09:11 6	02:21 8	03:32 6	04:09 13	06:00 15	02:41 5	02:52 2	12:51 3	05:39 12	01:35 6	00:27 10	

Jan Olm

— üllatusmees

Selle kevade üllatuseks Eesti orienteerumises oli paljudele kindlasti keegi Jan Olm, kes maandus ootamatult meie koondises Balti matsil. Asjatundlikumad tegelased tõmbasid siiski kohe tuttava nime järgi paralleelse kolm aastat tagasi niisama ootamatult välja ilmunud Tina Olm'iga. Muidugi oli neil õigus — Jan Olm on tõesti Tina vend ja mõlemad on viljandimaa mehe Madis Olmi lapsed, kellel nii Rootsi kui ka Eesti kodakondsus.

ALLPOOL PAKUME LUGEJAILE TUTVUMISEKS JANI ENDA MULJEID TIHEDAST EM-KATSEVÕISTLUSTE PERIOODIST EESTIS.

MINU MULJED EESTI ORIENTEERUMISEST

Minu varasemad kogemused eesti maastikega ei ole kuigi märkimisväärsed. 1996. aastal, kui olin Viljandis isal külas, jooksin ühel väikesel kaardil Viljandi lähedal, kus olid mõned männimetsaga seljandikud ja sood nende vahel. Mäletan, et treening lõppes ühe allika juures, mille juures oli mitu kaljujärsakut. Pärast seda kulus hulk aega, enne kui 2001. aasta juuli lõpus tegin teise kaarditreeningu Eestis. Ei mäleta täpselt, kus see maastik asus, kuid kaarti kätte võttes oli esimene reaktsioon — see siin tundub ju päris tore olevat! Kaart oli peaaegu ilma roheliste piirkondadeta ning üsna detailirikka maastikupildiga. Mõningaid halbu eelaimdusi tekitas see kui Üllar Viitmaa osutas ühele piirkonnale kaardil ja ütles: "See piirkond siin on üsna ilus..." Juba esimese punkti piirkonnas olin täiesti eksinud! 2,5 m kõrgusjooned tundusid täiesti kaduvat 1,5 m kõrguse alustaimestikku, mis koosnes 1/3 ulatuses rohust, vaarikatest ja kõrvenõgestest. Kaardi järgi pidi see "valge" mets olema!? Võitlesin siiski terve 8,5 km pikkuse raja lõpuni, samal ajal peamiselt selle üle muret tundes, kuidas mu tüdruksõber Ylva sellega hakkama saab? Kas ta on tõesti auto juures tagasi, kui ma ükskord sinna jõuan? Selgus, et ta oli läbinud kaks KP-d ja siis alla andnud ning lihtsalt ühte teed mööda edasi-tagasi jooksnud.

Nende mälestustega pagasis asusin siis tänavu kevadel Kapelliskärist laevaga teele Viljandi poole, et kahe nädala jooksul osaleda Eesti koondise katsevõistlustel Taanis toimuvaks EM-iks (Balti MV ja Eesti MV lühirajal). Juba ettevalmistusega selleks, et maastikud ei saa olema eriti hea joostavusega — Sixten oli ju öelnud, et varajane stardiaeg ei ole eriti soodne. Kui tegime klubimajast intervalltreeningut (40 püsirajapunkti — jooksime täie tempoga 2–3 etappi, siis puhkasime ühe etapi, kokku 12,5

km), siis kulges raja lõpuosa tihedas kuuse-noorendikus ja võsas. Teised klubikaaslased leidsid seal, et neile aitab, jätsid need punktid võtmata ja sõrkisid koju. Minu jaoks oli aga just see raja lõpuosa trenni kulminatsiooniks. Siin pidin saama hea ettevalmistuse Eestis eelseisvateks võistlusteks. On alati mõnus joosta raske läbitavusega maastikul, kui tunned, et sellest tublisti kasu tõuseb...

Kui olime Viljandisse jõudnud, jätsime mina ja Tina oma pered sinna ja sõitsime edasi Võrumaale, et tutvuda maastikuga Vällamäe kaardil. Kohtusime Võrus Sixteniga ja saime kaardid. Saime teada, et tegemist on Eestimaa suhteliselt kõige kõrgema mäega ja et Veevalu harjutab selle nõlvadel suviti (tore on teada, et olen näinud ja jooksnud samu tõuse nagu üks minu klassikalise suusastiili absoluutsetest lemmikutest). Ilm oli imeilus just selle hetkeni, kui oma auto treeninguks parkisime. Siis tuli taevast selline rahehoog, et meil ei jäänud üle muud, kui autos kükitades selle vaibumist oodata. Seejärel jooksime ühte mulluse EMV lühirajavõistluse rada. Oli hea treening, kus sain aimu, milline maastik ootab ees Balti MV-l. Üllatavalt hea maastik, kuigi mitte päris see, mida olin oodanud — väga sarnane maastikuga, mida leiab mitmes paigas lõuna-Rootsis, kui välja arvata siinised sood ja soine mets. Mets oli ka veidi tihedam (võsa osakaal alusmetsas suurem). Raskused tekkisid treeningul mitte punktide leidmisega, vaid liikumissuuna hoidmisega samal ajal tihedas metsas ja soode vahel loovides. Mitme soo puhul tundus mulle, et on väga raske näha nende piire, seda eriti juhul, kui taimestik ühes ja samas soos varieerub. Nii mõnelgi korral seisin veidi aega paigal ja sügasin kukalt, enne kui võisin konstateerida, et olen seal, kus pidingi olema. Pärast treeningut rääkisid lühidalt Sixteniga, kes ütles, et maastik on Balti MV-l veidi raskem. OK — kui Sixten ütleb, et "veidi", siis on see kindlasti palju raskem, olime Tinaga ühel nõul. Võistluspäeval oli-

me varakult kohal, et osaleda avatseremonial. Aga kus oli Eesti täiskasvanute koondis? Ühinesime Tinaga noorte ja juunioride seltskonnaga.

Nüüd oli käes stardihetk. Teadsin, et vorm on hea ja olin tõeliselt nälgine viskuma heitlema Haanja tihnikutega. Pärast kindlat starti hakkas asi just laabuma, kui äkki konstateerisin nagu õudusunenäos, et olen pärast paralleelsituatsiooni sattumist hakanud jooksma peaaegu 180° vastassuunas!! See viga maksis mulle palju aega, kuid siندان endale, et pean jätkama võitlust ning võin alles pärast finisijoont ennast selle lolluse pärast kiruda. Ülejäänud osa võistlusest ei olnud ka just perfektne ning kui täiesti väsinult finisisse jõudsin, võisin nentida, et olen tugevasti "desorienteeritud".

Vaatamata sellele, et jooksust sai suur pettumus — oli ju just see jooks, mida olin oodanud kogu kevadhooaja, leidsin, et maastik oli väga hea — väga vahelduv ning vaatamata lihtsatele kontrollpunktidele kogu aeg väga intensiivset kaardilugemist nõudev, et mitte selliseid vigu nagu mina teha. Ka rohelised piirkonnad ei tundunud mulle eriti raskesti forseeritavad — võibolla tänu minu varasematele kogemustele eesti maastikega.

Pärast unetut ööd, mil olin lebanud ja mõtisklenud oma vigade üle, oli käes aeg joosta Balti MV teadet. Sel päeval ei olnud enam mingit teadmatust eesootava osas, sest teade toimus täpselt samal maastikul, mis eelmisel päeval kasutusel oli olnud. Olin revansijanune pärast eelmise päeva mitte eriti õnnestunud jooksu ning tundsin, et maastik sobib mulle hästi. Alar (Abram) ja Erkki (Aadli) alustasid hästi ning lähetasid mind viimasele etapile neljandana, koos Artiga (Albert) Eesti kolmandast võistkonnast, umbes 2 minutit peale liidreid. Olime Artiga raja algul teinetesele seltsiks kuni haigus meid lahku viis ning lõpus liikusin tal veidi eest ära. Jooksin suuremate vigadeta

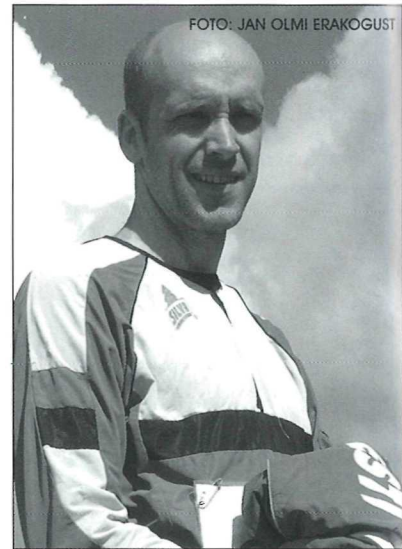

FOTO: JÜRGEN EINPAUL

Jan Olm näitas head uut tüüpi maastikuga kohanemise võimet Balti MV-I, tuues Eesti teise võistkonna finisisse kolmandana

ning võisid Eesti teise võistkonna nii kolmandana finisisse tuua. Tore, et Andreas, Olle ja Marek suutsid võidu Eesti esimese võistkonnana koju jätta. Sellest sai Eesti jaoks hea päev ning kena lõpuakord Balti MV-le. Arvan, et Balti MV oli hästi ja meeldivalt korraldatud võistlus ning see tekitas mul tahtmise veel korduvalt Eestis võistelda.

Esmaspäeval-teispäeval puhkasin Viljandis, mängisin vaid oma isaga veidi tennist, kes vajas natuke kehalist koormust. Üldjuhul ei ole mul tavaks nii pikalt puhata, kuid kuna kevadhooaeg oli olnud väga kurnav, olin otsustanud enne võistlusi Eestis ja nende vahel palju puhata. Tagantjärei tark olles oli see edukas retsept, kuna vorm Eestis toimunud võistluste ajal senise hooaja parim.

Kolmapäev algas perega Tallinna loomaia külastamisest. Seejärel sõitsime edasi Alu alevikku, et joosta sprinti. Olin üsna põnev, kuna ei ole sel alal varem võistelnud. Mõningate sprindielementidega treeninguid on ju olnud, kuid mitte kunagi spetsiaalse sprindikaardiga ja erilisel sprindimaastikul. Olen muidugi näinud suurvõistluste sprindiradu ning tean, et tihtipeale on teevalikud otsustavaks teguriks. Seega ei olnud ma mitte just täiesti ettevalmistamata selle suhtes, mis ees ootas. Stardipiiks kõlas ja nüüd ei olnudki muud kui uhada nii nagu jaksan. Kahel esimesel etapil olin mõnevõrra üllatunud, kui kiiresti kaardil edasi liigun, kuid leidsin ruttu kaugustunnetuse. Nii kaardilugemine kui ka jooksmine on sprindidistantsil usumatult intensiivsed tegevused. Vigu ma praktiliselt ei teinud — 5 sekundit, kui eksin veidi ühe teeradade ristiga + langemine ühe luige rünnaku ohvriks.

Finis võisid etapiaegu teistega võrreldes veenduda, et olin teinud õiged teevalikud. Tulemuseks neljas koht 21-sekundilise kaotusega Renele (Ottesson). Sinna ei ole eriti midagi parata — mul ei ole lihtsalt heale sprinterile vajalikku kiirust. Kuid võistlemine oli tõeliselt meeldiv ning taipasin, et sprindidistantsid on väga heaks treeninguks treenimaks võtma vastu kiireid otsuseid ning talitseda stressi, mis tekib, kui vahed konkurentidega on väga väikesed — seda kõike on väga vaja ka tavarajale spetsialiseerunud orienteerujatele.

Viimaseks võistluseks Eesti-reisil oli mulle Eesti MV lühirajal. Olin näinud selle maastiku vana kaarti ning kuulnud, et mets pidi hea joostavusega olema. Võistluspaika jõudes nägime tõesti ümberringi palju ilusat männimetsa. Kuid kindlasti pidi Hatikul olema ka hulgaliselt tihedamaid piirkondi ja küsimus oli eelkõige selles, kuidas on rada planeeritud — leebelt või karmilt. Kõigepealt toimus eeljooks ja mulle oli selge, et kui ma ei tee ühtegi viga, siis ei tohiks finaali pääsemine olla mingi probleem. On mõnus tunne, kui tead, et ei pea jooksmaks maksimaalse tempoga ning saad arvestada, et jõudu tuleb jätta ka õhtuse finaali jaoks. Kui tuua siinkohal võrdluseks Rootsi MV lühiraja eeljooks, siis seal on igas jooksus nii palju võrdsid jooksjaid, et isegi koondise liikmed ei saa kindlad olla, et nad edasi pääsevad. Tavaliselt on vahe esimese ja kümnenda vahel igas eeljooksus umbes 1.20. Selle kogemuse taustal oli nüüd väga hea tunne, kui eeljooksus sellist vaimset survet polnud.

Startisin tempoga, mille kohta teadsin, et ma sellega ei väsi ning keskendusin orien-

ELULOO LISED ANDMED

NIMI: Jan Olm

SÜNNIAEG: 19. oktoober 1968

PEREKOND: Abikaasa Ylva, poeg Måns 6a, poeg Lukas 4a, tütar Lisa 1a.

HARIDUS: Arvutiinsener

ELUKOHT: Forshaga, Värmlandi maakond

AMET: Arvutikonsultant

KLUBID: Kiis OK, OK Võru

PARIMAD SAAVUTUSED:

Juunioride MM 1. koht teade 1988

Rootsi MV 8. koht tavarada 1991

Rootsi MV 9. koht öine 1991

Rootsi MV 5. koht teade 1991

Rootsi MV 9. koht öine 1997

Rootsi MV 10. koht teade 2003

teerumisele.

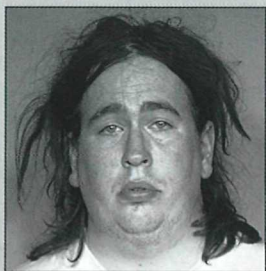
Eeljooksust sai peaaegu eufooriline elamus. Maastik on imeliselt ilus ja hästi joostav. Tunne oli, nagu jookseksin kogu rada kergelt allamäge. Mul ei olnudki nagu vaja hingata ja jalgu ei tundnudki all. Arvan, et ei ole ennast kunagi ühelgi varasemal treeningul ega võistlusel nii kergelt tundnud. Ma ei liikunud võib-olla just hiiglama kiiresti, kuid see-eest veatult ja võitsin oma eeljooksu. Pärast jooksu tundus, nagu polekski ma jooksnud. Väga imeline tunne. Jäi ainult loota, et see tunne säilib ka finaalis.

Loosi tahtel sattusin finaalis viimaseks startijaks. See on alati olnud veidi imelik tunne, kui stardin võistlusel pärast kõiki teisi. Pool stardi-inventari on juba enne minu starti kokku korjatud ja on näha, et stardikohtunikud ootavad ainult, et sa minema jookseksid ning nad saaksid ülejäänud asju pakkima hakata. Kuid ma olin korralikult "laetud" ja teadsin, et mul on täna suur sanss. Liikumine ei olnud sama kerge kui hommikul, kuid maastik oli ka mägisem ning raskema läbitavusega ja eeljooksu oma jäljed kehasse siiski jätnud. Tegin üsna raja alguses minutilise vea ja sain kogu ülejäänud raja jooksul neid kaotatud sekundeid. Ei teinud enam erilisi vigu, kuid sellest jäi veidi väheseks. Jäin neljandaks, kaotusega 1.40 Ollele, kes tegi hea jooksu. Õnnitlused!!

Päev hiljem lahkusime varakult Viljandist, et alustada koju sõitu Rootsi. Pidin nentima, et seljataha jäi vahva viibimine Eestis ja head võistlused. Peale esimese võistluse olid teistel ka tulemused head olnud. Peale selle olin kohanud ja tundma õppinud paljusid meeldivaid orienteerujaid, keda siiani vaid nimepidi teadsin. Olen jõudnud veendumusele, et eesti maastikud ei olegi nii hirmuäratavad kui ma varem arvasin. Ja et see ei olnud mulle viimane kord Eestis võistelda.

Dr O-Trops

Sergei Zverev: „Kõige olulisem on seks, show ja mood“

Dr O-Trops'i, moe-eri!

Hea lugeja, Jälle kord on Sinu kätte sattunud ajakirja „Orienteeruja“ number, kust vaatab Sulle vastu ka minu tagasihoidlik kolumn. Elu pakub palju muudki kui orienteerumine, seepärast täna siis veidi teisiti.

Inimese isikupära kujundavad teatavasti tema iseloomuomadused, pangalaenu suurus ja riietumisstiil. Selleks, et endale terveks päevaks positiivne meeleolu kindlustada (nii toas kui metsas) ning särada kui küpse kirss vahu-kooretordil, peab hoidma kätt moevoolude tuiksoonel.

„Moes on värvid! Moes on roosa!“ ütles hiljuti ETV hommiku-programmis mu vana semu „Silu-eti“ päevilt Väljaotsa Ummi. Tõepoolest, Marati pleekinud ja hi-

gist läbi imbunud täispuuvillased dressid on totaalselt OUT. Kuigi Vaiko Eplik laulis, et 80ndad tulevad tagasi, siis ei tasu kõike uskuda, mida televiisor näitab ja raadio räägib (kuigi jah, mõnede jaoks on aeg lihtsalt Moskva olümpiamängudest alates seisma jäänud)! Ja need kunagised erkpunased, praeguseks juba luitunud-beezid T-särgid kirjadega „Sarajevo 1984“ või „CnOPT CCCP“, mida lisaks ajahambale pole suutnud pureda ka koid — see ei ole enam pelgalt ilumeele vastu eksimine, see on moeterorism. Peapaelast ma ei räägi...

Minnes metsa orienteeruma, tuleb meeles pidada, et ka siin kehtivad omad moereeglid. Umbne toss ja jalg ei ole sõbrad, seepärast kannab õige trendiorienteeruja rihmikuid, mida rohkem rihmu, seda parem. Jalga võiks tõmmata liibuvad ja voolujoonelised sportpüksid ehk hellitlevalt „kanninäksijad“, mis võimaldavad vähendada tuuletakistust ja seejuures demonstreerida kõigile teistele Teie perfektset säärejooksu. Pringi pepu esiletõstmiseks — mis on olnud alati moes ja jääb kindlasti veel vähemalt järgmiseks kolmeks hooajaks — soovivad uue põlvkonna moekeisrid kanda tuharate vahel ühekroonist münti ja hoida seda terve trassi läbimisel kui silmatera, nagu hoiaks Eesti krooni (alternatiivina kõlbab ka vana veneaegne viiekopikaline). Klassikalisele orienteerumise-

topile (pidage meeles, et moes on roosa) on sel suvel suisa kohustuslik lasta disainida mõni isiklikumat laadi avaldus, mida Teie hing ihkab kogu maailmale kisendada nagu „Ema, olen eksinud! Saada raha!“ või „Ära jookse minu järel, ma olen staadioniringil!“.

Õise orienteerumise puhul on eriti oluline peapiirkond. Kükloop (olguigi, et nii nunnu Külli Kaljuse poolt kantuna) on Euroopas iganenud nähtus. Lõplikult on end läbi murdnud sini-heleroeline neonparukas, mis paneb Teid pimedas öös helendama kui ingli kesapõllul.

Ja lõpuks loomulikult aksessuaarid — ükski trenditeadlik orienteeruja pole täiuslik ilma nendeta. Sel suvel on Eestisse jõudnud juba eelmisel aastal Milano met-sades laineid löönud eri firmamarkide logodega paberkotid (näit Benetton, Nike, Silva, Suunto, Zara), mida tuleb kanda galantselt koos kompassiga. Kotil on nii esteetiline kui ka praktiline väärtus, sest kontrollpunkte üksteisest lahutavalt maa-alalt on võimalik korjata toormoosi jagu marju ning sügisel perele produkt seenekastme jaoks. Ja alati võib ju paberkotikesse peita oma armsaima Dolce&Gabbana või Chanel No 5 pudelikese, et end aeg-ajalt lõhnastada ning jällegi inimesena tunda...

DR O-TROPS
spordianaüüfik ja moe-Vello

EM laskeorienteerumises

Euroopa meistrivõistlused toimuvad Lätis Cesises 28. sept – 3. okt 2004

Põhiklassides pannakse välja koondised, muudes klassides on osavõtuvõimalus soovi järgi. Eraldi päevadel toimuvad klassikaline individuaalvõistlus, sprindivõistlus ning teade.

Täpsem ajakava on näha aadressil <http://www.biathlon.dk/default1.htm> pealkirja International all.

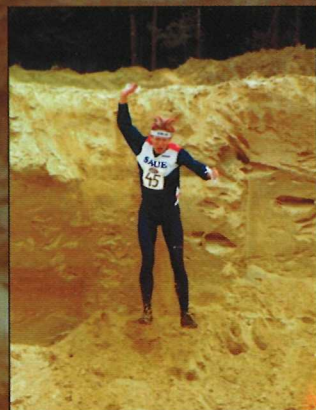
Kes tahab osa võtta, võtku ühendust Tõnu Lauteriga (tel 6083789, 5052316, e-post tonu.lauter@npkk.pv.ee, lauter@pvsport.ee) Vabu kohti on koondises ka!

Võistluste korraldaja on Juris Kokins, telefon +371 9120541 (mob), +371 4121633 (kodu), j.kokins@inbox.lv

Eesti saavutas väga häid tulemusi, kui sama võistlus korraldati Võrumaal — ega läti maastik ju nii hirmus erinev pole?!

EESTI MV

Olle Kärneri ja Marek Nõmme analüüsid lk 14
Ülevaade teatejooksust võistkonna Tammed II pilgu läbi lk 16

Hatiku lühiraja meistrivõistluste meelde jääv viimane etapp:
Anu Annuse (suurel pildil), (väikestel piltidel ülalt alla) Viivi
Sootsi, Kirti Rebase ja Erkki Aadli hüpete stiilinäited.

EESTI MV LÜHIRAJAL

H21 A-FINAAL

Nagu varasematelgi aastatel, avaldame ka seekordses Orienteerujas meeste põhiklassi parimate jooksuanalüüsid. Sinistes kastides on **MAREK NÕMME** kommentaarid, kuldsetes kuldmedalist **OLLE KÄRNERI** omad. Rada kulgeb päripäeva ja algab kella 6 koha pealt.

8. Jooksen otse läbi soo. Kraavide ületamine läheb lihtsalt, aga mäda maa võtab jala pehmeks. Seda on tõusul tunda. **3.03, +0.06**

8. Aa, see on nüüd siis üks kaval teevalikuetaap. Aga punktist paistab juba kruusatee, mis tundub nii lähedal. Ja lendan hooga ringivariandile. Tee kulgeb allamäge ja kiirus on hea. Mõtlen, et nii lõpuni ja asi võib õnnestuda. Punkti võtmiseks jooksen teed mööda kuni punkte ühendava punase jooneni. Leian, et varem üles keerata pole mõtet. Sealt siis üle nina, läbi kivihunniku (naiste punkt ilmselt) ja siis suund peale ja läbi tihniku oma punkti. **2.57, +0.00**

7. Kiire otsus: alla teele, teed mööda raiesmiku lõpuni ja siis risti üles. Mõeldud-tehtud. Olin kindel, et otseminek oleks olnud kaotus. **1.29, +0.02**

7. Teejooks, igav. **1.33, +0.06**

6. Kaks sammu mööda nõlva. **0.36, +0.02**

6. Otse, kõmmdi! **0.36, +0.02**

5. Kaart segane — liiga palju metsaveo jälgi. KP läbimiseks piisab õnneks õiges suunas jooksmisest. **1.20, +0.07**

5. Suurele teele välja, aga kohe ka uuesti metsa. Hetkeks tekkis kahtlus kas ma ikka vaatsin eelmises punktis maas vedeleva jaama pealt KP tunnusnumbrit. Lohutan end sellega, et ilmselt ikka vaatsin ja et see toimus nii automaatselt, et ma lihtsalt ei mäleta seda. Selle aja jooksul olin jõudnud juba punktipiirkonda. Punkt paistis, olin liialt üleval. Etapi läbisin kehvalt, kuna vahepeal kadus keskendumine. **1.23, +0.10**

4. Olen o-rütmi tööle saanud — KP-st väljajooksul õige suund, siis objektide lugemine, siis punkt. SI-jaam lebab maas. Ootamatu. **0.57, +0.00**

4. Suund peale, orvand, lame nina, ja mööda väiksemaid orvandeid punkti. Aga mida ei ole, on SI-jaam. Hetkeks tekib ajus seisak. Tähis on, aga jaama ja koos sellega ka KP numbrit ei ole. Vaatan kiirelt ringi, peab olema õige koht! Hakkan juba komposteerima kui äkki märkan maas SI-jaama. Torkan — töötab. **1.02, +0.05**

3. Jooksen kompassiga, loen poolel etapil end lagendiku järgi paika ja keeran õige nina peale. **1.21, +0.04**

3. Suund peale ja laduma. Alguses kasutan kaduvat rajakest, edasi juba kompassi. Kallutan end natuke paremale, et vältida sügavat orvandit enne punkti. Karta ei ole midagi, sest suur nõlv peab taga kinni. Punkti võtan ehk liigagi suure paremkarega. **1.25, +0.08**

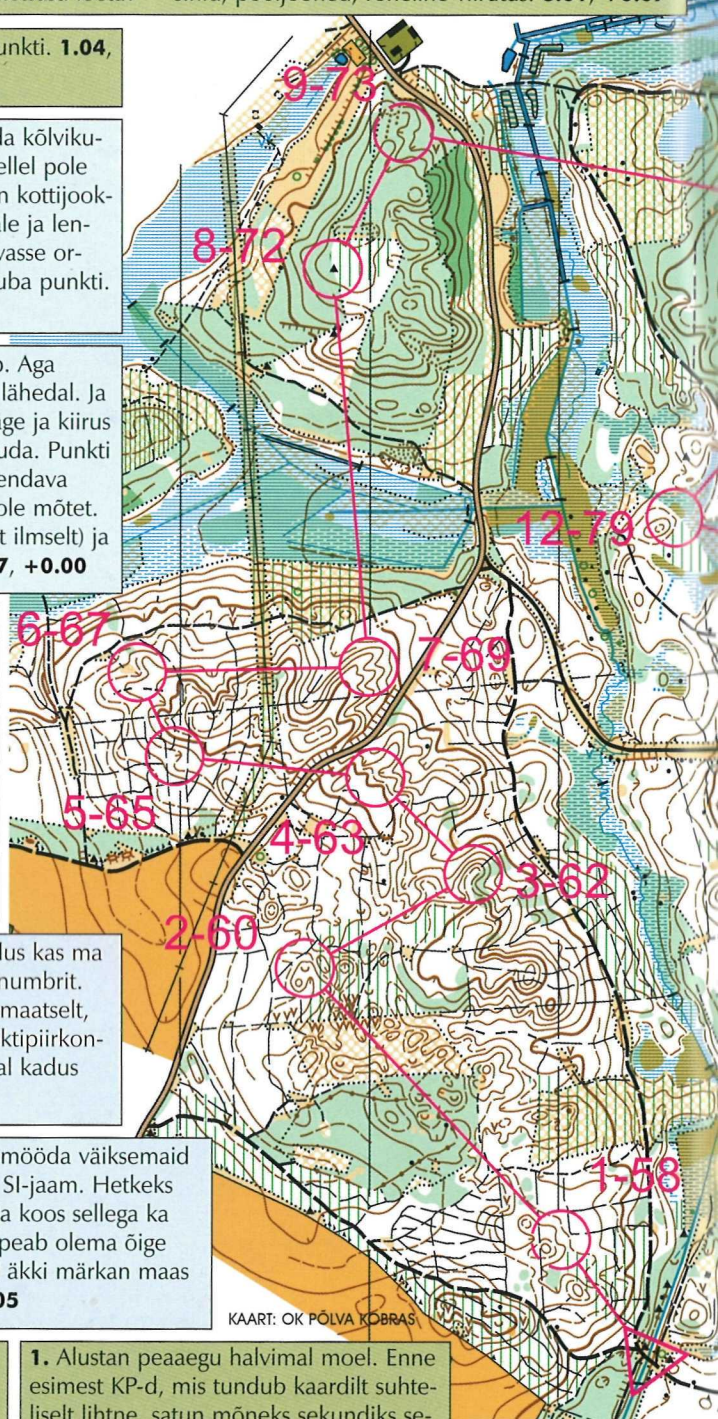
2. Sunnin end tihedamalt kaarti lugema ja vabanen tasapisi pingest. Etapp lihtne — kinnijooks raiesmikku, KP selle taga. Enne punkti on kaart väga segane. Otse ees laiutab infotühi aukude hunnik. Milleks see? **2.23, +0.02**

2. Vajutan juba rohkem gaasi. Võtan nõuks joosta täie hooga pool-lagedale alale, sealt edasi punktist paremale jäävasse suurde lohku ja siis sealt juba suunaga punkti. Õnnestub. **2.21, +0.00**

10. Pihiikk teejooks. Näen 2 minutit ees startinud Armot kaugel ees. Kraaviületusel vajub suure hoo peal parem jalg läbi pehkinud puude sügavale mätta, ülakeha matsatab inertist ette vastu maad. Suurest ehmatuses saadan teele kõva karjatuse. Ronin august välja ja jooksen edasi, kõik kohad on õnneks terved. Natuke läheb veel obadusest toimumiseks aega. Kaart on punkti ees eriti viletsasti loetav — sihid, pooljooned, roheline viirutus. **3.01, +0.07**

9. Kontuur viib punktist punkti. **1.04, +0.04**

9. Otse. Algul üritan tabada kõlviku-piire, aga siis avastan, et sellel pole sügavat mõtet. Tegemist on kottijook-suga. Vajutan täisgaasi peale ja lendan ilusti enne punkti olemasse orvandisse ning sealt edasi juba punkti. **1.00, +0.00**

1. Alustan peaaegu halvimal moel. Enne esimest KP-d, mis tundub kaardilt suhteliselt lihtne, satun mõneks sekundiks segadusse. Juba pärast umbes 150 m jooksu metsas! Seisatan enda arvates KP asukohas, aga punkti pole. Olen täiesti kindel, et olen õiges kohas. Peataolek — punkt on kas valesti või “jalutama läinud”. Mõne hetke pärast näen tähist 40–50 m kaugusel. No on ikka kergendus... Vea põhjuseks see, et enne KP-d olnud pooljoone nina tundub mulle metsas künkana ja jään selle kõrvalt punkti otsima. Aga õige kungas, mille kõrval KP asub, on poolsada meetrit kaugemal... See ebakindlus läks maksimaalselt 5–10 sekundit. **1.34, +0.11**

1. Esimene etapp on lühike, seega minu jaoks veidi ebasoodne, kuna vajan tavaliselt natuke pikemat aega kaarti siseseelamiseks. Proovin siiski alustada teravalt ja võtan esimese punkti kõrvaleva tipu järgi ära. Etapi aeg **1.25**, kaotus etapi parimale **+0.02**

10. Ei näe ka siin otsejooksu varianti. Risti üle kruusatee metsateele. Tee peal otustan, et uuesti metsa keeran sealt, kus mets vähegi hõredam. Selle koha leiän kaduva rajakese näol. Edasi jooksen sihile. Punktivõtmist lihtsustab orvandi taga olev nõlv. Üritan pingutada maksimaalselt, aga raske on, tõus ja maharaiutud võsa teeb asja raskeks. **2.54, +0.00**

11. Mäest üles sügavaima orvandini, sealt paistab juba punkti taga olev raiesmik. Orvandisse laskun natuke liiga kõrgel, KP on 70–80 m allpool. **1.24, +0.06**

11. Tundub lihtne. Enne punkti on suur orvand ja taga raiesmik. Kaduda nagu poleks kuhugi. Võtan ühe metsaväljaveoteedest omale alla ja üritan säilitada kergest jooksusammu. Orvand! Nii, sealt läbi ja ninale ja ...punkti ei ole! Mõtlen seal enda jaoks juba punktikoha välja aga punkti ikka ei ole. Tehes paar tiirukest nina peal võtan lõpuks vastu otsuse, mida oleks pidanud tegema kohe kui punkti ei paistnud. Jooksin raiesmikule ja hindasin kaugus selle nurgast. Aaahhh..., muidugi, olin liialt üleval. Kuidas ma loll kohe sellest kohe aru ei saanud, sest olin ju tulnud mööda metsaväljaveoteed, mis viiski punktist palju kõrgemale. Võtan punkti ja mõtlen, et medal on veel võimalik, aga ainult siis, kui edasi kõik õigesti teha. **2.38, +1.20**

12. Kaks käsipuud teevad etapi lihtlaseks — orvandit mööda alla, soo äärt pidi KP-sse. Näen Armot, vahe pole enam suur. **1.12, +0.07**

12. Kogun allamäge kiirust ja lähenen punktile paremalt mooda pätsi. Vahepeal ilmub mingi punkt, mis tundub olevat pooljoonega orvandis. Väga hea, olen paigas. Sealt vaja veel suunda korrigeerida ja punkti. **1.05, +0.00**

13. Orienteerumistühi etapp — soo äärt pidi teeni, teed mööda sihini, sihti mööda punkti. Milleks on vaja H21 rajale H12 etappi?! Saan Armo kätte. **2.49, +0.03**

13. Jooksen mööda mineraalmaid kuni sooni. Soo on märg ja muudab jala tõntsiks. Sealt edasi teele ja kümme meetrit teed kasutades kohe uuesti metsa. Lõikan sihile. Mööda kõlvikupiiri punktini. Raske on. **2.53, +0.07**

14. Igav. **1.17, +0.00**

14. Mööda karjääri äärt joostes kuulen Ollet finisheerimas. Kas tõesti kaotan nii palju? Heidan pilgu kaardile ja vaatan, et väike kaarekene ongi jäänud teha. Ju siis see kaotus nii metsik ei tulegi. Punkti võtmiseks teen väikse haagi. Äärepealt oleksin möödunud punktist paremalt nina märkamata. **1.28, +0.11**

15. Punkt halvas kohas — KP objekti pole võimalik kaardilt välja lugeda. Teeb ettevaatlikuks. Tähist nähes tunnen kergendust.

15. Kallutan end meelega tiba paremale, et võtta punkt karjääri nurga kaudu. Ehk on jälle kaar liialt suur, aga samas lohutan end sellega, et punkti võtmine peaks selle nurga alt hästi õnnestuma. Ja õnnestubki. **1.03, +0.05**

16. & F Lõpuspurt. **1.01, +0.03 & 0.22, +0.00**

16. Suund peale ja kodu poole. Tee peal mõtlen, et kas tegemist on kavalusega. Kaardi peal on ees suur järsak, mis enne starti vaadates tundus küllaltki aukartustäratav. Kas on vaja kallutada end ehk paremale, punkti viiva tee peale ja vältida nii järsku nõlva? Otsustan ikkagi minna otse ja hüpata järsakust alla, see oli õige otsus. **1.03, +0.05**

F Raske, väga raske. **0.25, +0.03**

HATIKU

1:10 000, H 5 m

SISSEJUHATUS (OLLE KÄRNER)

Olen enne starti oma võimalustes Hatikul natuke ebakindel. See on kiire maastik, siin võivad päris paljud hästi joosta. Võtan selle teadmiseks, aga hoian mõtted enda finaaljooksul. Tean, et olen kaugel eelmise ja üleelmise aasta vormist, aga sellest ei saa end häirida lasta. Tean ka, et midagi hullu pole — võin joosta hea tempoga ka ilma õige "ralli-käiguta". Loodan, et rada pakub rohkelt orienteerumist. Jääb teha kõigest enda parim, et finis näha-kuulda, mis tulemuse see annab.

KOKKUVÕTE (OLLE KÄRNER)

Finis olen rahul, et sain tänasest enam-vähem maksimumi. Orienteerumine sujus normaalselt. Füüsilise poole pealt oli pingutus raskem kui mistahes jooksuvõistlus, kus olen osalenud. Selle taga on arvatavasti kaks peamist põhjust — mitte kõige parem vorm ja lihtne rada. Võib ju väita, et meie jooksjad pole maailma tippude tasemel, aga looduslik nõõrirada on isegi Eesti MV-I liig mis liig. Kas "austusest" orienteerujate vastu sünnivad sellised rajad? Või laiskusest?

Ja järgmisel päeval tuli teatejooks... Orienteerumine on tore.

Valjuhääldis räägitakse midagi medalist. Olen pettunud, kohe väga. Ideaalse soorituse rikkus hetkeline kontakti kaotamine kaardiga. Samas võis selle põhjuseks olla ka väsimus ja eelnevate etappide liiga kiire tempo. Olin jooksnud eelnevad kolm valdavalt jooksuvõimu nõudvad etapid parimate vaheaegade ja ilmselt aju oli vahepeal töötamisest loobunud.

Peeter Pihl:

“Kurat, ma panen ju raudselt esimese punniga viga!” on pessimistlik mõte, mis minu peast enne kauaoodatud EMV teate stardi-pauku viimasena läbi käib. Kohe läheb ra-belemiseks — 46 meest panevad minema, rahvas elab kaasa, Urmo Liblik paneb tui-ma. Distant K-punktini on vaevaline, grupi etteotsa trügib kohe mingi seltskond primi-tiivse mõtlemisega tegelasi, kellel on ainult üks eesmärk — publiku ees n.ö oma pee-nist pikendada. Kurb on aga vaadata, et kogu see jõuk kohe metsa piirini jõudes jä-medalt viga paneb ja nii ongi võimalus mi-nul ennast grupi lavvikust leida ja võsaragi-na ning seljataguse seltskonna müdisevate sammude saatel esimese punktini joosta. Enne punktini jõudmist sõidab vasakult sis-se veel Aadli juhitud seltskond ja nii sulan-dubki kogu grupp ühiseks.

Teise punkti minnes on paljudel raskusi otsustamisega, et kelle kannul siis joosta. Kõige populaarsem on Aadli, kes saab tei-

sest punktist ka imekiirelt minema, võttes endaga kaasa Timmo Tammemäe. Minul õnnestub teha kerge viga ja nii tuleb kol-mandasse minnes kurja tööd teha, et esi-mesi kätte saada. Muu seltskond ei suuda otsustada, kas joosta minu kannul või kau-gel olevate jooksikute selgade suunas, kes ilmselgelt kalduvad ju liiga vasakule. Otsus-tusvõimetus!

Kolmandast punktist välja minnes tuleb mulle vastu Tammemäe, ju siis olen liider. Tõmban otse neljanda peale, aga takerdun võssa ja vaatan kurbusega, kuidas rong tei-selt poolt võsa mööda liigub. Ei jää muud üle, kui nendega liituda ja siis juba Aadliga koos mööda rongi liidrite hulka trügida. Lä-henemas on välejalgade kauaoodatud pres-sipunkt. See tekitab ilmselgelt ärevust pal-judes nendes, kes ka K-punkti minnes üri-tasid vinged välja näha ja nii on näha, kui-das mingi seltskond ilmselgelt kiirendab ja üritab mahlasel positsioonil rahva eest läbi liikuda.

Kahjuks muutub peale punkti seis taas. Amatöörid võtavad tempo maha ja liider-

grupp hakkab moodustuma. Kuuendale punktile lähenedes on seltskond juba kuju-nema hakanud. Orienteerumisega tegele-vad kaputäis grupi eesotsas olevaid mehi, selle seltskonna seljataga on hunnik usinaid spordipoisid, kes rohkem jooksmise kui ori-enteerumisega tegelevad. Kuuendast punk-tist alates on ees ka ainult tuimad jooksu-etapid. Kuna pole just kõige kiirem jooksja, hakkab minu jaoks asi juba raskeks mine-ma. Asja valusam külg on aga, et nii mõ-nedki nendest “K-punkti meestest” on jooksjatena minust võimekamad, kuid neile kaotada oleks jube piinlik.

Kaheksandasse minnes on lausa lust vaa-data kuidas üks favoriitidest — OK Ilvese esindaja Klaasimäe — tuimalt viga paneb. Ikka juhtub.

Üheksas on ikka eriline jooksuetapp. Ime-variantile läheb imemees Vaiksaar, kes su-rub üksi paremalt poolt mööda teed, samal ajal kui lõviosa seltskonnast vasakult lage-dat pidi läheb. Seda on ka lust vaadata. Punkti juures teeb aga huumorit OK Peko esindaja Rein Zaitsev, kes on oma kuuli

Jürgen Einpaul:

Need kaks minutit, mis lahutasid minu metsasaamist liidergrupi stardist olid vist küll minu elu pikimad. Peetri suhtes olid ootused üles kruvitud, pressipunktides oli ta ka vahetult esimeste kannul olnud, aga nüüd pidin mina sadamahakkavas vihmas seisma ja vaatama, kuidas mees mehe jä-rel metsa lähevad. Hea jooksu tunne kadus hetketega. Tundus, et lootus konkuren-tsisis püsida on läinud.

Lõpuks ta ikkagi tuli. Sain kaardi ja vali-sin esimesse mines kohe vale variandi. Jäin võssa lootusetult kinni. Olin üksinda. Esimese punktiga oli mul lisaks veel au väike, aga loll veake teha. Siiski nägin rai-esmikul esimest inimest — JOKA teise va-hetuse suhteliselt tundmatut staari.

Teises punktis leidsin end äkki suure sag-ina seest. Eespool vilksatas isegi Tammede favoriitvõistkonna esindaja Andreas Kraasi selg ja seda, et see mees väärrib jälgimist, teadsin ma kindlalt. Seega ei pööranud

ma teistele punktis viibijatele üleaurust tä-helepanu ja tõttasin ees vilkuvate punaste õlgade poole.

See üritus oli küll surnult sündinud. Kui mets vähe tihedamaks läks, kadus siht-märk silmist ja mul tuli hakata hoopis kuu-lama tagant lähenevaid samme. Peale punkti mööduski minust ulmelise kiirusega liikuv Mati Tiit. Vana tõde, et teed mööda joosta on kiirem kui tee kõrvalt sai aga taaskord kinnituse ja kolm punktivahet-suutsin ma temaga täitsa koos liikuda. Va-hepeal ajasime alla ka Mart Ostra, meie seltskonnaga liitus tagantpoolt veel Timo Sild.

Pressipunkt on teadagi teatejooksu rosin. Olles ennast seal kahjuks pea olematule publikule sellises heas seltskonnas näida-nud ja kuhjaga valeinformatsiooni oma 3,5-minutilise kaotusest kuulnud (kom-mentaator rääkis tegelikult hoopis nais-test), ei viitsinud ma enam üldse kaarti lu-geda. Lasin Timo ette ja kontrollisin vaid

suunda. Punkt ei valmistanud siiski prob-leeme, isegi number oli õige. Järgneval tee-etapil kadus Timo eespool liikuva Mati poole, võtsin oma tempo ja püüdsin kaar-dilt järgmiseid etappe lugeda.

Punktis olin aga jälle Timole väga lähe-dale saanud. Järgmisel etapil jooksis ta li-saks veel suurema nurga välja kui mina. Punkt tundus esmapilgul tehniline, aga tegelikult oli ka roheline mets nii hea nä-h-tavusega, et tähis säras kaugele. Etapil il-mus kuskilt küljelt välja Inno Ling. Tead-sin, et ta oli ühena esimestest metsa saa-nud ja hakkasin mõttes arvestama, kes veel ees võiksid olla. Vastus saabus juba järgmisel etapil, kui taas hõredamas metsas nägin, et Timo taha oli ennast haakinud juunioridekoondise treener Tiit Tali. Jällegi jooksid nad nurga välja ja tegid veel pea-lekauba vea ka. Punktis olin koos Timoga, Tali samm polnud kaugeltki oma parimate päevade tasemel ja meie vastu tal midagi panna ei olnud. Ka Timo kiirus polnud see, mida ma raja alguspoolel olin näinud ning ma olin sunnitud tema kõrvale võtma

Erik Aibast:

Sain vahetuse neljandana. Peeter ja Jürgen olid teinud hea jooksu ning hoidnud võist-konda medalikonkurentsis. Tammed 1 ja Ilves tundusid püüdnud, Siimsaare (Võ-ru) sai kaardi vahetult enne, Ottesson, Rain Eensaar ja Taba kohe pärast mind. Töötas tulla tõsine heitlus ühe medali pärast. Miks küll ei ole aasta 2001, mõtlesin, kui metsa keerasin. Plaan oli hoida algul tempo all ja

lõpus vastavalt situatsioonile käituda.

Esimesse valisin teistest erineva variandi. Punktis olid Ott ja Rain minust ees. Ottes-soni vedamisel liikusime ka teise poole. Ta vedas liiga alla, hajutus vist, mõtlesin, ja pöörasin ise piki nõlva enda punkti poole. Siimsaare tuli järgi. KP-st väljudes ilmusid Ott ja Rain vasakult jälle kõrvale. mäest alla liikusime oma radu valides.

3. KP oli lihtne. Neljandasse, vaatepunkti joostes võttis Ott taas ohjad enda kätte. Va-lisin punktinekuks vasaku variandi koos

Raini ja Tarmoga. Punktis oli Ott ca 100 m juba ees. Järgmises saime ta uuesti kätte, kuid teel 7.-ndasse vedas Ott taas rivi pi-kaks. Lisaks oli tal ja Rainil veidi lühem ha-jutus ning läinud ta oligi. Hiljem “ajas ta alla” ka Abrami ja tõi Leholale hõbeda.

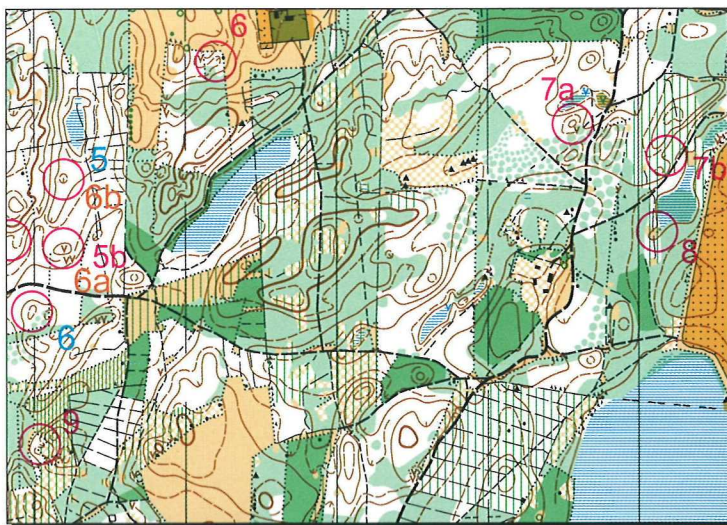
Mul oli Siimsaarega sama hajutus. Liikusi-me vahelduvalt vedades. Teises vaatepunk-tis saime Raini uuesti nägemisulatusse. Te-ma nägemine innustas, liikusin maksimumi piiril. 12.-ndasse minnes tegin teevalikuvea ja jäin Rainist ning Tarmost 60–70 m maha.

piisavalt kokku jooksnud, et punktist tui-malt 5 meetri kauguselt mööda joosta. Jälle teevad konkurendid mul tuju selliste asjadega heaks, kuigi on juba väga raske tempos püsida.

Kohe-kohe saab jälle rahva ette. Elatakse tugevalt kaasa, kui seltskond viimasele haagile läheb. Mingi järjekordne mõttetu haju-tus ja siis valus jooksmine alla sohu. Hingamine kõlab juba halvasti. Selja tagant kipuvad mehed mööda jooksuma. Kõigepealt Alar Assor, siis Tanel Kannel ja kõige lõpuks Timmo Tammemäe. Liidrid hakkavad silmapiirilt vaikselt kaduma.

Kolmeteistkümnendas punktis on mul kuul lõplikult koos ja nii tulebki järgmise punktiga toores viga — mõtlemine on halvatud. Omamoodi tore on aga hiljem vaadata, et sellise vea paneb ka üks erakordselt heade jooksuvõimetega nooremapoolne "K-punktimees". Liidrid on kadunud. Jäänud on vaid Nikitin. Temaga oleme koos veel ka eelviimases punktis. Kutt ei taba

olukorda ära, läheb liiga paremale. Meil oli ju eelmise päev samasugune etapp! Ja lagedale tulen juba üksi. Seegi hea. Ühe võitluse vähemalt võitnud nüüd! Teatevahetus sujub ja Jürgen läheb vuhi-sedes metsa poole. Vaatan ainult kurbusega, et ta läheb kohe vilet-samat varianti...

KAART: OK PÕLVA KOBB

HATIKU

1:10 000, H 5 m

vähendatud 20% võrra

ja isegi mööda jooksuma.

Tuleb tunnistada, et seda poleks vaja olnud. Leidsin end eelviimase punkti asemel hoopis tee pealt ja pidin väikse lisatõusu võtma. Timo sai punkti mõned sekundid enne mind ja rahva ette selge vahetega jõudmiseks piisava edu. Nüüd löid aga jälle kogemused välja — Timo rõõmustas publikut lageda peal veel väikese veaga ja lõpusirge alguses olime taas koos.

"Jookse väikesest poist mööda!" mis publiku seast kõlas innustas mind kiirust lisama ja nii ma teate üle andsingi — Kraasi ja Mati Tiidu järel kolmandana. Rongi, mida ma kogu jooksu ootasin, ees polnudki.

Nõlvast alla joostes vajutasin gaasi põhja ja vare punktis sain veidi lähemale. Ees ootas veidi keerulisem KP-de paar. Tõusul sain Tarmo peaaegu kätte ja võtsin KP puhtalt juba veidi tema ees.

Järgmisel etapil vajutasin taas gaasi põhja, sest eelmisest päevast oli KP-rajoon tuttav. Nina peal pulka auku lükates möödus minust Rain, kellel oli olnud pikem hajutus. Tormasime kambas nõlvast alla — Rain, mina ja Tarmo. Kuigi olin teinud plaani joosta üle oja alles KP kohalt, hoidsin

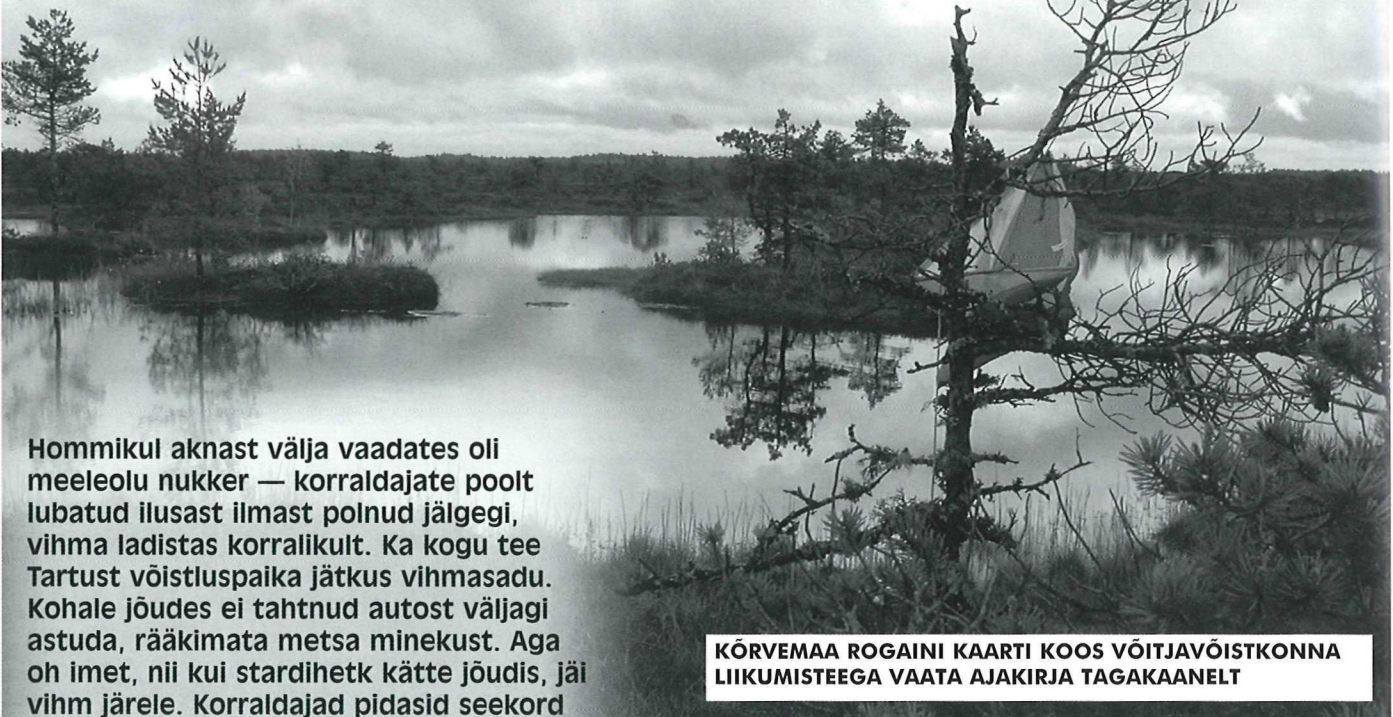
Rainile järgi ja mõis-tus jäi kaugemale maha. Üle

oja minnes jooksin kohe üles — nagu minu plaan oli olnud. See, et me tegelikult oja palju varem ületasime, ei jõudnud kohale. Kõrgemale jõudes tajusin küll kohe, et olen hoopis teisel pool KP võtmiseks oluliseks objektiks olnud orvandit, kuid viimasest läbi murdes (roheline viirutus) nägin Raini ja

Tarmot juba 30 m ees KP poole tõusmas. F...! Eelviimasesse püüdsin küll läbi võsa nurka maha löigates neid kätte saada, kuid asjatult. Tarmo oli lõpus Rainist teravam ja lõpetas neljandana. Tõin Tammed finishisse kuuenadana.

EMV TEATEJOOKSU RAJAD: MEESTE ESIMISE JA KOLMANDA VAHETUSE PUNKTINUMBRID ON LILLAD, TEISE VAHETUSE OMAD HELESINISED; NAISTE ESIMINE JA KOLMAS VAHETUS ORANŽID JA TEINE TUMESININE. ESIMESD KAKS PUNKTI ON KÕIKIDEL VAHETUSTEL ÜHISED.

24h rabades rabades

Hommikul aknast välja vaadates oli meeolelu nukker — korraldajate poolt lubatud ilusast ilmast polnud jälgegi, vihma ladistas korralikult. Ka kogu tee Tartust võistluspaika jätkus vihmasadu. Kohale jõudes ei tahtnud autost väljagi astuda, rääkimata metsa minekust. Aga oh imet, nii kui stardihetk kätte jõudis, jäi vihm järele. Korraldajad pidasid seekord sõna. Paaril korral hakkas küll kergelt tibutama, aga see lõppes suhteliselt kiiresti. Mets oli muidugi märg ja riided kuivaks ei jäänud, aga vähemasti juurde vihma ei kallanud.

KÕRVEMAA ROGAINI KAARTI KOOS VÕITJAVÕISTKONNA LIIKUMISTEEGA VAATA AJAKIRJA TAGAKAANELT

Kaido Hallik

Alustasime kumbki seljakoti ja vöökotiga plaaniga veeta 24 tundi metsas, kuna läbi võistluskeskuse sellist loogilist ringi, et kõik kallid punktid võetud saaksid, ei osanud me koostada. Kaasas oli 9 liitrit spordijooki, pähkleid, rosinaid, 32 võileiba, 12 banaani, kuivatatud banaane, müslitahvleid ja mõned õunad. Plaanisime kõigepealt ülespoole minna, kuna seal tundus rohkem punkte olevat ja tahtsime kõige kallima piirkonna alguses läbi käia.

Esimesed kaks punkti — 27 ja 66 tulid lõbusalt mööda teed kuiva jalaga ja koos teistega matkates. Punkti 24 minnes aga nägime juba ka maastiku tõelist palet, punkti viinud tee oli üsna mülgas ja jalad said kenasti poriseks. Punkti 55 minnes jäi teele küsimärgiga jõe ületamise koht — sinna jõudes kratsisime kukalt, et mida siis tähendab see ebakindel ületuskoht. Ega midagi — katsetame jõe sügavust ja oh imet, kuni vööni saigi

ainult märjaks, päris tore elamus oli.

Edasi läbisime punktid 37 (peale seda oli esimene söögipeatus), 79, 26, 52, 64, kohtudes rajal pidevalt võistkondadega Sobivalt Segased vol 1 ja vol 2 ning Huhuitajad. Selline kerge konkureerimine tõstis natuke ka tempot ja punkti 77 juures tõi see kaasa kerge rabistamise ja mitmeminutilise vea.

Punktides 65 ja 74 tegime lähemat tutvust tänavuse raja rabadega, erinevat marsruuti pidi liikudes kohtusime mõlemas punktis siiski jälle võistkonnaga Huhuitajad.

Edasi võtsime punktid 56 ja 45 (peale seda oli teine söögipeatus), peale mida tekkis järgmisi punkte uurides küsimus, miks pole Saia juures ülekäigu kohta märgitud. Meie esialgne eesmärk oli läbida punktid 69-72-63-76, kuid ülekäigukoha puudumise kartuses otsustasime peale mitmekordset ümbermõtlemit minna siiski pikemat ringi pidi, kus oli kindlalt ülekäik jõest näidatud, ehk siis punktid

järjekorras 69-63-72-76. Pikal tee-etapil 72-76 tegime tugevat tempot ja peale seda etappi hakkas väsimus tugevamalt tunda andma, see etapp võttis jalgad üsna tuimaks.

Enne pimedat jõudsimet võtta veel ka punktid 59, 53 ja 46, kusjuures punktis 53 toimus rõõmustav taaskohtumine võistkondadega Sobivalt Segased vol 1 ja vol 2. Punktile 39 lähenesime ringiga, kuna hämaras oleks metsas raske liigelda olnud.

Peale punkti 39 läbimist tegime kolmanda söögipeatuse ning Kaire pakkis tühjenenud vöökoti seljakotti. Kaire pani ette, et ärme tagasi võistluskeskusesse lähme, võtame teeäärseid punkte, mina nõustusin sellega ja omalt poolt tegin ettepaneku peale teeäärseid 47 ja 38 ka rabast 73 ära võtta. Kaire nõustus sellega ja nii asusimegi teele pimedasse metsa, varustatuna ühe kaardilugemislambiga.

Punkti 47 liikudes pöörasime korra liiga vara metsa sisse, aga õnneks saime tagasi tee peale ja järgmine sissepööramine läks juba õiges kohas. Kusjuures pimedas metsas liikusime ainult teosammul. Edasi tee peal liikudes oli tore näha ka teisi inimesi metsas, vastu tuli üks meespaar ja üks soomlastest

segapaar. Punkti 38 juures kohtasime lätlasti, kes lõpuks 2. kohta said. Neil oli kaasas korralik halogeenlamp, mis valgustas meiega teed, punkti saime siiski enne lätlasti kätte.

Edasi pimedasse rabasse. Enne sinna jõudmist oli ees kraav, mis osutus üüratult laiaks ja põhjatuks. Meil tuli üsna pikk maa mööda kraavi äärt kõndida, enne kui leidsime sobiva ületuskoha. Peale kraavi ületamist oli aga segane meie asukoht. Võtsime suuna umbes itta, eesmärgiga jõuda rabas olevatele küngastele. Kui mindud oli juba üsna palju, hakkas närv üles ütlema ja pöörasime lõunasse, et lageda peale välja jõuda, mõne aja pärast sai siiski ümber mõeldud, kuna lagedal polnud kah mingeid erilisi orientiire, mille abil ennast paika saada, seega ikka itta uuesti, kuna kaugemal olid niikuinii veel künkad ja ka üks järv. Saime mõnikümme meetrit minna ja saimegi ühe soosaare kätte. Jess! Künkal natuke kõndides tegime kindlaks, et see on see kõige suurem kungas ja seal läksime otse ilma probleemideta punkti. Tõeliselt hea tunne oli seda punkti komposteerida. Edasi tahtsime lühimat teed pidi rabast välja saada, seega läksime läände, kuni

jõudsime raba serva. Seal oli kerge arusaamatus kungaste lugemisega, teekonnal punkti 67 pöörasime korra valelt künkalt metsa punkti otsima, mina olin vist unisusest ka pisut uimane. Kuid lõpuks saime 67 siiski kätte. Punktis 67 otsisin mina villased kindad välja, kuna käed olid läbi külmunud ja ka muidu oli natukene kõhedalt külm. Õnneks oli Kaire nõus mõned punktivahed teejuhiks olema ja ma sain Kaire sabas lonkides puhata ja "magada".

Punktid 62 ja 78 võtsime siis kindlalt mööda teid, kusjuures 62 juba praktiliselt valges. Mööda teid heas tempos minek aitas sooja tagasi saada. Edasi tulid ühe soojaga ka 35, 42 (peale seda tegime neljanda ehk viimase söögipeatuse), 60, 57, 70. Kuna me polnud kella kaasa võtnud ja oli juba pikka aega valge olnud, siis oli meil kerge hirm, et varsti võib aeg täis saama hakata. Punktis 70 koukisin mobiili kotist välja ja vaatasime hingevärinal, palju siis kell on. Ja oh imet, kell oli alles 7:23! Meil on veel meeletult aega alles. Peale seda tekkis plaan võtta ka viimane kalliste punktide osa — kaardi kagunurgas asuv raba.

Punkti 68 minnes keerasime ilmselt unisusest tingitult teerist korra valele poole, aga õnneks saime sellest piisavalt ruttu aru ja ring tuli alla kilomeetri. Samal teel toimus rõõmus hommikune kohtumine võistkonnaga Sobivald Segased vol 1, kes oli tulnud võistluskeskusest puhkamast.

Punktist 68 keerasimegi siis järgmise küsimärgiga jõe ületamise koha poole. Jõgi oli seal väga lai, küsimärgiks oli jäme ja libe palk, mille üks ots oli teisel kaldal ning teine ots meiepoolse kalda ääres vees. Mina läksin sealt kaksiratsi istudes ja käte jõul vinnates üle, kusjuures alguses tuli vööst saadik vette istuda. Kui olin teisele poole jõudnud, siis avastas Kaire, et palgi kohale on õhus ka traat veetud — seega ei pidanudki tema vööni vette ronima ja sai traadist kinni hoides üle tulla. Edasi võtsime üles sellise kiiruse, mis suutsime ja tegime mööda sihti kiirkõndi, hops 54, hops 48, sealt edasi siis taas raba vallutama. 71 poole minnes

Võistkond "päris toredal elamust" saamas — jõge ületamas

tallajad. 71 ja 75 tulid tehniliselt lihtsalt, kuid füüsiliselt raskelt, jalad ei tahtnud kohati sõna kuulata. Siis vaatasime uuesti kella — 10:08 — läheb kiireks, lähim tagasitee on 58-28-25. 58 minekul pöörutasin ma lagedast mööda, rabani välja, peale seda olin täiesti endast väljas, sellisel olulisel hetkel niisugune viga teha, arvestades eriti seda, et metsaks oli seal toomingavõsa, kus liikumiskiirus olematu ja raske jalgu tõsta. Püüdsin võimalusel toomingaid eest painutada, et Kaire ikka kah läbi pääseks, aga toomingavõsa jääb toomingavõsaks. Lõpuks jõudsime siiski lagedale, selle äärt pidi talu taha ja uuesti metsa toomingatega võitlema. Vahepeal oli jälle ära eksimise tunne, kuid läände minnes saime siiski rabani välja, õnneks üsna lähedale punktile. Kell oli siis 11:02. Seis oli äärmiselt kriitiline, tuli vajutada nii, kuidas jalad lubavad ja vahepeal veel 28 ja 25 kah komposteerida. Seda me ka tegime. Paar korda püüdsime ka joosta, aga Kaire väsinud jalad seda ei

busime. Lõpuks ometi paistis finis, veel viimane pingutus ja olimegi kohal. Ja karistuspunkte ainult 1. Jess, meile jäi üle 200 punkti alles!

PEALE ROGAINI

Komberdasime sööma ja teistega muljeid vahetama. Siis tulime tagasi tulemusi vaatama ja uskumatu, me olime ainsad, kes üle 200 punkti olid saanud. Tõesti uskumatu. Aga meel oli rõõmus, et meie pingutus kohe nii suurt vilja oli kandnud. Edu tõi meile ilmselt see, et suutsime 24 tundi järjest liikuda, et me ei andnud alla ka siis, kui väsimus juba tugevasti kimbutas ning see, et tegime põhipanuse kalliste punktide võtmisele, ei läinud liigselt

kõrvale jäänud odavaid punkte jahtima. Ning ka see, et me ei hakanud jooksma, vaid kõndisime kogu tee, mis aitas lõpuni vastu pidada.

Kaasas olnud toidust jäi meil alles 2 võileiba, 8 banaani, 2 õuna, 2 liitrit spordijooki, paar müsli tahvli ja rosinaid.

Lõpetuseks täname korraldajaid ja eriti rajameistrit suure töö eest, mis ära tehti.

KÕRVEMAA ROGAIN 2004 TULEMUSI:

24h	
1. Tipp ja Täpp	205
(Kaido Hallik, Kaire Ruul)	
2. Mihailovs&Mitnieks	193
(Aivars Mihailovs, Edgars Mitnieks)	
3. Tuuletallajad	187
(Rain Vellerind, Veljo Kimmel)	
4. Kiviraidur/Kooperaator	185
(Jaanus Reha, Margus Klementssov)	
5. Vibolased	174
(Franek Persidski, Lauri Madjak)	
8h	
1. Tigu	115
(Rene Maksinovski, Martin Aunin)	
2. Havi Käsul	95
(Tiit Olju, Paul Aug)	
3. Leppik Ruudus	94
(Lauri Leppik, Lea Leppik)	

Tänavune Kõrvemaa Rogain lubas kõikidel võistkondadel rabamaastikul matkamise mõnu nautida

Orienteerujakalender

augustiktoobrini

2004

Juuli

1 2 3 4
5 6 7 8 9 10 11
12 13 14 15 16 17 18
19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30 31

August

1
2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21 22
23 24 25 26 27 28 29
30 31

September

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30

Oktoober

1 2 3
4 5 6 7 8 9 10
11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28 29 30 31

November

1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30

Detsember

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31

EOLI 2004. aasta kalenderiplaan

AUGUST		3 x OJ	Hatiku	EST	OK Põlva Kobras	kobras.polvamaa.ee	30.07
06.08 .. 08.08	16. Koprakarikas	OJ tavarada	Joka	EST	JOKA	www.tyri.ee/~jkarud	
14.08	Joka GP ja Järvamaa MV	OJ tüh tava	Nõmmeküla	EST	JOKA	www.tyri.ee/~jkarud	
15.08	Joka GP	OJ õine	Nõmmeküla	EST	JOKA	www.tyri.ee/~jkarud	
17.08	Tallinna MV õine	OJ õine	Viina	EST	Kooperator		
20.08	EMV õine	OJ õine	Leemeji	EST	HOK	www.hot.ee/hok	13.08
21.08	EMV sprint 12:00	OJ sprint	Puski	EST	HOK	www.hot.ee/hok	13.08
21.08	43. Hiiumaa KV 16:00	OJ tüh tava	Puski	EST	HOK	www.hot.ee/hok	13.08
22.08	RO 2. EMV	RO	Palade	EST	HOK	www.hot.ee/hok	13.08
22.07 .. 28.07	OJ EM kurtidele	OJ	Cesis	LAT	Läti Kurtide Spordiliit	kaido@kurtidespordiliit.ee	
24.08	Tallinna MV tavarajal	OJ tava	Annijarve	EST	OK Orion	www.orion.ee	
28.08	EMV tavarada	OJ tavarada	Tabina/Kapera	OK Võru	OK Võru	www.okvortu.ee	20.08
29.08	EMV teade (noored+veteranid)	OJ teade	Tabina/Kapera	OK Võru	OK Võru	www.okvortu.ee	20.08
SEPTEMBER							
04.09	Lääne-Virumaa MV	OJ tüh tava	Köverjärve	EST	Rakvere OK	www.raok.ee	30.08
04.09 .. 05.09	MaruKarikas MTBO	2 x RO	Raeküla	EST	OK M.A.R.U.	www.pinus.ee/maru	
05.09	Rapla maakonna MV	OJ tüh tava	Saunaküla	EST	OK Orvand	www.zone.ee/orvand	30.08
11.09 .. 12.09	Eesti-Läti-Leedu noorfemats	OJ + teade	Riia lähistel	LAT		www.orient.lv/index_eng.htm	
12.09	Estonian Extreme Event 3. etapp	multisport	Kolgaküla	EST	TA OK	www.xdream.ee	11.09
12.09 .. 19.09	MM ja MK etapid 5-8	OJ + teade	Västeras	SWE		www.woc2004.com	
18.09	Jõhvikka maraton	OJ pikk	Kõnnu järved	OK Jõhvikas		www.ipu.ee/~ekukk	
18.09 .. 19.09	Põlva maakonna MV	OJ + teade	Värska	EST	OK Peko	my.tiele2.ee/peko	
24.09	Eesti Koolisportlilidu MV	OJ tavarada	Hatiku	EST	OK Põlva Kobras	kobras.polvamaa.ee	
25.09 .. 26.09	XV Suunto Games	2 x OJ	Väilamäe	EST	OK Võru	www.okvortu.ee	20.09
OKTOOBER							
02.10	EMV pikk rada	OJ pikk	Kärsa-Mooste	OK Põlva Kobras	kobras.polvamaa.ee		24.09
02.10 .. 03.10	Noorte Ballikarikas	OJ	Marjampole	LIT	OK Javonis	www1.sonex.lt/lof	
09.10	5. TA OK rogain	rogain	Võsu	EST		keeks.cyber.ee/ta-ok	01.10
16.10	Pärnumaa MV ja OK West AV	OJ pikk	Võiste	EST	OK West	www.parnu.ee/west	11.10
19.10 .. 24.10	MK etapid 9-12	OJ + teade	Dresden	GER		www.world-cup2004.de	
18.10 .. 23.10	2. RO MM	RO + teade	Maryborough	AUS		www.2004worldmtbo.org	

SO — SUUSAORIENTEERUMINE; OJ — ORIENTEERUMISJOOKS; RO — RATAORIENTEERUMINE

Tallinna nellapäevakud

05.08 Kõrve keskus

Tartu nellapäevakud

12.08 Viitpalu

21.09 Mammaste

Lääne-Virumaa kolmapäevakud

Järvamaa teisipäevakud

10.08 Mägede

26.08 Antoni mägi

02.09 Patuküla

18.08 Valgu

12.08 Saunaküla
19.08 Kõrve keskus
26.08 Soodla
02.09 Rohuneeme
09.09 Männiku

Tallinna teisipäevavakud
03.08 Keila
10.08 Nelijärve
31.08 Vääna-Jõesuu
07.09 Pirita
14.09 Järve

19.08 Puitsi
26.08 Viisjaagu
02.09 Viipalu-Uderna
09.09 Vooremäe
16.09 Uniküla
23.09 Tuigo
30.09 Kaagvere

Põlva teisipäevavakud
03.08 Küka
17.08 Uniküla
24.08 Ootsipalu (Praali)
07.09 Hatiku järved
14.09 Rosma

Parnumaa neljapäevakud
05.08 Metsaküla
12.08 Uulu
19.08 Kilingi-Nõmme
26.08 Tammiste
02.09 Rannapark
09.09 Rannameisa
16.09 Niidupark
23.09 Jõulumäe
30.09 Raeküla
07.10 Uulu

Võru kolmapäevavakud
25.08 Obinitša
01.09 Piusa
08.09 Tabina
15.09 Ootsipalu
29.09 Väilamäe
06.10 Trummipalo

11.08 Paise
18.08 Kõverjärve
25.08 Ujjaste
08.09 Viirna
15.09 Ebavere

Saaremaa neljapäevavakud
02.09 Uru
09.09 Tähtsoo
16.09 Viki
23.09 Viki

Hiiumaa neljapäevavakud
05.08 Kroogi
12.08 Tahkuna
19.08 Matvaste

24.08 Mustla-Nõmme
07.09 Turi Kõrgessaare

Saaremaa neljapäevavakud
26.08 Kuujape
02.09 Uru
09.09 Tähtsoo
16.09 Viki
23.09 Viki

Hiiumaa neljapäevavakud
05.08 Kroogi
12.08 Tahkuna
19.08 Matvaste

07.09 Turi Kõrgessaare
16.09 Antoni mägi
23.09 Antoni mägi

Otepää ja Karula kolmapäevavakud
04.08 Ähijärve
18.08 Oore
01.09 Marjamäe
08.09 Nahijärve
15.09 Apteeikrimägi
22.09 Krikkuküla

Rapla kolmapäevavakud
17.08 Pailvere
24.08 Valgejärve
31.08 Pailvere
07.09 Pullapää
14.09 Paralepa

Ida-Virumaa neljapäevavakud
12.08 Voka
26.08 Kohila-Nõmme
02.09 Kalina
09.09 Kose
16.09 Sinimäe (sprint)

EESTI MEISTRIVÕISTLUSED TAVARAJAL NING NOORTE JA VETERANIDE TEATES

28.–29. augustil 2004, Tabina-Kapera

AJAKAVA

Laupäev, 28. september 13.00 tavaraja stardi algus
Pühapäev, 29. september 10.30 noorte ja veteranide teatevõistluse start

OSAVÕTUKLASSID

Tavarajal: H14–H75, D14–D70
Teates: H14, H16, D14–16, H18–20, D18–20, H35–40, D35–40, H45–50, D45–50, H55–60, D55+, H65+

Kui võistlusklassi on eelregistreerimise lõpptähtajaks registreerunud EMV arvestuses 1–3 võistlejat, siis selles võistlusklassis Eesti MV medalid välja ei jagata ja sellesse võistlusklassi registreerunud võistlejad viiakse alates vanimast võistlusklassist üle üks aste nooremisse (klassid HD35–HD75) või alates noorimast võistlusklassist vanemasse (klassid HD14–HD20) võistlusklassi. Kui ka sel juhul jääb EMV arvestuses osalejate arv ühendatud võistlusklassis 1–3, siis EMV medalid välja ei anta, kuid võistlejad saavad osaleda antud võistlusklassi rajal. Korraldaja paneb sel juhul parimale välja esemealise auhinna.

VÕISTLUSKESKUS

Jõevere talu, Lindora küla, Vastseliina

Eesti Ühispank

Osavõtumaksud eesti kroonides:

Tavarada:

HD14–18 30.– EEK;
HD20, H60–75, D55–70 60.– EEK;
D35–50, H35–55 90.– EEK;
HD21 120.– EEK

Teade:

H14, H16, D14–16 90.– EEK;
H18–20, D18–20, H65+, D55+ 180.– EEK;
H35–40, D35–40, H45–50, D45–50, H55–60 240.– EEK

EMV TAVARAJA ERITINGIMUSED:

Stardijärjekord: HD21 võistlejad stardivad EOLi 2004.a edetabel-1 absoluutarvestuse pööratud järjestuses (edetabeli juht startid viimasena).

Stardintervall on vähemalt 3 minutit.

Autasustamine: Iga klassi esikolmikult autastatakse medali ja diplomiga. Võitjale omistatakse tavaraja Eesti meistri tiitel.

PESEMIN, TOITLUSTAMINE JA

PARKIMINE

Võistluskeskuses väliduss ja puhvet.
Parkimistasu võistluskeskuses 15.–/auto ja

25.–/buss ühe päeva kohta.

MAJUTUSEVÕIMALUSTE INFO

Telkimisvõimalus võistluskeskuses. Hind 50.– öö ja telgi kohta.

Läheduses asuvad majutusvõimalused:

- perekond Puusepa kodumajutus Tabinal (nii voodid kui ka põrandamajutus), tel 52 68279
- Tabina puhkemaja, tel 50 90 143
- Setomaa turismitalu Meremäe vallas, tel 50 87399
- Piusa ürgoru puhkemaja, tel 52 89134
- Hotell "Kubija" Võrus, tel 78 22341 <http://www.kubija.ee/>
- "Hermes" külalistemaja Võrus, tel 78 66000

Lisainfo majutuse kohta Võru Turismiinfopunkti 78 21881

TÄIENDAV INFO

OK Võru: Sixten Sild, tel 50 68377
Värskeim info võistluse kohta on kättesaadav OK Võru kodulehel <http://www.okvõru.ee/>

VÕISTLUSE KORRALDAJAD: OK Võru
Peakorraldaja: Sixten Sild, OK Võru
EOL volinik: Nikolai Järveoja

Teekond Eduni

V osa

Ajakirjast "O-sport" (www.orient-sport.com)
tõlkinud **TIMO SILD**

Kent Olsson

MM KODUS ROOTSIS

Lõpuks jõudis MM minu kodupinnale. Olin seda võistlust oodanud alates hetkest, mil kuulsin kõlakaid, et 1989. aasta MM korraldatakse Rootsis. Võit 1987. aastal Prantsusmaal tõi kaasa uusi võimalusi, kuid samas ka ennenägematud probleeme — aja ja võimaluste puudumist treeninguteks. Kohtusin MM-järgsel perioodil paljude uute inimestega, kes pakkusid mulle mitmeid uusi kogemusi ja võimalusi.

1988. aastal algas MK-tsirkus kohe pärast 1. jaanuari etappidega Hong-Kongis ja Tasmaania. Pean tunnistama, et minu ettevalmistus nendeks võistlusteks polnud kõige parem. Osalesin liiga paljudel bankettidel ja vastuvõttudel ning mul polnud lihtsalt treenimiseks piisavalt aega. Samal ajal hakkasin siiski suunama oma mõtteid MM-i poole, mis pidi kõigest aasta pärast Rootsis toimuma. See võistlus oli minu peaeesmärk ning ma kaalusin oma tipporienteerujakarjääri lõpetamist sellel üritusel.

ESIMENE VIGASTUS

1988. aasta kevadel oli mu vorm taas harjumuspäraselt hea. Ootasin pikisilmi MK-etappe endises Tsehhoslovakkias, Ungaris ja Austrias. Uskusin, et suudan sealt napsata punktid, mis mul esimestel võistlustel saamata jäid. Eks-Tsehhoslovakkias startisin vaid ühe mõttega — võida või põle läbi! Nüüd, mil olen järele mõelnud, pean ütleva, et ma täitsin oma eesmärgi. Ma põlesin läbi! Pärast esimest 500 meetrit libisesin ja lõin põlve ära. Üritasin jätkata, kuid lootusetult — jõudsin küll finisisse, kuid hoopis kiirabiga. Põlvele pidi tegema mitu õmblust. Sellega sai hakkama meie füsioloog hr Johansson, teda aitas Lena Molin. Nüüd võin öelda, et see juhtum rikastas minu elu uue dimensiooniga. Olin esimest korda oma karjääri jooksul vigastatud. Mul kästi nädal aega puhata ja ka siis võisin alustada vaid kerge vormi hoidva alternatiivtreeninguga. Sõitsin rattaga, mis tugevdas mu tuharaid. Pean mainima, et see oli ideaalne treening 1989. aasta MM-i silmas pidades — see oli täiuslik, kuna ma polnud enne võistlust vaimselt väsinud ja tahtsin kättemaksu pärast õnnetut 1988. aastat. Soovisin tõestada, et ma pole nii halb kui tulemused tundusid näitavat.

PLANEERIMINE — VAJALIK RUTIIN

Enne 1989. aastat pidin vastama paljudele küsimusele seoses eesoleva võistlusega, nagu oli teinud varasemate MMide eel. Ühes olin täiesti kindel — MM-i kodumaastikul ei tohi pidada tavaliseks võistluseks, olenemata sellest, et võistlus toimub Rootsis. MM on MM ja jooksja peab tähelepanu pöörama paljudele nüanssidele.

Üldiselt oli minu ettevalmistus sarnane eelnevate aastatega. Alustasin treeninglaagriga sügisel Mullsjö's. Selle laagriga algas minu tõeline ettevalmistus 1989. aasta MM-iks. Olime kõik tiimis valmis liikuma eesmärgi poole, mille omale püstitasime, kuigi igaühe lähenemine oli erinev. Olen 100% kindel, et head tulemused, mida me sel perioodil saavutasime, tulid tänu heale organiseerimisele, mis meid toetas. Kõik korraldati nii, et meil, jooksjatel, oleks hea. Olime kui nooleots, mis oli suunatud MM-i poole.

Minu plaan selleks aastaks koosnes mitmest üksikeesmärgist kevadhooajal, mille jooksul tahtsin endale tõestada, et liigun õiges suunas. Nagu alati, võtsin võistlusi kui treeninguid, et parandada tehnilisi oskusi ja kasvatada enesekindlust. Tahtsin ennast parimal viisil ette valmistada, seda eriti orienteerumistehnika ja füüsilise osas.

Kevadistes treeninglaagrites polnud maastike osas suuri üllatusi, need olid sellised nagu olime arvanud. See tähendas, et MM-i maastikud polnud meie jaoks problee-

Liiga kauaks mõtlema jääda, et kodusel MM-il hästi esineda pole probleemiks, on ohtlik

miks. Mõne inimese arvates ei olnud rootslastel MM-il hästi esinemiseks ühtegi takistust. Niimoodi liiga kaua mõelda on ohtlik, seepärast pidime endalt küsima, missuguseid uusi takistusi võib iga jooksja kodusel MM-il kohata.

Meedia, sõprade, fännide, orienteerumistföderatsiooni ja klubide surve võib tohutult suureneda — sellest võis kujuneda peamine komistuskivi. Ainuke asi, mida mina ohtlikuks pidasin, oli teadmine, et paljud isikud üritavad meiega mõned päevad enne MM-i kohtuda. Selle tõttu ei olnud ma kindel, kas saan oma viimase minuti ettevalmistusi teha nii nagu soovin.

Kui kõik oli planeeritud, paistis, et hooaeg kujuneb varasemate aastatega sarnaseks, kuid ühe erandiga — ma ei kavatsenud korrata 1987. aasta kvalifikatsioonivõistluste ebaõnnestumist.

Tagasi vaadates näen, et 1989. aasta kevadine treening ei kulgenud minu soovide kohaselt, seda eriti tulemuste (õigemini: orienteerumise) osas. Siin peab küsima kõige ilmsema küsimuse: Mis oli selle põhjuseks? Võin koheselt vastata — see tulenes keskendumise puudumisest jooksu ajal. Ma ei teinud vigu detailiderohketel rajaosadel, hoopis vastupidi — probleemid tekkisid piirkondades, kus kaart nägi välja üsna lihtne. See pidi muutuma. Muutus tuli mai-kuus, kui võistlesin Elitserieni võistlusel Örebros ja tegin jälle viga punktidega, mis asusid raja kergemas osas. Seal ütlesin ma endale: Kui sa tahad MM-il edukalt esineda, pead keskendumata momentidele, mis on selle eesmärgi täitmiseks vajalikud. Esmaspäeval, kohe pärast võistlust, helistasin töökohta ja ütlesin, et nüüdsest keskendumata orienteerumisele ning ei reisi enam Kalmar'i ja Jämjö vahel. Ütlesin ülemustele veel, et MM-ini jäänud kuude jooksul töötan vaid kodus. Kõigele lisaks leppisin naisega kokku, et lapsi enam võistlustele kaasa ei võta. Laste viimine tillurajale ja nende kantseldamine on väga väsitav, eriti siis, kui tahad oma jooksule keskenduda. Need ettevaatusabinõud kandsid peaaegu kohe vilja, mida tõestasin Põhjamaade matsil Arvikas, kus mu orienteerumine oli taas kindel.

ETTEVALMISTUS JÄTKUB

Järgmine samm valmistumisel 1989. aasta MM-iks oli Põhjamaade matsile järgnenud treeninglaager. Laagri kavas oli muuhulgas sprindivõistlus, millest võtis osa enamik maailma paremikust. Jooksin rootslastest parima aja ning mu tulemus peegeldas hästi ka sooritust. Tundsin, et mu enesekindlus saavutas oma maksimumi. Minu ainukeseks eesmärgiks eeloleval MM-il võis olla kuld, ka hõbemedali lugenuksin kaotuseks. Selles olukorras pidin omale meelde tuletama, et eesmärk on MM, mitte teised suvised võistlused, millest osa võtan. Nagu minu puhul tavaks, võistlesin ka O-Ringenil, mida pidasin alati väga heaks treenimisvõimaluseks — võid kohe oma vigadest õppida ning järgmisel päeval ennast parandada. Minu puhul polnud tegevist vigade kõrvaldamiseks, pidin lihvimata

neid oskusi, mis polnud veel 100% täiuslikud. Püüdesin "orienteerumisnirvaana" poole — seisund, mille puhul orienteerumistehniline pool on perfektses sümbioosis füüsisega. Minu jaoks oli väga oluline mõeld orienteerumise peale kogu jooksu vältel — mitte ainult selle peale, mida ma kindlas kohas teen, vaid ka ette, järmiste kontrollpunktide peale.

Mida lähemal on võistlus, seda olulisem on saavutada vaimne valmisolek. Kuidas seda teha?

- Hea trenn on oluline. Iial ei tohi mõelda, kas sul oli piisavalt aega treenimiseks või mitte.

- Mõtle positiivselt. Tegele asjadega, milles oled osav. Väldi tegevusi, mida sa hästi ei oska või mis tekitavad stressi.

- Kasvata enesekindlust ja motivatsiooni, et oleksid valmis igaks takistuseks, mis võistlusel, milleks valmistud, sinu teele võib kerkida. Kui tekivad probleemid, siis oled sa valmistunud ja oskad neid lahendada.

- Tuleta meelde, mida tundsid võistlustel või treeninglaagris, mis toimus sarnasel maastikul. Püüa meenutada vaid positiivseid elamusi.

O-Ringen oli sel hooajal esimene võistlus, kus ma tunnetasin, et suudan oma orienteerumisvõimeid kasutada 100% ulatuses — jooksin, justkui kirjutatuks selle raamatu parimaid peatükke.

Kohe pärast O-Ringenit läksin treeninglaagrisse Vålådalen'isse. Olin seal käinud peaaegu igal aastal alates 1979-ndast, viimased ettevalmistused läksid seal alati hästi korda. Oli ka rohkem põhjusi, miks ma sinna reisisin — seal tegin ma oma viimased "rasked" trennid enne MM-i. Raske all mõtlen ma 3–4 tundi päevas 4–5 päevase perioodi kestel. Eelistasin üksindust, et oleks aega vaimselt valmistuda. Kui ilm on kena ja võid mägedes mitu tundi joosta, on sul aega kõik aspektid, mida ma ülal kirjeldasin, läbi mõelda.

Kui mäestikulaager läbi sai, oli enne MM-i jäänud vaid üks takistus — Rootsi koondise katsevõistlused. Tol aastal toimusid need Aneby's Põhja-Smålandis — maastikul, mille mul oli piisavalt kogemusi.

Sul on mitmeid eelseid, kui võistlus toimub maastikul, kus sa varem jooksnud oled. Üks neist on vana kaardi olemasolu, mille abil saad ise võimalikku rada planeerida. Katsevõistluseks valmistas Aneby kaardi suurepärane kaardijoonistaja Peo Derbrant. Teadsin, et tema kaardiga ei pea ma muretsema juhuvigade pärast. Ma ei soovinud korrata 1987. aasta ebaõnnestumist, seepärast olin katsevõistluse esimesel päeval täiuslikult keskendunud.

Alustasin hästi ja orienteerumine sujus juba startid. Kui läbisin 5 km enne lõppu võistluskeskust, kuulsin, et minu edu oli enam kui minutine. Mõtlesin, et olen sellega hakkama saanud, valmistusin juba oma

unelmate MMiks. Pool rajast oli ju alles ees... aga ma võitsin siiski ja Lasse Hogedal ei saanud jätta kohal olnud ajakirjanikele ütlemata, et olin MM-i võistkonnas sees. Olla kindel oma kvalifitseerumises on võimas tunne.

Kõik said aru, et olin teisel katsevõistlusel Eksjös hea aja välja jooksnud. Missugune erinevus võrreldes sama võistlusega 1987. aastal! Kuigi ma pääsesin võistkonda juba esimese katsevõistluse tulemuse põhjal, õppisin ma midagi, mida sain järgmine kord kasutada: Mida sa teed, kui püüad rajal teise võistleja kinni? Minuga juhtus see teisel päeval. Natuke pärast starti püüdsin kinni võistleja, kes liikus teedel ja rajakestel mi-

Kui sa ei tea, kuhu oled teel, siis ära usalda teisi. Peatu ja tee ise oma asukoht kindlaks!

nust kiiremini. Ta püüdis mind kogu aeg kinni, tempo tõusis kõrgustesse. Tekkis oht, et kiirus on metsa sisenemisel liiga suur ning me teeme viga. Taolises olukorras sõnasin konkurendile, et tema kas jookseb minule järele või valib teised liikumisteed. Minu jaoks on väga oluline täielik kontroll oma jooksukiiruse ja teevalikute üle.

Sarnane situatsioon võib tekkida teatevõistlustel, kus palju rahvast jookseb grupis ja kõik arvavad, et esimene loeb kaarti. Täpiliselt jookseb liider kõige kiiremini ja seepärast pole tema kontroll kaardi üle kõige parem. See põhjustab kiiruse tõusu sobimatusse kõrgusse ja samal ajal langetab keskendumist oma jooksule. Sellistes olukordades oleks kõige loogilisem, et rühma juht peatub ning kontrollib oma asukohta ning jätkab alles siis liikumist. Enamasti toimub aga kõik vastupidi — joostakse ikka edasi ja edasi, lootes, et küll keegi teine teab täpselt, kus ollakse. Kui grupp teeb viga, tuleb välja, et keegi ei lugenud korralikult kaarti, sest loodeti teiste peale. Seepärast on tähtis olla kindel iseendas ja usaldada oma oskusi. Kui sa ei tea, kuhu oled teel, siis ära usalda teisi! Peatu ja tee ise oma asukoht kindlaks!

MM LÄHENEB

Pärast katsevõistlusi algasid minu viimased ettevalmistused. MM-ist oli saanud reaalsus, mitte lihtsalt eesmärk. Kõik minu järgnevad tegevused pidid minema stsenaariumi järgi, mida olin mitu aastat planeerinud. Nendele, kes pole MM-il jooksnud, võin öelda, et reaalsus on isegi palju parem kui ootused. On väga raske seletada tundeid, mis mind MM-idel valdasid, kuid ma arvan, et ainuüksi see ajas mind pingutama ning endast neil võistlustel kõik andma.

Minu viimased ettevalmistused algasid rahvustiimide kohtumisel Mullsjös, kus me

treenisime 1987. aasta lõpus. Oli jäänud lahendada vaid üks probleem: Millise strateegiaga oma jooksu alustada? Me teadsime, missugusel maastikutüübil MM toimub, kuid meil polnud võimalust treenida selle ümbruses. Siiski, viimaste ettevalmistuste ajal anti meile võimalus joosta paigas, mis asus MM-i toimumiskohale väga lähedal. Otsustasin strateegia paika panna alles siis, kui olin sarnasel maastikul käinud ja kogunud nii palju informatsiooni kui võimalik. Ootasin tuliselt seda trenni. See oli närvekõditav ootamine. Kaart paistis üsna huvitav, kuna seal oli palju rohelist ja lohke.

Metsas paistis kõik ilusam, kui arvasin.

See oli täpselt see, mida ma soovisin — vahelduv maastik, kus ilus mets vaheldus raskestijoostavate lõikudega. Ka tehnilisus oli muutlik — detailrikkad alad vaheldusid piirkondadega, kus ei pidanud kaarti pingsalt lugema. Esimene punkt, mille abil oma strateegiat

paika pidin panema, oli olemas: mets vastas minu ootustele. See teadmine andis mulle positiivse elamuse. Meil oli vaja ületada veel mõned takistused, suurim neist muidugi kvalifikatsioon. Lisaks pidime kolima Mullsjöst Skövdesse. Tegime seda mitu päeva enne MM-i, et harjuda uue keskkonnaga ning elurežiimiga. Mitte miski ei tohi sind võistluspäeval üllatada.

Nagu ma eespool mainisin, teine samm strateegia koostamiseks oli kvalifikatsioon. Pean hädavajalikuks kvalifikatsiooni läbimist kindla ja turvalise jooksuga. Kui sa nii ei tee, lähed närvi ja vead tulevad sisse. Kõige olulisem on vältida kõiki võimalikke vigu.

1989. AASTA MMI KVALIFIKATSIION oli 10 km pikk ning mägine. Ma ei muutnud oma strateegiat, toimsin nagu alati — täiuslik orienteerumine startid alates. Esimene punkt oli kerge, kuid järgmisse punkti minemul seisin silmitsi palju suurema takistusega.

Etapi alguses oli ulatuslik roheline ala, mis tegi teevaliku keeruliseks. Küsimus, mida ilmselgelt endalt küsisin oli: Kas lähen otse või ringi? Arvan, et taoline olukord on orienteeruja jaoks üks keerulisemaid, kuna nad peavad otsuse langetama, teades maastikust väga vähe. Soovitan valida turvalisema tee, nii võid kindel olla, et situatsiooniga ei kaasne negatiivseid elamusi, mis võivad oluliselt mõjutada edasist jooksu. Tegin samuti — läksin ringi, kuigi otsevariant oli ilmselt kiirem. Sellele järeldusele jõudsin aga, mis on tähtis, pärast jooksu, mitte jooksu ajal.

Ülejäänud raja läbisin turvaliselt. Valisin mitmes kohas ringivariandid ja kasutasin võimalikult palju teejooksu, et hoida ener-

ALGUS LK 23

giat ning vältida vigu. Tulemus oli ootuspärane — lõpetasin teisena, ainult 2 sekundit Michael Wehlinist maas.

EDASISED ETTEVALMISTUSED

Teine samm oli tehtud, finaalkoht kindlustatud ja võisin mõelda, missugune rada meid ees ootab. See on väga tähtis, et koostada õige strateegia. Kvalifikatsioon tõstis minu ootusi taimestiku suhtes, kuna sealne tihe alusmets sobis mulle. Lootsin, et finaali meenutab mulle kodumaastikku Blekinget.

Järgnes mudelrada, kus ihkasin saada täielikku ülevaadet kaardi, maastiku ja rajaplaneeringu kohta. Astusin bussi ning olin ootusärevil, tahtsin ainult metsa jooksma minna. Ma polnud ainsana ootusi täis, sama võis öelda ka meie tiimijuhtide ja meedia kohta. Lootsin, et maastik on kvalifikatsioonirajaga sarnane, et seal on tihe alustaimestik ning mitmekesine pinnas. Pärast neid kirjeldusi võite ette kujutada minu imetust, kui ma bussist maha astusin. Metsas, kuhu meid toodi, puudus alustaimestik täielikult, polnud ka teisi jooksmist takistavaid faktoreid. Jooksime justkui pargis. Enamik orienteerujatest ei suutnud uskuda, et MM-i jaoks on valitud selline maastik. Lühim kirjeldus oleks ilmselt: "Ei

mingit orienteerumist — ainult jooks."

Seisin bussi kõrval ja mõtlesin uue olukorra üle. Pidin piirkonnast täpse ülevaate saama. Ütlesin endale, et alles pärast treeningut võin öelda, kas selline maastik sobib mulle või mitte. Selgus, et mets jaotus kahte ossa — esimene sarnanes sellega, mida nägime bussi juures, teine jagu oli seevastu keerulisem ning vaheldusrikkam. Trennist naastes leidsin end sügavas mõtetes, olin oodanud midagi muud. Küsisin rajameister Goran Öhlundi käest, missugune osa sarna-

Kui sa ei suuda tuju üleval hoida, võid kergesti kaotada julguse ja kindlameelsuse

neb finaalis kasutatavaga rohkem, kuid ma ei mäleta tema täpset vastust. Tema sõnul pidi finaalis olema ida-osa, mis mulle sobis rohkem. Positiivne mõtlemine on sellistes situatsioonides rohkem kui oluline. Kui sa ei suuda taolistes olukordades tuju üleval hoida, võid kergesti kaotada julguse ja kindlameelsuse. Kõrvaldasin mõtetes pargilaadse metsa ning ütlesin, et finaalis tuleb just selline maastik, mida mul vaja oli — arvestatava alustaimestikuga ja tempovahestust nõudev.

Niimoodi mõeldes läbisin vaimusilmas

päeva ning õhtu jooksul kõik võimalikud olukorrad. Töötasin vaid positiivsete külgedega, negatiivsed faktid jätsin kõrvale. Seda pidin tegema, et võita MM. Ainuke probleem oli õige strateegia koostamine. Pidin arvestama võimalusega, et finaali võistluse maastik sarnaneb näidisraja omaga. Sellisel puhul ei olnud tegemist õigete teevalikutega, vaid otsejooksuga. Ütlesin endale, et lükkan otsuse edasi, teen seda homme, mil näen stardis väikest soojendusala kaarti. See pisike kaardijupp pidi mu dilemma lõpetama.

Minu füüsiline ja vaimne valmisolek olid täiuslikud. Kui ma hommikul üles ärkasin, tundsin, et olen tippvormis. Teadsin, et kuld on haardeulatuses. Nagu ma juba varem mainisin, vajasin stardis piisavalt aega, et korralikult valmistuda. 1989. aasta MM polnud erand. Saabusin üsna varakult, võtsin kaardinäidise ning läksin maastikku uurima. See oli viimane tõestus, mida vajasin. Maastik oli mulle sobiv — strateegia paigas.

Miks? Mets, mis ümbritses stardipaika, oli küllaltki tihe ning raske. See tähendas, et pidin ettevaatlikult orienteeruma ning iga hinna eest vigu vältima. Maastikul, kus parkmets vaheldub keerulise ning reljeefiheda piirkonnaga, ei tohi riskantselt orienteeruda.

orienteerumiskauba osaühing

NAASTARID, SÄÄRISED, KOMPASSID, ABIVAHENDID NII TIPPTEGIJALE KUI HARRASTAJALE

HEA VARUSTUS TAGAB RAHULOLU

Müük Tallinna neljapäevakulil ja hooaja suurematel võistlustel.

SUUNTO

jalas

OLWAY

SPORT

Orienteerumiskauba OÜ Nurmenuku tee 9 Randvere 74001 Viimsi tel. 609 8904 50 46 904

Lahemaa Rahvuspark: Rannavoortest Kõrvemaani

Lahemaa rahvuspark loodi 1971. aastal esimese omataolise kaitsealana tollases Nõukogude Liidus eesmärgiga kaitsta Põhja-Eesti iseloomulikke maastikke, rahva kultuuripärandit ning säilitada inimese ja looduse harmoonilist suhet. Rahvusparki esmaseks suuruseks oli u 440 km². Hiljem on territooriumi lõuna suunas laiendatud ning praegu hõlmab see 725 km², sellest 474 km² on maismaad ja 251 km² merd.

Lahemaa rahvuspark paikneb kahe maakonna (Harjumaa ja Lääne-Virumaa) ning nelja maastikulise rajooni (Põhja-Eesti rannikumadalik, Harju lavamaa, Viru lavamaa ja Kõrvemaa) territooriumil. Ala nimetas Lahemaaks Johannes Gabriel Granö juba 20. sajandi algul, tuletades selle Põhja-Eesti ranniku kõige enam liigestatud osast, kus neli suurt poolsaart (Juminda, Pärisepea, Käsmu ja Vergi) vahelduvad nelja lahega (Kolga, Hara, Eru ja Käsmu).

Rahvuspark oma tänastes piirides ulatub Lahemaalt märksa kaugemale, hõlmates ka osa Põhja-Eesti lubjakiviplatoost ning Kõrvemaa kõige põhjapoolsema ala. Ligi 70% parki territooriumist on kaetud metsaga, kusjuures metsasus on suurim rannikumadalikul ning Kõrvemaal. Asustus on tihedam lubjakiviplatoodel ning rannaäärsel alal. Teravaks kontrastiks rahvusparki metsade- ja soode-rikastele osadele ning heaks näiteks kultuurimaistust on Harju ja Viru lavamaa kui Eesti ühed vanemad püsiastustusega

alad. Lavamaade ja rannikumadaliku selgelt väljendunud looduslikuks piiriks on Põhja-Eesti klint, mida ilmestavad mitmed joaastangud (Nõmmeveski Valgejõel, Joaveski Loobu jõel, Vasaristi samanimelisel ojal).

Põhja-Eesti poolsaared ja nendevahelised lahed, aga ka rannikulähedased saared on orienteeritud loode-kagu sihis. Samasuunaliste künniste ja vagumuste korrapärane vaheldumine on jälgitav ka Soome lahe põhjareljeefis. Reljeefivormide loode-kagusuunaline orientatsioon peegeldab ilmekalt mandrijää liikumissuunda viimasel jääajal.

Poolsaarte- ja lahtederohket rannikumadalikku lõunast ääristav Põhja-Eesti paekallas on Lahemaa piires enamalt jaolt matunud kvaternaari setetega ning seetõttu enamasti tajutav vaid suhteliselt lauge nõlvana. Erandiks on Tsitre ja Muuksi pangad lääneosas ning aluspõhjakiivimite paljanditega lõigud Valgejõe ja Loobu jõe orus, kus nimetatud jõed laskuvad klindilt jugadena. Vähesele paljandumisele

vaatamata kerkib aga klindi perv kõige kõrgemale just Lahemaal, ulatudes Vihulas 67 meetrini üle merepinna. Klindi jalamil on ulatuslikke kruusast ja liivast terrasse, mis on siia kuhjatud mandrijää sulamisvete poolt. Tuntuim asub Koljaku ja Oandu vahemikus ning avaldub peamiselt männimetsaga kaetud liivatasandikuna. Juminda poolsaare kaelal Hara soos on kujunenud väga omapärane viiruline maastik, kus lage- või puisrabavööndid vahelduvad arvukate rannavallidega. Klindi perv iseloomustavad õhukese pinnakattega paetasandikud ehk alvarid. Eriti iseloomulikud on need Muuksi, Võhma, Saga-di ja Vihula ümbruses, kus kadakastel loodudel leidub arvukalt muinasasustusele ja põlluharimisele viitavaid kivikangruid, kultusekive, muinaspõlde ning linnamägede asemeid.

Rahvusparki lõunaosa ulatub Kõrvemaa suurte metsade ja soodeni. See ala kujutab endast ulatuslikku jääpaisjärvetasandikku, mis on tekkinud viimase jäätumise lõpul suures jääsulamisveekogus, koosneb valdavalt liivast ja viirsavist ning on suures osas soostunud. Lisaks soomassiividele ilmestavad pinnamoodi ka keeruka ehitusega mandrijää servamoodustiste vööndid vaheldumisi mõhnastike ja kruusa-liivaväljadega (fluvioglaatsiaalsed deltagid). Viimastest on tuntumad Tapa-Pikasaa-re, Ohepalu-Viitna ning Püha-

mäe-Kemba oosideahelikud.

Lahemaa kauni ja mitmekülgse loodusega tutvumiseks on rajatud mitmed looduse ja kultuuriloolised õpperajad. Rannikumadaliku maastikega saab tutvuda Käsmu ja Majakivi looduse õpperajal. Rannaküladest ning nende ümbrusest annab hea ülevaate Altja õpperada. Siin asub ka Eesti ainus vabaõhugoloogiamuuseum, kus on eksponeeritud peamised meil rändrahnudena esinevad kivi-

MATKARAJAD LAHEMAA RAHVUSPARGIS:

- Majakivi — Pikanõmme looduse õpperada, 7 km; osaliselt laudtee.
- Viru raba õpperada, 3,5 km, laudtee.
- Käsmu loodus- ja kultuurilooline rada, 4,2 km.
- Käsmu jalgrattarada 14 km.
- Altja kultuuri- ja looduslooline õpperada, 3 km.
- Koprarada, 1 km.
- Oandu loodusmetsa õpperada, 4,7 km, osaliselt laudtee.
- Oandu – Võsu-Nõmmeveski – Liiapeksi matka- ja jalgrattarada. Koosneb kolmest rajalõigust: Oandu – Võsu (9,5 km), Võsu – Nõmmeveski (17,5 km) ja Nõmmeveski – Liiapeksi (16 km).

WWW.LAHEMAA.EE

mitüübid. Rohkete muististega ning baltisaksa materiaalse kultuuri rikkaliku pärandiga Põhja-Eesti kultuurimaistuid läbivad Muuksi ja Palmse õpperada. Põhja-Eesti soode ökosüsteemidega saab tutvuda Viru raba läbival laudteel.

WWW.ESTONICA.ORG

PALMSE MÕIS on üks väljapaistvamaid mõisaansambleid Eestis, Lahemaa Rahvusparki praegune keskus. 1510. aastani oli Palmse Tallinna Mihkli nunnakloostri üks valdusi. Aastatel 1522–1676 kuulus Metzackenitele, 1676–1919 v. Pahlenitele.

Praeguse härrastemaja ehitust alustas G. Chr. v. der Pahlen 1697.a. Härrastemaja ehitati ümber aastatel 1782–85 arh J. C. Mohri jooniste järgi — sellega sai hoone oma praeguse ilme ning sellest ajast on säilinud ka mitmeid ehitusdetalle (sh teise

korruse rokokoo stiilis ahjud). 19. sajandi keskpaigaks sai oma praeguse ulatuse ka park, mida metsapargina laiendati ulatuslike alale teisel pool Võsu jõge ning Oruveski paisjärve, sinna ehitati mitmeid maalilisi sildu ja paviljone (viimaste hulgas uhkeim Oruveski paisjärve läänekalda kõrgel neemikul paiknev "Brest"). 19. sajandi lõpukümneil lisandus mõisaansamblisse vaid üksikuid uusehitisi (uus viinavabrik, kasvuhooned), viimasena 1914.a valminud härjatall.

Palmse on üks vähesiide komplekselt enistatud mõisaansambleid Eestis, tööd algasid 1972.a, kui mõis siirdus Lahemaa Rahvusparki valdusesse (arh A. Kann). Restaupeeritud ja ajaloolise mõõbliga sisustatud peahoone avas ukseid külastajatele 1986.a 1995.a alustas endises viinavabrikus tööd hotell.

ANTS HEIN

Eesti arhitektuur III. Üldatoimetaja V. Raam. Tln., 1997
www.eestigiid.ee

Kas on käes aeg uueks kaardirevolutsiooniks?

Esimene kaardirevolutsioon toimus eelmise sajandi kuuekümnendatel, kui Nõukogude Liidu orienteerujad ajasid asja oma tarkusega, kannustatuna soovist teistele järele jõuda. Tollal, nelikümmend aastat tagasi, oli juurdepääs mistahes kvaliteetkaartidele väga raske, kasutati peamiselt põllumajanduslike maakasutusplaanide valguskoopiaid.

Rain Lahtmets

Rein Välba oli see mees, kes kaardirevolutsiooni käima tõukas, ja üleliidulised võistlused see koht, kus Viktor Aljozini brigaad revolutsioonilised uuendused esimesena ellu viis. Sellele eelnevast ajast on teada sõjaväe topograafiliste kaartide kasutamine Tallinna Tehnikaülikooli (TPI) sõjalise kateedri korraldatud laskeorienteerumisel Kajamaal 1962 ja üliõpilaste spordiühingu Burevestnik üleliidulistel võistlustel Amuuriäärses Komsomolskis 1965.

Juuresolevad kaardinäidised peaks andma ka noorematele lugejatele ettekujutuse orienteerumiskaartide arengust. Kloostrimetsa 1:25 000 kõrgusjoonteta kaarti, millel 40 aastat tagasi (12.05.64) üle 100 võistleja jõudu proovis, saab kolmanda kontrollpunkti ümbruses võrrelda Andres Kääri neli aastat tagasi joonistatud 1:10 000 ja 4 m

joonevahelise kaardiga. Kaardirevolutsiooni-eelset aega iseloomustab hästi ka allakirjutanu eks-treemseim raja-meistrirõõ kogemus Baikali järve ääres üliõpilaste spordiühingu Burevestnik võistlustel augustis 1966, kus mõõtka-

va oli 1:100 000 ja h 100 (sada!) meetrit. Teistsugust lihtsalt polnud ja meid oli liiga kaugelt kohale kutsutud, et võistlus ära jätta.

Kõik spordialad arenevad. Uuendatakse kitsaksjäänud mängureegleid ja vahetatakse välja või fikseeritakse monopoolsed vahendid. Keskealised mäletavad näiteks kümnevõistluse rahvusvahelise punktitali muutmist või Heldi oda.

Eestlane on läbi aegade oma asja ajanud. Heas mõttes. Meie arendame oma ala. Kui rääkida orienteerumiskaartidest, siis on siin öla alla pannud paljud — nii kutselised maamõõtjad kui isehakanud kaardijoonistajad. Enamasti soovist oma ala arendada. Arvan, et kõik lugejad ja kaardilugejad on nõus minuga ühinema, kui tänan kõiki orienteerumiskaartide tegijaid. Kedagi nimepidi esile tõsta on raske, sest igaühel meist on omad eelistused. Hakates kiitma või laitma,

ei tohi unustada, et läbi ajaloo on kaardistajate taotlused ja võimalused olnud erinevad. Seepärast ei saa ma aru, milleks on kolmandik sajandit hiljem vaja Põlendikku põhjata? Ei tea juhust, kus halvustamine oleks kedagi paremaks teinud.

Agas tagasi kaartide juurde. Oma asja ajamisel on püütud kindlasti kaarte paremini, täpsemini teha. Agas võibolla on just see oma asja ajamine põhjuseks, miks meie võistlejad on kohanemisraskustes rahvusvahelistel võistlustel, kus IOFi kaardireegleid eirata ei saa. Seda peab muidugi küsima Sixtenilt, Ollelt, Küllilt ja teistelt asjaosalistelt.

Revolutsiooniline situatsioon tekib teatavasti siis, kui ühed pole enam olukorraga rahul, aga teised ei taha või ei oska seda muuta.

Detailidest üleküllastatud ja seetõttu halvasti loetavate kaartidega rahulolematuse olemusest kirjutas novembrikuu Orienteerujas Johannes Tasa delikaatse pealkirja all "Kas meie kaardid on hästi loetavad?". Mäletatavasti tunnistasid lugejad selle aasta parimaks artikliks. Küsimus oli küps. Küps neile, kel käed jäänud lühemaks, et optikata enam ei näe. Küps neile, keda jooksul "nähtamatute" orientiiride üleküllus segab. Ja orienteeruja tohutule kohanemisvõimele vaatamata ilmselt küps ka neile, kes Eestit

Tarvo Avaste arvamus:

Vastaksin Rain Lahtmetsa poolt pealkirjas tõstatatud küsimusele eitavalt — me ei vaja uut kaardirevolutsiooni. Me ei ole muust maailmast arengus maas, meil ei ole tarvis teistele järele jõuda. Kuid olen nõus nii Juku (Johannes Tasa, toim) kui Rainiga, et midagi on meie kaardistuskultuuri arengus siiski viltu. Me ei ole mitte arengus maha jäänud, vaid me oleme oma suure iseolemise tarkusega vales suunas liikunud. Kui soovite, siis võib ka seda arengupeetuseks nimetada.

Mis siis meie kaartidega lahti on? Ei midagi erilist, lihtsalt enamuse meie kaarte ei vasta IOFi poolt kehtestatud ISOM-nõuetele. Peamisteks probleemideks on reeglitele mittevastava mõõtka ja horisontaalide lõikevahe valimine, vale suurusega leppemärkide kasutamine, leppemärkide eba-

õige kasutamine objektide kujutamisel ning liiga väikeste objektide esitamine ja võimendamine. ISOM-nõuetes on need lihtsad asjad piisavalt täpselt paika pandud ega jätta märkimisväärset tõlgendamisruumi. Probleemi lahendamiseks pole vaja muud teha, kui järgida täpselt rahvusvahelise ala-liidu poolt kehtestatud nõuded. Seda rõhutavad ka Rain ja Juku.

Kuna lahendus näib olevat lihtne, tekib kohe küsimus, miks meil siis IOFi nõudeid ei täideta? Minu arusaamise järgi on põhjuseid kolm.

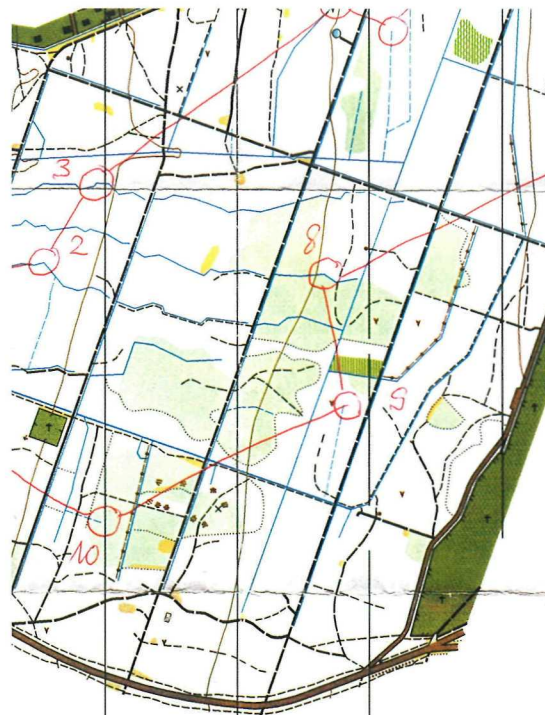
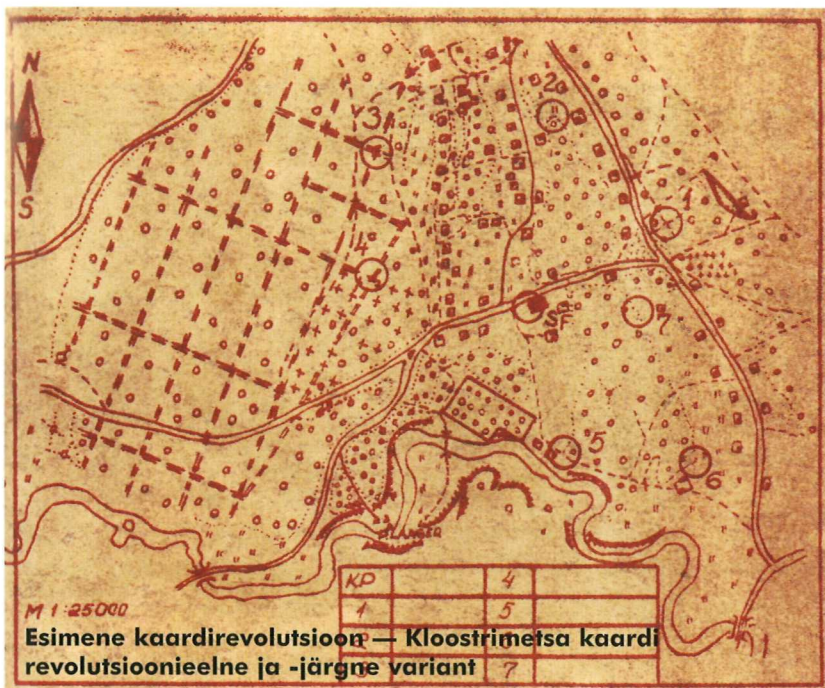
Esiteks julgen ma väita, et enamuse meie kaardistajaid ei ole ISOM-nõudeid algusest lõpuni läbi lugenud ja selle dokumendi mõtet endale tervikuna arusaadavaks teinud. Ja neist vähestest, kes seda on suutnud, järgivad neid nõudeid praktikas vaid üksikud. Kui ISOM-nõuete eiramist õigustatakse väidetega "mulle tundus nii loogili-

sem olevat" või "neid nõudeid järgides ei saa Eesti maasikke piisavalt hästi kaardistada", on selge, et pole ISOM-nõuete mõttest aru saadud.

Teiseks ei paista lõppu tulevat 40 aasta taguse kaardirevolutsiooniga alanud konkursile "Kes joonistab maailma kõige detailiderohkema kaardi?" Kaardi otsatu detailiseerimise soov on ilmselt peamine põhjus, miks kasutatakse reeglitevastaselt väiksema mõõtka leppemärke. Olen kuulnud kaardi risustamise õigustuseks ka väidet, et midu on orienteerumine liiga lihtne. Kas pole jabur?! IOF on üledetailiseerimise orgiale ammu piiri pannud, ainult meil siin ei paisa kasagilt lõppu tulevat.

Kolmas põhjus on kaardi joonestamise tarkvara kasutamise oskuste ebapiisav tase. Sellest tulenevad eksimused aluste monteerimisel, mõõtkaade teisendamisel, värvide seadistamisel jms.

Mis on nimetatud kolme põhjuse taga? Kas

tiptasemel esindavad. Pärast pikka vaikut püstitas Juku küsimuse uuesti vestluslistis ning sai juba suurema vastukaja.

Rahvusvahelises plaanis määrab orienteerumise ja kaartide arengut kindlasti IOFi soov jõuda olümpiamängudele. Oluline on ka meedia, eelkõige TV surve võistluse avalikumaks muutmiseks ja võistlusaja lühendamiseks, et tuua see telepilti. Selgelt on võetud suund kiiremale jooksule, orienteerumise ja ilmselt siis ka kaardilugemise lihtsustamisele.

Kaardile esitatavad nõuded on võistlejatel ilmselt erinevad sõltuvalt jooksu kiirusest ja silmanägemise kvaliteedist. Jõukuse suurenedes on neid erisusi jõudumööda arvestatud, eelkõige 1 : 10 000 mõõtkava kasutuselevõtuga senioride ja juunioride tarbeks. IOFi reeglid näevad ette kaarte isegi ratas-

toolis orienteerumiseks.

Nagu öeldud, on üheks probleemi allikaks liikumiskiiruse erinevus. Kaarditegija liigub aeglaselt ja püüab teha võimalikult detailse kaardi. Rajameister liigub küll veidi kiiremini, kuid sageli vist ei kujuta ette, kui kiirelt liigub või mida näeb ja millest juhindub mingi vanuse- ja ettevalmistusklassi võistleja.

Nooremad ja algajad liiguvad aeglasemini. Kui nad tahavad aga ennast kaardil paika panna, on küsitav, kas seda on hõlpsam teha tihedasti täisjoonistatud ülddetailisel kaardil või mingi vähema või suurema üldistusastme puhul.

Suurte kogemustega, aga juba väiksema kiirusega liikuvad veteranid loeks ilmselt ülitäpset kaarti paremini, aga nende probleem on silmanägemises. Mõni koguni ar-

vab, et võiks vihmase ilmaga ju olla eraldi klassid optika kasutajaile.

Ning lõpuks tiporienteerujad, kes on suurel kiirusel kaarti lugedes hädas ebaoluliste detailide rohkusega.

Ei mäleta, vist oli see Paavo Kivine, kes kunagi kirjutas, et meie jaoks ei tehta ei lühemat meetrit, pikemat sekundit ega kerget kilogrammi selle pärast, et oleme väike rahvas. Kas me ei peaks siis ka mõistma, et meie jaoks ei tehta teistsugust kaarti selle pärast, et oleme eestlased? Kõige targemad, kõige kiiremad ja üldse kõige paremad! Teeme nii, nagu IOFi reeglid nõuavad. Parafraaseeriksin tuntud ütlust laaukomete kohta: kui orienteerume kodus nagu kuningate juures, siis saame kuningate juures orienteeruda nagu kodus.

pime enesekindlus, et oma kõikehõlmava talupojatarkusega saame mistahes asjaga maailmatasemel hakkama? Või hoopis laiskus, mis ei lase meil omale reegleid selgeks teha ja uurida, kuidas mujal asjad arenevad? Täna saame internetis pidevalt jälgida maailmas toimuvat. See on võimalus, millest 40 aastat tagasi ei osatud unistadagi. Siis ei olnud iseenese tarkusega toimetamisele alternatiivi. Täna on, aga näib, et me ei kasuta seda. Kui palju meil on kaardistajaid, kes hangivad endale rahvusvaheliste tiitlivõistluste (MM, EM, NOC) kaardid ja püüavad neid maastikke võimalusel külastada? Kui palju on meil kaardistajaid, kes meie oma parematelt jooksjatelt üksikasjades uurivad, millised on meie kaartide puudused? Kui palju on neid, kes vahetavad pidevalt kogemusi maailma tippkaardistajatega, või neid, kes käivad regulaarselt mujal kaardistamas? Võimalik, et ma olen halvasti informeeritud, ent julgen arvata, et igale küsimusele tuleb vastata: "Mitte ühtegi!" Kuni me oma konnatiigis

mulistame, ei saagi toimuda soovitud arengut. Kuni me ei õpi joonistama IOFi seatud nõuetele vastavaid kaarte, on meil väga raske võrrelda rahvusvahelisi tiitlivõistlusi.

Mida olukorra parandamiseks ette võtta? Esimene abinõu on koolitus. Kui paari aasta eest alustatud kaardistajate seminaride sari jääb pikemaks ajaks regulaarselt toimuma, siis võime loota, et üldine pilt hakkab aastate lõikes vähehaaval paranema. Kaardistajate seminarile võiks võimaluse korral kutsuda välislektoreid, et meie maailmapilti avardada. Pidevalt ainult omavahel teadmisi vahetades on raske olulist kvalitatiivset paranemist loota.

Oma oskuste arendamiseks tuleks neil, kel vähegi huvi ja võimalust, minna laia ilma kaarti joonistama. Esimese hooga pole vaja tormata Austraaliasse või Lõuna-Aafrika Vabariiki. Siinsamas lähedal, Skandinaavias, on küllaldaselt kaardistamist ootavaid maastikke ja ka maksujõulistest tellijatest ei

ole puudust. Ruutkilomeetri eest makstakse kordades rohkem kui meil ja kvaliteetsete aluste abil on ka välitöö jõudlus kordades kõrgem.

Võimalik, et olukorda parandaks ka järelvalve tugevdamine. See ettepanek kõlab meie liberaalses ühiskonnas kahtlemata ebapopulaarselt, kuid anarhia ohjeldamiseks ainuüksi moraallugemisest ja jututubadest ei piisa. Vähemalt meie oma suuremate võistluste puhul võiks volinik nõustada ja jälgida kogu kaardistusprotsessi algusest lõpuni. Lisaks tehniliste otsuste tegemisele, nagu näiteks kõrgusjoonte lõikevahe ja välitöö mõõtkava valimine, peaks voliniku tööks olema ka välitöö kvaliteedi kontrollimine. Inspekteerimise nõue, mis veel parkümmend aastat tagasi oli iseenesest mõistetav, on tänaseks sisuliselt kadunud. Põhjalik inspekteerimine on mahukas töö, mis suurendab kaardi valmistamise kulusid 5–10%. Kuid kaardi tellija peaks mõistma, et see ole kokkuhoiu koht, kui ta soovib saada hea kvaliteediga kaarti.

Vihmane rahumeelsus, päikeseline rõõm

6. – 10. juunini toimus Põlvas järjekordne EOL-i noortelaager. Lapsi oli erinevas vanuses igast Eesti otsast kogunenud laagrisse üle 60. Kui arvestada juurde veel ka kohalikud OK Põlva Kobrase noored, kes osalesid samuti paljudel treeningutel, ja punktipanijad (veidi vanemad lapsed), lähenes osalejate arv 80-le.

Mihkel Järveoja

Laagri päevaplaan nägi ette äratust kell 8.00, kahte treeningut, kolme söögikorda ja öörahu kell 23.00. Treeningud toimusid Põlva ümbruse maastikel, näiteks Aarnas, Palojärvel, Intsikurmus, Siimuniidul. Jooksmata ei jäänud ka möödunud aasta MM-i maastikud Kükal ja Rosmal.

Ilmastik oli laagris väga mitmekesine. Domineerivaks osutus siiski lausvihm, mis aga ei suutnud kõigutada noororienteerujate vankumatut vaimu ja treeningindu. Uuriks seekord, mida on noortelaagrist osavõtjate kohta öelda treeneritel.

Üks noortelaagri juhendajatest, Sarmite Sild, arvab, et

need lapsed, kellel on eesmärk, tegid trenni korralikult, aga mõni oli laagrisse tulnud ainult selleks, et muuta oma vaba aeg huvitavamaks. "Aga ma ei näe ka selles midagi halba, sest kõik ei taha olla tippsportlased," lisab ta. "Nii kaua, kui nad ei sega teiste tööd, on kõik OK." Sarmite on kindel, et noored õppisid juurde ka palju oskusi, nagu näiteks kaardilugemine, iseseisev liikumine metsas, oma vigade äratundmine ja parandamine. Eriti üllatas Võru klubi noortetreenerit see, kuidas lapsed leidsid endas viimasel päeval jõudu joosta BINGO-jooksu. "Isegi suurimaid laiskvorste nägin jooksmas," räägib Sarmite oma tähelepanekutest. (Eks BINGO-jooksul olid ka ju au-

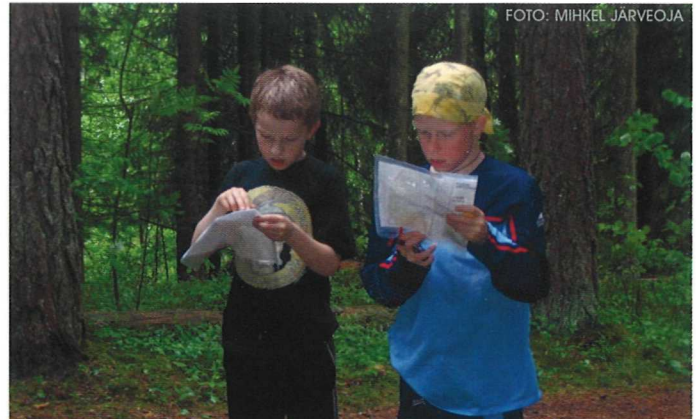

FOTO: MIHKEL JÄRVEOJA

Laagrilised uurivad küllaltki rahumeelselt kaarti

hinnad, mis arvatavasti paljudel silme ees särades panid ka jalad kiiremini sibama — autori märkus.)

Anu Saue sõnul on Eesti orienteerumise järelkasv iseseisev, seltskondlik ja suhteliselt rahumeelne. Lisaks olid lapsed väsimatud ja suutsid ka ekstreemsetes tingimustes säilitada rahu ning vältida virisemist.

Sündmus, kus põhjust virisemiseks küllaga, oli näiteks teisi-

päevak Kükal, kui kogu aeg sadas paduvihma ning oli täiesti välistatud, et keegi kuskilt kuivaks jäi. Lapsed säilitasid aga rahu. Kiitus neile.

Lisaks Anule ja Sarmitele jagasid lastele hindamatuid näpunäiteid veel Riju Johanson, Kolla Järveoja ja Kalle Ojasoo.

Ja lõpetuseks — liiguvad jutud, et ka sööklatädi olevat öelnud, et kõik olid väga viisakad ja sõbralikud.

FOTO: MIHKEL JÄRVEOJA

Sander (vasakul) ja Joosep peavad reporteri pinnimisele hästi vastu

Päikselisel Põlva staadionil on meeleolu rõõmus

FOTO: MIHKEL JÄRVEOJA

SANDER (9) JA JOOSEP (8) (OK VÕRU)

Kas olete esimest korda EOL-i noortelaagris?

Mõlemad: „Jah!”

Millised on olnud kõige põnevamad treeningud?

Joosep: „Maastikul toimunud treeningud, kus peab soost läbi jooksmas.”

Sander: „Mulle meeldis Intsikurmu treening, see oli kõige parem.”

Kuidas te teiste lastega laagris läbi saate, on nad toredad?

Joosep: „Normaalsed on.”

Sander: „Mõned on toredad aga üks ei meeldi eriti.”

Üks ei meeldi? Miks siis?

Sander: „Ta kiusab teisi ja lööb ka vahel.”

Liiguvad jutud, et keegi lõhkus laagris akna ära. Räägime veidi sellest.

Sander: „Aa, peegel lõhuti ära.”

Joosep: „Selle võrkpalliga löödi peegel katki.”

Sander: „Meie klubist üks poiss nimega Kalev (nimi muudetud) lõhkus selle ära.”

Aga kas akent ei lõhutud siis ära?

Sander: „Akent ei lõhutud, minu teada küll mitte.”

Joosep: „Ainult peegel.”

Kas teile laager seni-maani ikka meeldinud on?

Mõlemad: „On!”

Selge, aitäh!

OK Kape orienteerumislager

Laulasmaal 22.06–27.06.2004

KutiMuti Noortelaager Harju maakonnas Laulasmaal, Lohusalu poolsaarel oli osalejate kinnitust mööda fantastiliselt hästi korraldatud!

Veikko Tamlak

MIS SIIS KUUE LAAGRIPÄEVA JOOKSUL TOIMUS:

Kaarditreeningud kaks korda päevas:

1. Lohusalu kaardil, kus mererand asus 400 ja 850 m (lõuna-põhjakallas) kaugusel, treeninguks ilus hästijoostav männimets, mis sobiski eriti hästi algajatele lastele. Edasijõudnutele anti treeningmaastikuks ka pangapealse tiheda metsaga rikkalikult reljeefiga alasid.
2. Keila-Joa parkmetsas, kus kohati umbekasvanud park oli raskeminigi läbitav kui tava-mets, reljeefi ja tehnilist rada sai harjutada joonejooksuga.
3. Kloogaranna soisel ja liigen-datud maastikul (ilmselt Eesti

kõige aplamate sääskedega piirkond sel suvel)

Neljakümne laagerdaja seas olid noorimad seitsmesed põnnid ja vanimateks olijateks HD 16 klassi noored.

Treeninguid viisid läbi **OK Kape** ja **SK Mercury** kogend orienteerujad.

Erilised kiidusõnad **DANILO PIHTILE** Mercury'st, kelle organiseerida jäid nii Kloogaranna joonejooks kui Lohusalu laske-orienteerumine. Viimane võistlus tunnistati laste poolt parimaks treeningürituseks laagris. Rohkesti toimus orienteerumiselementidega teatevõistlusi, pallimängu-üritusi, üldfüüsilist treeningut. Hasarti ja tervaid elamusi tekitas "roseti jooks"

paaridele, kus üks partner pidi punkti metsa viima ja teine selle üles leidma ning ära tooma. Võisteldi mitmevõistluses seitsmel erineval alal. Viimasel laagripäeval Lohusalus läbiviidud minirogain kestis suurematele 3 ja noorematele 1,5 tundi ning oli laste jaoks väga põnev.

Tegevus treeninguvälisel aegadel oli hästi organiseeritud ja sisustatud: lapsed tegid palju meeskonnatöö- ja loovusharjutusi, igal öhtul (seda nõuti ka laste enda poolt) viidi läbi lustlikku isetegevust, kus kaasa löid ka kasvatajad ja treenerid. Jaanilaupäeva öhtul jääb meenutama tohutu suur lõkketuli, vorstikeste küpsetamine ja lustlikud rahvalikud mängud-tantsud. Torredad KutiMuti laagritraditsioonid nagu "rebaste ristimine", laagrilipu ja -laulu loomine, laagri Kuti ja Muti valimine olid orienteerumislageriski "in". Kogu laagripäeva iseloomustas suur sõprus, üksteisest hoolimi-

ne ja nooremate abistamine. Siin domineerisid ja aitasid kujukundada väga head mikrokliimat ja laste omavahelist läbisaamist **Juta Tarmak, Kaisa Ilves ja Kristi Pellja**. Igati tublid tüdrukud nii spordis kui isetegevuses!

Eriti suurt rõõmu valmistasid lastele aga ilusad trükitud-kujukundatud diplomid, ning medaleid ja karikad. Võidetud medaleid kanti uhkusega rinnas kuni vanemate saabumiseni. Ilmataat soosis järjekordselt meie ettevõtmisi- vihmasadad vaid ühel hommikupoolikul ja see oligi paras aeg reljeefi õppimiseks ja kinnistamiseks. Nii mõnigi kogend jooksjärg oli päris üllatunud, kui plastiliinist voolitud ninad, sadulad ja orvidid mõne siiani keerulise reljeefisegaduse hoobiga selgeks tegid!

Laagri võib igati kordaläinuks lugeda ja selle kinnituseks ikka laste soov siia jälle tagasi tulla.

MÕNED ARVAMUSED LAAGERDAJATELT:

KRISTI PELLJA 15 a: alguses mul polnudki plaani tulla KutiMuti orienteerumisvahetusse, aga minu orienteerumissõbranna (Kaisa Ilves) kutsus mind äkitselt enda toakaaslaseks. Ja olin kohe nõus. Ma ei kahetse seda otsust, et siia tulin KOHE ÜLDSE.

KERTU KIHU 8a, LIIS VENELAINE 9a, MARGRET ZIMMERMANN 9a, AGNES SEPASTE 10a: Kõige rohkem meeldis meile Keila Veepargis sulistada

KAISA ILVES 15a: Kohale jõudes oli kõik vaikne ning väiksemad lapsed istusid häbelikult oma tubades. Nüüd aga on kõik väga julged ja toredad vestluskaaslased. Seda tänu teatevõistlustele ja muudele mängudele, kus läks vaja meeskonnatööd.

KÄTLIN LOOGUS 14a: Alguses kartsin siia laagrisse tulla, sest kartsin, et mind ei võeta hästi vastu, kuna saabusin teistest hiljem. Kuid siin on lihtsalt meegatore rahvas. Ja nüüd on mul väga kahju, et laager otsa saab.

MEELIS MELNIK 11a: KutiMutis ei hakka kunagi igav, mulle meeldis kõige rohkem rogain.

MÄRT MUSTKIVI 10a: Aga mulle meeldis kõige enam Raudkuti mitmevõistlus, sest mina sain II koha.

RAIDO RÄNKEL 14a: Mulle

meeldib siin, sest siin on väga vahva ja tore seltskond. ATV-dega oli jumala äge kimada!

STEN VAHERMETS 13a: Ma jõudsin teise kohale. Ja esimene asi, mis ma tähele panin, oli madal korvirõngas. Olen rohkem pikamaajooksja ja orienteerumisega varem kokku puudet ei olnud. Igatahes vägev ala, mulle meeldis täiega, hakan kindlasti kohalikel päevakutel käima! Seltskond ja kasvatajad olid viimase peal.

MARGRET ZIMMERMANN 9a: Jaanituli oli hästi vägev ja lõbus

EVA OTSING 14a: Ükskord oli-

me kaua-kaua üleval (vist nii kolmeni) ja siis hakkas äkitselt äike pihta. Üks tüdruk meie toast kartis väga. Kuid me olime kõik koos ja pärastpoole oli meil hoopis naljakas (nii kelle nelja ajal).

HENRI EINO 9a: Elu lahe laager, mõnusad treeningud ja maailma kõige vägevam jaanituli!

MERILL MÄGI 15a: Sain laagris olla ainult neli päeva, sest pidin Eesti Noorte Meistrivõistlustele Kergetõustikus sõitma. Nii kahju oli minna, sest laager ruulib täiega ja treenerid ning kasvatajad on tasemel, nõuavad palju ja on ranged, aga samas väga sõbralikud ja teevad ise kõike rõõmuga kaasa.

(Merill võitis 1500m takistusjooksus hõbemedali ja tuli 1500 m jooksus Eesti B-klassi noortemeistriks)

KÕIK KOOS: KutiMuti on parim!

FOTO: OK KAPE

Võsast väljas: Mari Roots

TÖÖ

Minu igapäevane töö IT-teenistuse infosüsteemide osakonnas on täies mahus seotud arvutitega, kuid suunatud inimestele. Kui tahta olla hästi ambitsioonikas, siis on meie teenistuse eesmärk, et kõik inimesed ja organisatsioonid saaksid oma vajalikud suhtlemised kohaliku omavalitsusega, st Tallinna linnaga, teha arvuti abil ilma kabinetiüksi kulutamata. Kuna Tallinna IT-teenistus on hästi väike, ei programmeeri me midagi ise, vaid seisame hea kogu meie 1300 arvutikasutajast ametniku eest ja aitame tellida tööks vajalikke infosüsteeme.

Minu põhitöö ongi IT-alaste projektide juhtimine ja nn "tõlgiks" olemine tellija ja täitja vahel. Tööprotsessi valdava ametniku ja infosüsteemi programmeerija arusaamad teostatavast IT-projektist pidid uuringute järgi kattuma umbes 5% ulatuses, minu töö ongi seda protsenti suurendada. Et kohaliku omavalitsuse tegevus katab pea kõiki eluvaldkondi, on ka need teemad, millega mina tegelema pean, hästi erinevad ja seetõttu ei jõua töö iialgi muutuda rutiinseks. Igapäevane on ka enda täiendamine IT

vallas, lisaks pean töö efektiivsemaks sujumiseks end kursi viima ka konkreetse valdkonna põhitõdede ja -tegevustega.

ORIENTEERUMINE

Orienteerumise juurde sattusin ma 1979. aastal Keilas. Tollal oli väga populaarne, et asutuste spordikollektiivid käisid oma bussidega näiteks Tallinna neljapäevakutel. Nii võttis ka tolaegne Keila Teraviljakombinaadi spordiinstruktor ja praegugi aktiivne orienteeruja Kersti Mardiste huviliste pundi kokku ja pärast paari treeningut Keila tantsudroomil hakkasime käima Tallinna neljapäevakutel.

Esimene päris võistlus oli samal aastal Hiiumaa Karikal, kus tõsine ekslemine Kassari kadakate vahel on siiani meeles, aga orienteerumisisu see ära ei võtnud, pigem vastupidi.

Sportlikumal moel tegelesin orienteerumisega Arne ja Milvi Kivistiku juhendamisel Tartu Ülikoolis õppimise ajal. Huvi trenniks tekkis, et teada saada, kuhu on võimalik jõuda täiesti olematute füüsiliste võimete-ga. Orienteerumise tehniline pool ei ole

Mari Roots, TA OK, sellest aastast juba D40, 09.10.1964, Tallinn-Nõmme.

Perekond — äärmiselt spordikauge elukaaslane Andres, kellega kohtusin küll tänu orienteerumisele, spordifanaatikust pensionäripõlve pidav ema, kes kahjuks saab tervise ja vanuse tõttu oma spordihuvi realiseerida ainult tugitoolisportlasena, hundikoer, kes koostab minu jooksutrenni graafiku ja kannab hoolt, et see täidetud saaks ja suur isakass, kes tema välimuse järgi otsustades huvitub põhiliselt võitluskunstidest.

Koolitee — Nõmme Põhikool, Gustav Adolfi Gümnaasiumi matemaatika-füüsika klass; Tartu Ülikool rakendusmatemaatika — nii kaua, kui ennast mäletan, olen tahtnud saada matemaatikuks, alles on ka seda kinnitav kirjand 3. klassist.

Praegu töötan Tallinna

Linnakantseleis infotehnoloogia teenistuses infosüsteemide osakonnas peaspetsialistina.

minule kunagi raskusi valmistanud — mida tehnilisem rada, seda suuremad on minu sansid.

Peale ülikooli lõpetamist olen kuulunud TA Orienteerumisklubisse, mis on selline pisut passiivset laadi põhiliselt veteranorienteerumissõprade klubi (ei tohi siiski klubi kaaslastele liiga teha — meil on ka natukene noori ja üks tippki Tõnis Ermi näol!). Siiski on meie klubil alati olnud oma korraldatavad firmaüritused — varasematel aastatel Pereteade, TA OK Maraton. Viimasel viiel aastal oleme leidnud oma nisi 8-tunni rogaini korraldamisel, meie klubi võib pidada selle ala "maaletoojaks". Kutsuksin siinjuures kõiki orienteerujaid ja nende sõpru ka sel aastal oma sünnipäevale 9. oktoobril 8-tunni rogainile Lahemaale, Võsule!

HOBID

Ega mul selliseid otseseid hobsid peale orienteerumise polegi, marke või postkaarte ma ei kogu. Küll aga võib hobiks pidada vajadust pidevalt looduses liikuda — oleme koos Andrese ja koeraga läbi matkanud pea terve põhjaranniku. On hea, et Eestimaal siiski jätkub veel paiku, kus saab vabalt liikuda. Kuigi nagu kõik orienteerujad hästi teavad, suureneb siltide "ERAMAA" ja muude valdusi piiravate tarade hulk päris suure kiirusega.

MIDA TEAVAD TÕÖKAASLASED ORIENTEERUMISEST?

Pean tunnistama, et ega minu töökaaslased

orienteerumisest suurt midagi ei tea. Suhtumine minu spordialasse on pisut kadestav — saab palju rännata ja võõraid paiku näha, ning võõristav — eks see üks keeruline tsunftisisene hobi ole. Nooremate töökaaslaste seast näen, et palju on orienteerumist populariseerinud just multisport.

SUURIMAD ELAMUSED ORIENTEERUMISES

on seotud kas huvitava looduse või varemalt ka sportlike saavutustega. Tasase maa inimesena on fantastilise mälestuse jätnud orienteerumine just mägistel maastikel — Sveitsi alpiasadel või Hispaania kivikõrbedes. Saavutusliku poole pealt on kindlasti suurim elamus 1986. aasta pori-Ilvesteatelt, kus ma jooksin võitnud Kalevi naiskonnas iga päev esimest vahetust. Erilistest oludest meenub kindlasti ka Saaremaa Jüriööjooks samast aastast ja eriti sealse finisi-informatori hüüe "Daamid tulevad!", kui me üleni märgade ja poriste ja üldse mitte daamide-na tundes, metsast välja jõudsime.

TÖÖGA SEOTUD SUUREMAD SAAVUTUSED on kõik saavutatud meeskonnatöö-

na. Olen olnud osaline projektis, tänu millele jõuavad nüüd andmed elukohamuutustest või sündidest-surmadest-abieludest reaajas Rahvastikuregistrisse. Samuti võib uhkusega öelda, et Tallinna linnavalitsuse kogu dokumendihaldus alates kirjade registreerimisest ja eelnõude ettevalmistamisest kuni õigusaktide vastuvõtmiseni linnavalitsuses või volikogus toimub elektroonilisel teel. Ka ajakirjanduses palju kirjutud, kuid "itikatelt" siiski tunnustust leidnud ID-pileti väljatöötamisel olen ma olnud osaline.

ÜHISED JOONED TÖÖS JA ORIENTEERUMISES

Minu töö nõuab nii nagu orienteerumise head üldistusvõimet, olulise ja ebaolulise vahel vahet tegemist ning tihtipeale ka kiiret reageerimist väga erinevates situatsioonides.

KUI TÖÖKOHTA TELLIDA ORIENTEERUJA...

Kokkuhoiu ajastul ollakse minu töö juures ajakirjanduse tellimisega väga koonerdaval

Mari Roots Hätkul

seisukohal, igal juhul eelistatakse elektroonseid, seni veel suuremal jaol tasuta olevaid kanaleid. Huvi Orienteeruja lugemise suhtes vaevalt et mitteorienteerujatel kuigi suur on, küll aga olen andnud oma töökaaslastele IT-teenistuses lugeda Tarmo Klaari vahvaid ja harivaid artikleid IT arengutest orienteerumises.

Reisiapteek

Suvi on reisimise aeg. Allpool on nimekirja ravimitest ja esmaabivahenditest, mis võiksid kuuluda reisiapteeki.

Ruth Vaher

Sel nimekirjal on vaid soovituslik ja nõuandev eesmärk. Kõik oleneb sellest, kui suur ravimitarbija keegi on ning kui pikale reisile minnakse. Kindlasti ei tohi reisile minnes maha unustada oma igapäevaseid arsti poolt välja kirjutatud ravimeid.

ERINEVAD PLAASTRID

Erinevad hõõrdumised, marrastused, kriimustused on üsna lihtsad tulema. Selleks puhuks tasub varuda reisiapteeki erineva suurusega plaastreid. Selle suve uudiseks on nn. villiplaastrid e geelplaastrid. Selline plaaster pannakse haavale 2–3 päevaks. Plaaster ei klepu haavale, kuid samas tagab viimasele paranemiseks sobivaima

keskkonna. Erinevatele marrastustele, näiteks asfaldile kukkumise järel, on mugav haavale pihustada haavaaerosooli. Haavaaerosool katab haava kaitsva kihiga mitmeks päevaks. Nii jääb ära mässamine haavale kinni jäävate plaastritega.

Haavade puhastamiseks võiks kaasas olla alkoholiga immutatud tampoonid.

KÕHURUHUD

Kui reis on kaugematesse eksootilisematesse maadesse, võib tekkida probleeme kõhuga. Selleks, et säiliks soolestiku normaalne mikrofloora, on mõttekas juba nädal enne reisi ja kindlasti reisi ajal süüa piimhappebakterit sisaldavaid preparaate. Kui tekib toidumürgitus, kõhulahtisus, siis selleks puhuks on reisil hea omada söetablette. Söetablette võetakse tavaliselt korraga 3–5 tükki. Smecta pulber aitab samuti

tuua leevendust kõhulahtisusele. Loperamiidi sisaldavad preparaadid on samuti kõhulahtisuse vastu, kuid sobivad rohkem reisiärevusest tekkinud kõhulahtisuse raviks kui valest toidust saadud vaevuste leevendamiseks.

KÜLMETUSROHUD

Ka kõige palavamal suvepäeval võib külmetuda. Reisiapteeki võiks kuuluda mõni kurku desinfitseeriv aerosool, näiteks taruvaigu aerosool saialilliga, Hexoral spray jne. Samal eesmärgil võiks olla reisiapteegis kurku desinfitseeriva ning valuvaigistava toimega imemistabletid.

Kindlasti pole liiast mõne nn külmetusjoogi olemasolu reisiapteegis. Külmetusjoogid aitavad komplekselt vähendada valu, palavikku, põletikku, nohu ja kõha — kõiki esmase külmetumise sümptomeid.

VALUVAIGISTID, PEAVALUROHUD

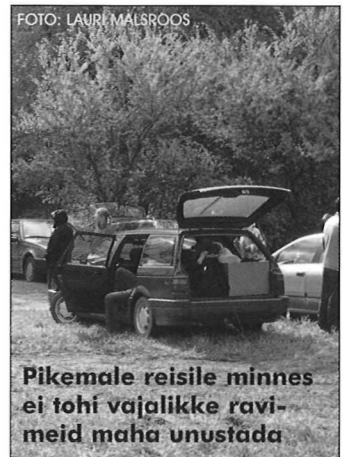
Valuvaigistite ja peavalurohtudeks sobivad erinevad ibuprofeeni ja paratsetamooli sisaldavad ravimpreparaadid.

PÄIKESPÕLETUSE VASTU

Päikespõletuse vastu on kõige paremad dekspantenooli sisaldavad aerosoolid — vana hea klassikaline Panthenol Spray.

SPORDITRAUMAD

Sportitraumade ravimpreparaatidest kirjutati Orienteeruja eelmises numbris. Reisivarustuse võiks kuuluda mõni jahutav geel või spreid nihestuste jne. valu leevendamiseks; hepariini sisaldav geel (Lioton 1000, Heparigel, Troxevasin) nn. sinikate leevendamiseks; põletiku ja valu vastane geel (Fastum, Voltaren emulgel, Olfen-roll-on jne.)

Pikemale reisile minnes ei tohi vajalikke ravimeid maha unustada

RAJAMEISTRIVÕISTLUS 2004

Spordivõistluse korraldamine eeldab võrdseid võimalusi kõigile osavõtjale. Rajameistrivõistluste puhul tähendaks see kõigile ühesuguseid kaarte ja detailseid hindamisjuhisid, lisaks veel mitut hindajat (hinded vaieldakse kokku või võetakse keskmine). Seekord jäid need nõuded rakendamata. Tulemusi mõjutas arvutiajastu ja OCADide saabumine.

Arne Kivistik

KAARDID Võistlusele saabus kaarte formaatides 20x30 kuni 38x41 cm ja pindalades 5-10 km² (suurtele kaartidele oli lihtsam head rada teha kui väikestele). Erines ka kaartide mõõtkava, loetavus ja isegi topograafiline sisu. Erinevais kaardiversioonides võis samast kohast leida kas kivi, kivi-hunniku või tipu. Ojaorus asuv 10 m kõrgune küngas võis olla kas kuiv või laussoo.

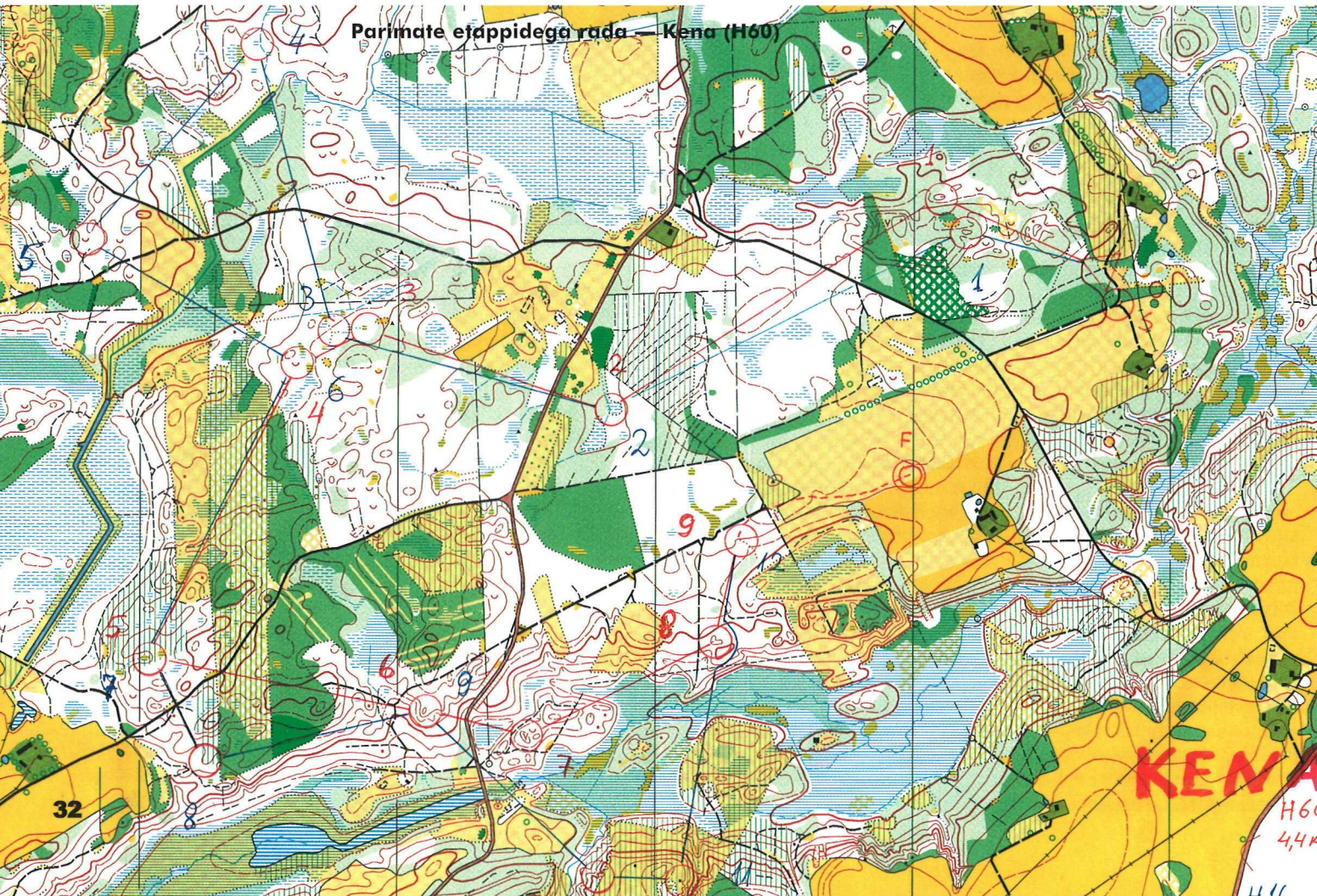
Juhend jättis nimetamata, et erinevalt võistluskaardist tuleb rajameistrivõistlustel ära näidata kõik tähistlõigud keskusest starti ja viimastest KPst finisisse, samuti eel- e ajastardi asukoht (põikjoon üle orienteerumistartiga viiva tähistusjoone) ning finisikoht.

KESKUS, START JA FINIS Võistluskeskuseks oli seekord määratud suur lage ala autotee ääres. Kuna Eesti rahvavõistlustele tuleb sageli 100 autot ja 500 osalist (või enamgi), peab keskuse piirkonnas hoiduma liikumisvoogude ristumistest saabumise-lahkumise, keskuse, starti, raja ja finisi vahel. Suuremal osal kaartidest põhjustas allahindlusi tähistuste (starti, lõppu), aga ka ajastardi ja finisikoha näitamata jätmise. Hinnat alandas ka starti asumine autoteel või lagedal, kus väljuja jooksusuund on starti ootajatele näha. Tähistatud lõik viimastest KPst peaks olema lagedal alal publikule nähtav, selle parimaks pikkuseks on spurdimaa ehk 100–200 m. Alla hinnati finisikohta metsas või metsa servas.

LEGEND Juhend nõudis legendis IOF märke, esitatute hulgas puudusid vaid jaapani ja araabia kirjamärgid. Hinne 0 tähendab legendi puudumist, hinne 1 puhul olid aru saadavad ainult raja pikkus ja KPde arv. 1-2-punktilise allahinde põhjustas lihtsustatud legendivorm, vale KP objekt (orvandi asemel nina) või oluliste täpsustuste (augu või kivi mõõtmed, tihnik, orvandi lamedus jmt) puudumine. Alla ei hinnatud käsitsi joonestatud või eraldi paberil esitatud legendeid.

VORMISTUS Kuna juhend ei kohustanud OCAD-süsteemi kasutamist, loeti arvuti- ja käsitsivormistused võrdseks. Pisiveaks loeti KP-de nummerdamata jätmist. Raskemal juhul ei langenud KPde arv rajal ja legendis kokku.

RAJA PLANEERIMISES töid kõige sagedamini allahindlusi teravnurgad KPde juures (vastujooksu oht), liikumissuundade, etapipikkuste või KP-kohtade üksluisus. Harvem hinnati alla: suurt arvu (4–5 etapil) ojaorgude sundläbimist (mõtlemisvaba rassimine

soos, mätastel ja kõrges rohus, kuhu võistluse käigus tekivad võistlustingimusi muutvad selged jäljelohad; raskeima etapiseeria asumine kohe raja alguses, lõpuosas ainult lihtorienteerumine (rahvavõistlusel ei maksaks nuiaga virutada koha raja alguses — seal alles kohanetakse oludega — raja nõudlikum osa võiks jääda lõppu). Harvem oli raja lõpp (kus joostakse pea seljas ja väsinuna) viidud risti üle autotee (ohtlik) või liikumisvood keskuse, stardi, finisi, raja ja autoliikluse piirkonnas puntrasse aetud.

ETAPPE hinnati seekordse juhendi kohaselt koos KP-dega. Rajateooria ütleb — nii KP-de kui nendevaheliste vahemaade (etappide) läbimine peaks olema enamvähem võrdse tähtsusega. Eesmärgiks on pakkuda võimalikult keskendunud orienteerumist kogu raja ulatuses. Suur KP-de arv muudab raja läbimise tehniliseks (palju keskendumist etapi lõpuosale ja KP-sse jõudmisele), kuid vähenevad teevaliku ning jooksu osa. KP-de väike arv vähendab täppisorienteerumise osa ja pakub rohkem pikki lihtsaid jooksulõike, kus suurel kiirusel tormatakse mööda jooni või otse läbi metsa mõne suure selge tõkkeni. Seega: H60 klassi mehed on elus läbinud sadu ja vahel isegi üle tuhande raja ja nemad tulevad võistlusele võimalikult tehnilise raja läbimist nautima (teedel-radadel saab joosta koduski). H16

Seekordsele võistlusele saabus töid 18 osavõtjalt, kellest 10 esitasid 2 rada. 5 osalist planeeris ainult H16 raja, 2 osalist ainult H60 raja. Igasugune rajavõistlus on kasulik selle poolest, et ta paneb hulga inimesi hoolsalt mõtlema raja kavandamisele Loodetavalt tõuseb sellest tulu nii võistlemisele kui võistluse korraldamisele.

klassi noormehed on kiiremad jooksus, kuid nõrgemad orienteerumises. Neile pakub pinget mitme joonte rajaneva teevariandi vahel valiminegi. Ja mitte kõik KP-d ei peaks olema maksimaalse raskusastmega.

Seekordne maastik pakkus Eestis harva esinevaid võimalusi — juhtida lühemaid etappe kõrge nõlva (siin 20–30 m) suhtes diagonaalsuunas (üks KP nõlva allosas, teine ülasos või vastupidi). Võistlusradadel selliseid etappe peagu ei esinenud — nõlvaetapid venitati nii pikaks, et mõjule pääsesid jooned (teed, rajad, sihid, selged kõlvikupiirid) või lagedad alad. Väga palju oli keskmi või pikemaid etappe, mille lõpuosas oli suuri selgeid tõkkeid (keskendumist mittevajavaid suuri teid või lagedaid alasid) või oli etapil vaid üks ilmselge läbimisvariant. Algajale rajaplaneerijale ei saa seda pahaks panna, kuid hea raja kavandamiseks on vaja palju võistluskogemusi või rajateooria tundmist. Peaks oskama kujutleda, millise teevariandi valib etapile 10 või 100 osavõtjat. Kui enamik (70–100%) jookseb sama varianti, tuleks midagi ette võtta — nihutada etapi algust või lõppu, etappi lühendada või pikendada.

STATISTIKA JA EDUKAIMAD.

Radade pikkus pidi statistiliselt olema H16 klassil 6,4 ja H60

klassil 4,4 km, tegelikud pikkused oli selle lähedal. H16 radadel oli 11–19, keskmiselt 14 KP-d ja etapid keskmiselt 460m, H60 klassis vastavalt 7–14, keskmiselt 11 KP-d ja etapid 400m.

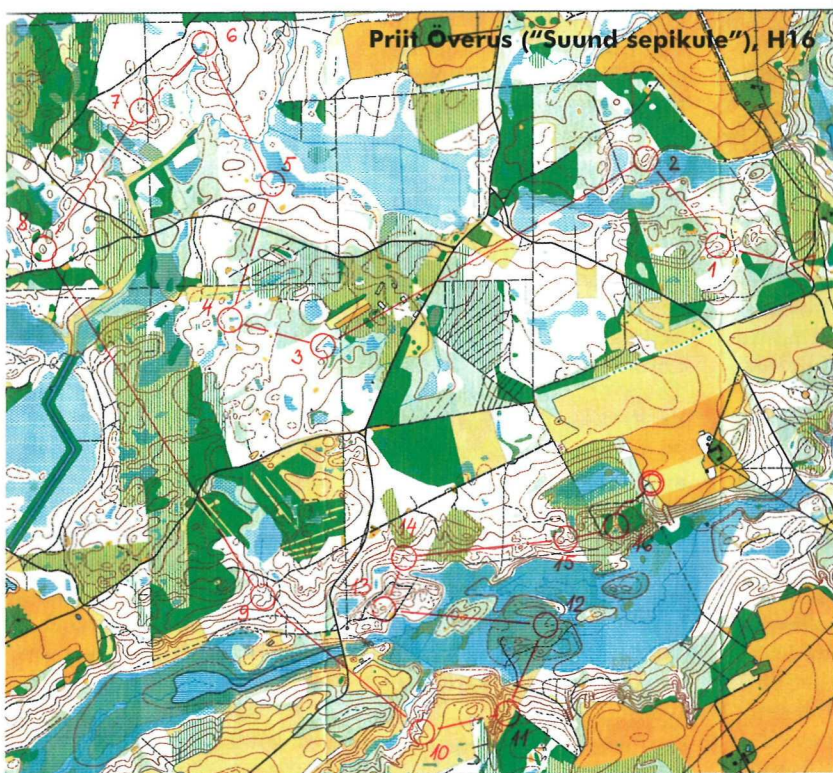
Kõik stardi ja finisi hinded jäid vahemikku 3–4, hindeid kaotati peamiselt starti viiva tähistuse ja ajastardi koha puudumise tõttu.

Legendide hinded mahtusid vahemikku 0–5, sagadamini oli hindeid 4–5.

Vormistused mahtusid vahemikku 2–5, sagedamini oli hindeid 4–5.

Planeeringud kukkusid vahemikku 0–5, enim oli hinnet 4.

Võistluse parimad etapihinded pälvis H60 klassis Kena (Toivo Saue — kõrvalleheküljel all) töö, kus kõigil 9 etapil oli välditud elementaarseid lahendusi. Kahjuks jättis just tema esitamata legendi ja väike KP-de arv vähendas etappisuundade ja -pikkuste mitmekesisuse hinnet. Nii H16 kui H60 radade edukam pool said hindeid enamvähem võrdselt. H16 radade tagumise poole hind ed vajusid aga märgatavalt ära — arvatavalt on põhjuseks osavõtjate noorusest tingitud vähesed kogemused.

Märgusõna S-F LEG Vorm Plan Etapp Summa

H16 RAJAD

1 Nõmme	4	5	5	5	20,5	39,5
Orion veteranid						
2 Suund sepik	3,5	5	5	4	20,5	38
Priit Överus						
3 Piimavasikas	4	4,5	4,5	5	18	36
Randy Korb						
4 Trim	3,5	4,5	4,5	3	19	34,5
5 Tasa karu	4	4	3	4	19	34
6 Mürka	4	4	5	2	18,5	33,5
7 Pjotr	3,5	5	4	5	15,5	33
8 M	4	4,5	4,5	4	15	32
9 Zeti	3	3,5	4,5	3	18	31
10 Kena	3,5	0	4,5	3	19	30
11 Neumann	3,5	0,5	5	3,5	14,5	28
12 Okas peas	3	1	4	5	13	26
13 Viimasel	3	1	2	4	14	24
14 Jeka	3	0	4	2,5	14	23,5
15 Michelin	4	3	4	2	10	23

H60 RAJAD

1 Tulnukas	3,5	5	5	5	20	38,5
Edith Madalik						
2 Nõmme	4	5	5	3	20,5	37,5
Orion veteranid						
3 Suund sepik	3	4,5	5	4	20,5	37
Priit Överus						
4 Bente	4	4	4,5	4	20	36,5
5 Kena	3,5	0	4,5	3	23,5	34,5
5 Trim	3,5	4,5	4,5	3	19	34,5
7 Tasa karu	4	4	4	2	20	34
8 M	4	4	4	4	15	31
9 Zeti	3	3	5	2	18	31
10 Trintsu	4	0,5	5	2	19,5	31
11 Mürka	4	3	4,5	0	17	28,5
12 Okas peas	3	1	4	4	13	25

Eesti ja Ptolemaios

Ptolemaiose "Geograafias", kaheksa-osalises raamatus avaldatud Sarmaatia tabelil (kaardil) esitatud läänepoolseim jõgi, Vistula on üle tuhande aastat teada Vislana. Hulka aega otsisti vasteid Chrononile ja Rubonile Baltikumi lõuna-kaldal asuvate jõgede seast. Tänapäevaks on Chronon ja Rubon tuvastatud Neemeni ja Daugavana.

Tõnu Raid

Kuid siiani pole proovitud selgitada põhjapool Rubonit (Daugavat) asuva kahe jõe, Turunte ja Ksenoni, asupaika. Viimases, kaheksandas raamatus on esitatud raamatu juurde kuuluvate kaartide keskmeridiaani ühe kraadi pikkus. Põhjalaiust annab Aleksandrias elanud teadlane tundides aasta pikima päeva kestuse kaudu, ida- (või lääne-) pikkust esitab ta tundides Aleksandriast itta või läände.

Ptolemaios teadis kindlasti, et maakera on ümmargune. Tema eelkäijad olid püüdnud juba määrata maakera ümbermõõtu. Tulemusi oli mitmesuguseid, neist autoriteetsemad olid Eratosthenes' e mõõtmised. Eratosthenes oli mitmete asjalolude õnnelik kokkusattumisel määranud maakera ümbermõõduks 39 790 km, mis vastab suurepäraselt meie kaasaegsetele teadmistele.

Kuid Ptolemaios usaldas mingil põhjusel rohkem teiste autorite andmeid, mistõttu eksis ta pikkuskraadi ulatuse kindlaksmääramisel ligikaudu 1/3 võrra, tema kraadipikkus tuli väiksem. Seepärast tuli Vahemeri kaardidel mitusada kilomeetrit pikem, Hiina paiknes kaardidel oma õigest asukohast hulk maad ida pool ja Atlandi ookeani läänekallas oli lähemal. Selle vea mõjul, mis antiigist renessansi aega edasi kandus, hindas Kolumbus läänesuunas Indiasse purjetamist üsna reaalseks ettevõtmiseks ja läks oma ideed ka ellu viima.

Ptolemaiose teine viga oli Kanaari saarte asukoha määramisel, kuhu ta paigutas algmeridiaani. Tookordsed teadmised Kanaari saarte asukohast olid sedavõrd pinnapealsed, et O-

meridiaani asukohas on meie jaoks üsna suur määramise viga. Tänapäeval on kokku lepitud, et Greenwichi ja Kanaari saarte vaheline diferents on $-17^{\circ} 40' 00''$.

Arvestades pideva maakerkega Läänemere Eesti alade rannikul ei ole tänapäevaste teadmiste baasil võimalik tollaegset rannajoont täpselt ette kujutada. Kindlasti ei olnud ta nii üheselt edela-kirde suunaline nagu on esitatud Ptolemaiose kaardidel.

Põhiliseks teadete toojateks kaugete maade kohta olid meremehed või kaupmehed, kes Sarmaatia ookeani rannikualdelt Rooma merevaiku viisid. Merevaigu tähtsamatel leiualadel Preisimaa kallastel on mererand valdavalt edela-kirde suunaline. Teave siinsetest aladest, mis Roomas võis veel suhteliselt täpne olla, oli Roomast Aleksandriasse jõudes, moodsalt öeldes, "müra" täis. Teiselt poolt oli Ptolemaiosel teavet ka Sarmaatiat põhjast ja lõunast ümbritsevate merede ja neid ühendava veetee kohta läbi tundmatu Sarmaatia mandriala, kuid ilmselt polnud mingit võimalust teavitajaid vastandada ja allikaid võrrelda. Kõik, mis teada oli, võis õige olla, kuid liiga palju oli teadmistes auke, et tõelähedast terviklikku pilti moodustada.

Viies ja ühtlasi kirdepoolseim jõgi Ksenoni on Ptolemaiose kaardil ühendatud Kaspiaga. See võib olla autori fantaasia, kuid ei saa välistada, et Ptolemaiosel oli teadmisi sellise ühendava veetee olemasolu kohta. Kristuse sünni järgsel teisel sajandil, Ptolemaiose tegevsemise ajal, olid veeteed Läänemerest sisemaa jõgesid

pidi Musta mereni ja Kaspija mereni juba avastatud ja pikka aega kasutusel. Arheoloogidel on neid kaubateid tunnustavat leiutamaterjali küllaga. Pole võimatu, et Aleksandria geograafid oli kindlaid andmeid sellise kaubatee olemasolust, mis viis piki jõgesid ühest merest teise.

Viimane jõgi Balti mere idakaldal on Neeva. Seal teeb mere kallas pöörde ja kulgeb lääne poole tagasi. Daugava ja Neeva vahele jääb terve rida jõgesid, kuid oma valgalalt, vooluhulgalt ja laiuselt on nimetamisväärsed vaid kolm: Koiva, Pärnu ja Narva jõgi, kuigi Visla, Daugava või Neevaga neid hästi võrrelda ei anna.

Joonisel "Kaartide võrdlus" on Balti meri esitatud oma õiges asendis ja temaga sobitamiseks on venitatud ja pööratud Ptolemaiose Sarmaatia kaarti 32° vastupäeva, mille rannajoon ja jõed on esitatud pruuni joonega. Võrdtäpse venitamisega on kokku sobitatud Visla (Vistula) jõe suue ja Neeva (Ksenoni) jõe suue. Venitamise algpunktiks võeti Visla jõe suue. Pilt annab ligikaudse ettekujutuse raskustest, mis seisid Ptolemaiose ees, kui ta asus kaudsete teadete alusel kombineerima Sarmaatia ookeani ranna kujutist. Käesoleva konstruktsiooni puhul pole arvestatud projektsioonide erinevuste mõjusid. Ptolemaios on andnud oma "Geograafias" ka jõgede suudmete koordinaadid (Vistula 45 i.p ja 56 p.l, Chronus 50 ja 56, Rubonis 53 ja 57, Turuntus 56 ja 58 30' ning Chesinus 58 ja 59 30'). Konstruktsioonilt võime näha, et põhjalaiused on üsna hästi paigas, kuid idapikkuste koordinaatidega määratud kohtades mingeid jõgesid ei asu. Siiski, kui teadaolevad süstemaatilised vead arvesse võtta, lähenevad jõgede suudmealade koordinaadid märgatavalt tõele.

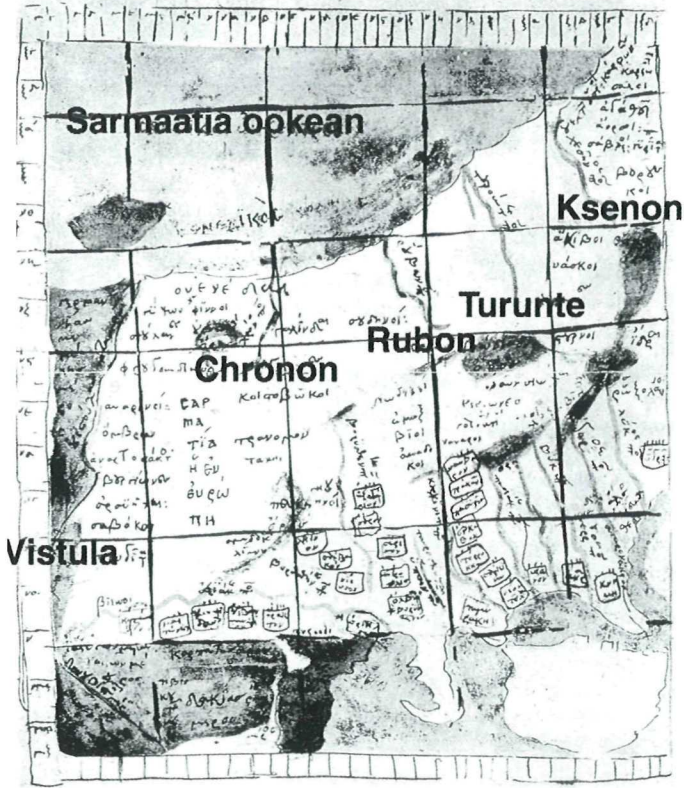
Hinnates antiiksel kaardil leidu-

Ptolemaios, Klaudios (u 90–160), kreeka astroonoom, matemaatik ja geograaf. Ptolemaios sündis Egiptuses ja veetis suurema osa elust Aleksandrias, kus tegi astronoomilisi vaatlusi. Ta esitas esimese matemaatilisel täpse skeemi selle kohta, kuidas Päike ja planeedid tiirlevad ümber Päikesesüsteemi keskse keha — Maa. Seda Päikesesüsteemi ehitust käsitlevat õpetust nimetatakse geotsentriliseks maailmasüsteemiks. Ptolemaios koostas tähekataloogi, avastas valguskiirte kõverdumise Maa atmosfääris ning määras paljude maakotade geograafilised koordinaadid. (ENEKE)

va viie jõe omavahelisi suhtelisi kaugusi ja püüdes nende kaugussuhete abil leida arvatavat Turunte ja Ksenoni jõge, langeb Koiva jõgi sellest arvestusest kohe välja. Vahemaa Daugava (Ruboni) ja Koiva (ehk oletatava Turunte) suudmete vahel on praegu vaevalt 17 km ja ilmselt ei olnud see vahe oluliselt suurem ka 1900 aastat tagasi. Ka Salaci jõgi on Daugavale liiga lähedal ja liig väike, et tähelepanuväärse objektina mõne tuhande kilomeetri kaugusel Aleksandrias muljet avaldada.

Vaadates Ptolemaiose kaarti, näeme et Visla ja Nemunase ning Nemunase ja Daugava suhtelised vahekaugused on kaardil peaaegu võrdsed. Maa pinnal on vahemaad 160 ja 450 km. Seega ei esita kaart jõgede vahelisi tegelikke kaugussuhteid. Suhtelise kauguste järgi hinnates sobib Turunteks Pärnu jõgi, kui viiendaks jõeks, Ksenoniks, pidada Neevat.

Kuid Ptolemaiose kaardil on need vahemaad märgitud enam-vähem võrdseina. Seetõttu tekib kahtlus, kas viies jõgi Ksenoni on ikka Neeva. On veel üks võimalus. Nimelt ei pruugi viiendaks jõeks olla Neeva, vaid hoopis Narva jõgi ja sel juhul oleks otsitav neljas jõgi väga suure tõenäosusega Pärnu jõgi. Kuid siiski tuleb olulise vastuarvumendina mainida, et Narva kose tõttu ei kulgenud Narva jõge pidi lõunasse mingit arvestatavat kaubateed, rääkimata

Kartograafia antiikajast keskajani

Esimestel maadeuurijatel ei olnud õigeid kaarte ja kaarte joonistati kirjelduste järgi. Loomulikult ei saanud seal täpsusest juttugi olla. Kartograafia (geograafiliste kaartide koostamine) kui teaduse alged ulatuvad siiski tagasi antiikajastusse. Esimesed kaardid, mis on koostatud kindlate matemaatiliste printsiipide järgi, kuuluvad vana-kreeka teadlastele, keda võib pidada teadusliku kartograafia rajajateks.

Muistsed kreeklased tundsid hästi eelkõige Vahemere piirkonda ja Idamaid, ka Musta mere põhjarannikut, kus paiknesid nende kolooniad. Euroopa põhjapoolsete maade kohta olid nende teadmised lünklikud. Eesti kohta ei leidu kreeka geograafide töödes mingit teavet. Lääne-Euroopas ulatusid kreeklaste mereretked piki Atlandi ookeani rannikut Põhjamereni; Läänemere ei ole kreeklaste meresõit nähtavasti küündinud.

Roomlased hindasid enam kartograafia praktilist külge, neil leidsid teedekaarte, mida kanti kaasas sõjakäikudel; arvatavasti kasutasid nad kaarte ka meresõidul. Roomlased puutusid tihedamalt kokku põhjapoolse Euroopa rahvastega, eriti germaanlastega. Need kokkupuuted olid nii sõjalist kui ka kaubanduslikku laadi. Germaanlaste kaudu ulatus Rooma kaubandus Läänemereni, mida tõendavad arvukad rooma rahade, ehtete ja tarbeasjade leiud Läänemeremaal. Rooma kirjanduslikes allikais leidub mõningaid andmeid ka Baltimaade rahvaste kohta.

Antiikmaailma saavutused geograafia ja kartograafia alal võttis oma töödes kokku kreeka teadlane Klaudios Ptolemaios, kes tegutses Aleksandrias II sajandil. Põhja-Euroopa kohta leidub Ptolemaiose teoses ning selle juurde kuuluvatel kaartidel äärmiselt vähe andmeid. Skandinaavia esineb seal saarena Euroopat põhja

poolt ümbritsevas meres. Eesti kohta ei leidu mingit märget.

Lääne-Euroopa maades toimus feodalismile üleminekul sügav majanduse ja tehnika langus. Madal majanduse tase oli piduriks ka teaduse arengule. Lisaks sellele allutati teadus täielikult feodaalse katoliku kiriku huvidele. See avaldub väga kujukalt ka keskaegsetel kaartidel. Need on pigem kunstiteosed, mis on kujundatud eredates värvides ning rikkalikult illustreeritud piiltidega piibli ainetel või rahva elust. Kaardi täpsusele ei pandud mingit rõhku; nõuti vaid, et kaart oleks kooskõlas religioosse teooriaga. Parimail juhul olid keskaegsed kaardid lihtsad, piibli vaadetest põhinevad skeemid maailmast, halvemal juhul aga ainult piibli legendide piiltlikud kujutised. Inimestel, kes maises elus leidsid vähe lohutust, mõlkus meeles paradisi, mis tuli kanda kaardile. Eestit nendel kaartidel ei ole, ka teised Euroopa põhjapoolsed maad on kujutatud selleaegsetel kaartidel väga ligikaudselt.

Liivimaa nimetus ilmub kesk-aegsetele kaartidele alates XIII sajandist, kuigi sel ajal koostatud kaardid on pigem vabal fantaasial põhinevad joonised kui tõelised kaardid. Keskaja kirikliku maailmavaate kohaselt on neil kaartidel kujutatud maailma keskpunktiks Jeruusalemm. Oma sisult jäävad need kaardid kaugemale maha antiikaja kaartidest.

Teadusliku kartograafia taassünniks võib nimetada XV ja XVI sajandit. Sellesse aega jääb ka esimese Liivimaa kaardi koostamine.

Kasutatud kirjandus: E. Varep "Jooni Eesti kartograafiast", Tln. 1960

MALLE TIITSON

(Artikkel pärineb Kuressaare Gümnaasiumi kodulehelt <http://www.oesel.ee>)

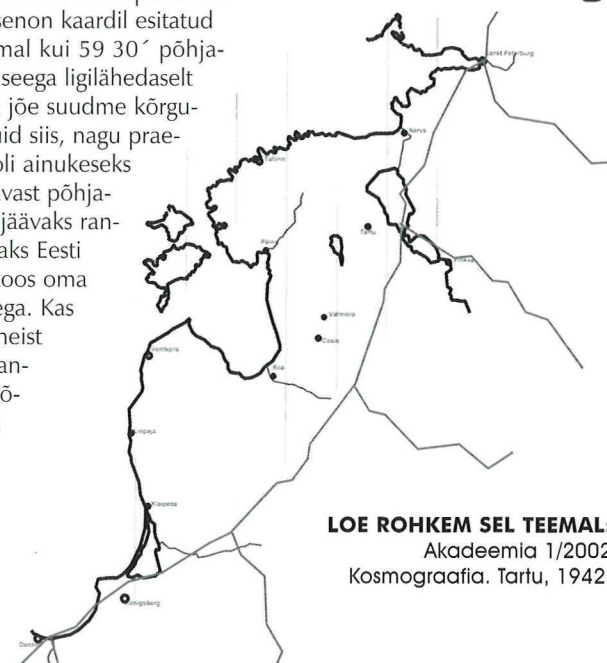
veetest Kaspiale. Ka ajaloolised allikad ei anna mingit vihjet sellise veetee olemaolust. Võib arvata, et kuuldus meresid ühendavast kaubateest oli kostnud Aleksandria geograafini, kuid teave ei olnud nii täpne, et meil tänapäeval oleks võimalik neid jõgesid üheselt kindlaks määrata. Seetõttu tuleks viienda jõena Sarmaatia kaardil eelistada Neevat, millelt tõepoolest pääseb Kaspia merele ja neljandaks jõeks jääb Pärnu jõgi.

Ümberlõkkamatult tõestada, et Ptolemaiosel oli andmeid jõgede kohta põhja pool Rubonit-Daugavat, me ei suuda. Vaatamata sellele, et Thule kandis ulatub Ptolemaiose kaart 63 laiuskraadini, pole Sarmaatia ookeani suubuv idapoolseim jõgi Ksenon kaardil esitatud kõrgemal kui 59 30' põhjalaiust, seega ligilähedaselt Neeva jõe suudme kõrgusel. Kuid siis, nagu praegugi, oli ainukeseks Daugavast põhjapoolse jäävaks rannikualaks Eesti rand koos oma jõgedega. Kas mõni neist Eesti randade jõgedest sattus

Ptolemaiose tehtud Sarmaatia kaardile mingite talle teada olevate andmete põhjal või on põhjapoolsed jõed Ptolemaiose fantaasia vili, jääb meile veel teadmata.

Siiski on asju, milles võime peaaegu kindlad olla. Suure kreeklase kaartidega tutvudes saab selgeks, et tookordsetele tsiviliseeritud rahvastele tuntud maailm e oikumeen lõppes soome-sugu rahvaste e phinnide (kes esinevad ka Ptolemaiose kaardil märgitud rahvaste hulgas, kuigi näidatuna Visla ja Neemeni vahel) asualadega Sarmaatia ookeani lõunarannikul Ruboni jõest põhjapool. Need on alad, kus me tänapäevalgi elame.

LOE ROHKEM SEL TEEMAL:
Akadeemia 1/2002
Kosmograafia. Tartu, 1942.

EESTI MV ÖISEL TAVARAJAL HIIUMAAL

KORRALDAJA: Hiiumaa Orienteerujate Klubi
PEAKOHTUNIK: Anu Toode
PEASEKRETÄR: Helen Mast
PEAKORRALDAJA: Anu Saue
RAJAMEISTER: Toivo Saue

PROGRAMM: 20. augustil 2004.a
 Leemeti, start kell 22.00

VÕISTLUSKLASSID: D16–55, H16–65

KAART, MAASTIK: Leemeti 2004 1:10
 000 eelmine kaart 9939, h 2,5 m, kõrguste vahe max 10 m, vahelduv männimets, luitemaastik sooribadega, läbitavus hea.

STARDIMAKS: H16–18 30.–; H20, H60, H65 60.–; H21 20.–; H35–55 90.–
 D16–18 30.–; D20, D55 60.–; D21–50 90.–
 Tasuda HOKi a/a-le 1120048611 Hansapangas 13. augustiks. Hilinejatel kahekordne stardimaks.

MÄRKESÜSTEEM: kasutusel SI-süsteem. Registreerimisel teatada oma SI-number. SI-kaarti on võimalik rentida korraldajalt hind 20.– krooni.

REGISTREERIMINE: e- mailil: toomas.mast@mail.ee või IVK-s 13. augustini. Eelregistreerimine jõustub alles pärast osavõtumaksu laekumist. Startiprotokolli algusesse jäetakse vabu kohti, mis eelregistreerimise möödumisel kahekordse stardimaksu eest jooksvalt täidetakse. Igal osalejale peab olema kehtiv EOL-i 2004.a litsents.

VÕISTLUSKESKUS: RMK Leemeti puhkemaja. Tähistus Luidja-Emmaste teelt. Pesemisvõimalus saunas (pilet 15.–) ja duss (pilet 10.–).

AUTASUSTAMINE: vanuseklasside võitjatele omistatakse Eesti 2004.a meistri ni-

metus. Võistlusklasside kolme paremat autasustatakse EOK medali ja diplomiga.

PROTESTID: Juhendiga määratlemata küsimused, mis tekivad võistluse käigus, lahendab võistluste žürii.

MAJUTUS: Põrandamajutus Kärddlas Polgu võimlas 25.– krooni öö. Teatada põrandamajutuse soovist 13. augustini. Muud kohad Hiiumaa infoserveris www.hiiumaa.ee

TRANSPORT HIIUMAALE: Sõidukohtade broneerimine parvlaevadele Heltermaal tel 46 31630, Rohukülas 47 33666 30 päeva ette.

LISAINFO: Helen Mast 52 99432, Anu Saue 53 444764

www.hot.ee/hok/

EESTI MV SPRINDIRADADEL HIIUMAAL

KORRALDAJA: Hiiumaa Orienteerujate Klubi
PEAKOHTUNIK: Anu Toode
PEASEKRETÄR: Helen Mast
PEAKORRALDAJA: Anu Saue
RAJAMEISTER: Toivo Saue

PROGRAMM: 21. augustil 2004.a Puski, start kell 12.00

VÕISTLUSKLASSID: D16–40, H16–50

KAART, MAASTIK: Puski 2004 1:5000, maastiku esmakasutus, h 2,5 m, kõrguste vahe max 8 m, männimets mõhnastikul, läbitavus väga hea.

STARDIMAKS: H16–18 30.–; H20 60.–; H21, 35, 40 90.–; D16–18 30.–; D20 60.–; D21, 35, 40 90.–
 Tasuda HOKi a/a-le 1120048611 Hansapangas 13. augustiks. Hilinejatel kahekordne stardimaks.

MÄRKESÜSTEEM: kasutusel SI-süsteem. Registreerimisel teatada oma SI-number. SI-kaarti on võimalik rentida korraldajalt hind 20.– krooni.

REGISTREERIMINE: e- mailil: toomas.mast@mail.ee või IVK-s 13. augustini. Eelregistreerimine jõustub alles pärast osavõtumaksu laekumist. Startiprotokolli algusesse jäetakse vabu kohti, mis eelregistreerimise möödumisel kahekordse stardimaksu eest jooksvalt täidetakse. Igal osalejale peab olema kehtiv EOL-i 2004.a litsents.

VÕISTLUSKESKUS: Puskil, tähistus Luidja-Emmaste teelt. Pesemisvõimalus, töötab puhvet.

AUTASUSTAMINE: vanuseklasside võitjatele omistatakse Eesti 2004.a meistri

nimetus. Võistlusklasside kolme paremat autasustatakse EOK medali ja diplomiga.

PROTESTID: Juhendiga määratlemata küsimused, mis tekivad võistluse käigus, lahendab võistluste žürii.

MAJUTUS: Põrandamajutus Kärddlas Polgu võimlas 25.– krooni öö. Teatada põrandamajutuse soovist 13. augustini. Muud kohad Hiiumaa infoserveris www.hiiumaa.ee

TRANSPORT HIIUMAALE: Sõidukohtade broneerimine parvlaevadele Heltermaal tel 46 31630, Rohukülas 47 33666 30 päeva ette.

LISAINFO: Helen Mast 52 99432, Anu Saue 53 444764.

www.hot.ee/hok/

EOLi juhatus otsused

28.05.2004.a (61. koosolek Pesa hotellis, Põlvas)

337. Kinnitada EOLi orienteerumisjooksu treenerite nõukogu statuut. Statuut hakkab kehtima alates 01.09.2004.

338. Kinnitada EOLi orienteerumisjooksu A-koondise statuut. Statuut hakkab kehtima alates 01.12.2004.

339. Kinnitada EOLi ja Eesti koondise kandidaadi vahelise lepingu vorm. Tegevdirektoril sõlmida 2004.a jooksul lep-

ingud kõigiga, keda EOLi lähetab võistlustele. 01.01.2005.a alates peavad olema sõlmitud lepingud kõigi 2005.a A-koondise kandidaatidega.

10.06.2004.a (interneti teel)

340. Kinnitada Eesti koondis noorte EM-ile Austrias 25.–27.06.2004:

D16
 Ly Trei OK Põlva Kobras 1988
 Eleri Hirv OK Võru 1988
 Grete Gutmann RAE ROK 1988

D18
 Kati Rooni OK Orvand 1987

Tais Leontenko SK SRD 1986
 Kadri Uiboupin OK Võru 1986

H16
 Lauri Tammemäe OK Orvand 1988
 Timo Sild OK Võru 1988
 Kaspar Kork OK Põlva Kobras 1989

H18
 Mihkel Järveoja OK Põlva Kobras 1986
 Lauri Malsroos SK Saue Tammed 1986
 Veiko Kütt OK Ilves 1986
 Martin Simpson OK Põlva Kobras 1987

Koondise treener-esindajad: Vallo Vaher, Tiit Tali

43. HIIUMAA KARIKAVÕISTLUS ORIENTEERUMISES

KORRALDAJA: Hiiumaa Orienteerujate Klubi
PEAKOHTUNIK: Anu Toode
PEASEKRETÄR: Helen Mast
PEAKORRALDAJA: Anu Saue
RAJAMEISTER: Toivo Saue

PROGRAMM: 21. augustil 2004.a Puski, start kell 16.00, lühendatud tavarada.

VÕISTLUSKLASSID: HD12, 16, 21, 35, 45, 55, H65

KAART, MAASTIK: Puski 2004 1:10 000 eelmine kaart 2003050, osaliselt uus maastik, h 2,5m, kõrguste vahe max 10m, vahelduv männimets, mõhnastik ja lüitemaastik sooribadega, läbitavus keskmine kuni väga hea.

STARDIMAKS: HD12 20.–, HD16 30.–, HD21–55, H65 60.– Tasuda HOKi a/a-le 1120048611 Hansapangas 13. augusti-

tiks. Hilinejatel kahekordne stardimaks.

MÄRKESÜSTEEM: Kõikide klassides elektrooniline SPORTident märkesüsteem. Registreerimisel teatada oma SI-kaardi number. SI-kaarti on võimalik rentida korraldajalt, hind 20.– krooni.

REGISTREERIMINE: e-mailil: toomas.mast@mail.ee või IVK-s 13. augustini. Võistleja loetakse registreerunuks peale stardimaksu õigeaegset laekumist. Kohapeal võimalik registreeruda topelt stardimaksu eest vabadele kohtadele.

VÕISTLUSKESKUS: Puski. Tähistus Luidja-Emmaste teelt Puskilt. Töötab müügi-punkt, pesemisvõimalus.

AUTASUSTAMINE: Kõikides vanuseklassides autasustatakse võitjat väikese Hiiu-

maa karikaga. Võistlusklasside parimatele auhinnad sõltuvalt osavõtjate arvust. Võitjate nimed jäädvustatakse suurele Hiiumaa karikale. DH12 saavad kõik osalejad aukirja ja väikese auhinna, parimad veidi suurema.

TRANSPORT HIIUMAALE: Sõidukohtade broneerimine parvlaevadele Heltermaal tel 46 31630, Rohukülas 47 33666 30 päeva ette.

MAJUTUS: Põrandamajutus Kärdlas Polgu võimlas 25.– krooni öö. Teatada põrandamajutuse soovist 13. augustini. Muud kohad Hiiumaa infoserveris www.hiiumaa.ee

LISAINFO: Helen Mast 52 99432, Anu Saue 53 444764

www.hot.ee/hok/

EESTI MV RATAORIENTEERUMISES HIIUMAAL

KORRALDAJA: Hiiumaa Orienteerujate Klubi
PEAKOHTUNIK: Anu Toode
PEASEKRETÄR: Helen Mast
PEAKORRALDAJA: Anu Saue
RAJAMEISTER: Toivo Saue

PROGRAMM: 22. augustil 2004.a Palade-Paluküla, start kell 11.00

VÕISTLUSKLASSID: D16–40, H16–50. Välisriikide kodanikel on õigus osaleda väljaspool EMV arvestust.

KAART, MAASTIK: Palade-Paluküla 2004 1:20 000 eelmised kaardid 9739, 2002037, h 2,5m, kõrguste vahe max 20m

STARDIMAKS: H16–18 30.–; H20 60.–; H21 150.–; H35, 45, 50 90.–; D16–18 30.–; D20 60.–; D21 120.–; D35, 40 90.– Tasuda HOKi a/a-le 1120048611 Hansapangas 13. augustiks. Hilinejatel kahekordne stardimaks.

MÄRKESÜSTEEM: kasutusel SI-süsteem. Registreerimisel teatada oma SI-number. SI-kaarti on võimalik rentida korraldajalt, hind 20.– krooni.

REGISTREERIMINE: e-mailil: toomas.mast@mail.ee või IVK-s 13. augustini. Eelregistreerimine jõustub alles pärast osavõtumaksu laekumist. Stardiprotokoll algusesse jäetakse vabu kohti, mis eelregistreerimise möödumisel kahekordse stardimaksu eest jooksvalt täidetakse. Igal osalejale peab olema kehtiv EOL-i 2004.a litsents.

VÕISTLUSKESKUS: Palade Põhikooli spordihoones. Tähistus Heltermaa-Kärdla tee 19. kilomeetril Palade bussipeatuse juurest. Pesemisvõimalus: duss (pilet 10.–).

AUTASUSTAMINE: vanuseklasside võitjatele omistatakse Eesti 2004.a. meistri nimetus. Võistlusklasside kolme paremat

autasustatakse EOK medali ja diplomiga.

PROTESTID: Juhendiga määratlemata küsimused, mis tekivad võistluse käigus, lahendab võistluste žürii.

MAJUTUS: Põrandamajutus Kärdlas Polgu võimlas 25.– krooni öö. Teatada põrandamajutuse soovist 13. augustini. Muud kohad Hiiumaa infoserveris www.hiiumaa.ee

TRANSPORT HIIUMAALE: Sõidukohtade broneerimine parvlaevadele Heltermaal t 46 31630, Rohukülas 47 33666 30 päeva ette.

LISAINFO: Helen Mast 52 99432, Anu Saue 53 444764, www.hot.ee/hok/

RATTALAENUTUSE VÕIMALUSED: telefonid: 463 2130 (Kerttu Sport) 5625 3535 (OÜ Niitlind) 520 3789 (Nõmme puhkemaja) 463 1001 (Heltermaa i-punkt)

341. Kinnitada Eesti koondis juunioride MM-ile Poolas 6.–11.07.2004:

D20

Annika Rihma	OK Põlva Kobras	1984
Kati Rooni	OK Orvand	1987
Kadri Uiboupin	OK Võru	1986

H20

Sander Vaher	OK Põlva Kobras	1985
Riho Taba	OK Ilves	1985
Tõnis Vaiksaar	OK Lehola	1984
Peeter Pihl	SK Saue Tammed	1984

Timmo Tammemäe	OK Orvand	1984
Kristjan Trossmann	JOKA	1985

Treener-esindaja: Tiit Tali

[21.06.2004.a \(interneti teel\)](http://www.interneti.ee)

342. Kinnitada Eesti koondis MK etappidele ja EM-ile Taanis 10.–17.07.2004:

D21

Anu Annus	OK Peko
Kirti Rebane	SK Saue Tammed
Annika Rihma	OK Põlva Kobras

H21

Olle Kärner	Sportnet
Rene Ottesson	OK Lehola
Marek Nõmm	SK Saue Tammed
Jan Olm	OK Võru

Treener-esindaja: Sixten Sild

Paavo Nurmi ristipoeg Eesti orienteerumismeistriks

Neli kümnendit tagasi oli orienteerumiselu meil võrdlemisi elav. Näiteks kirjutas Spordileht 31. jaanuaril 1964: Viimaste aastate kogemused on näidanud, et meie spordiala köidab just neid, kes varem pole tegeleenud kerge- ega raskejõustikuga, samuti spordimängudega.

Orienteerumises on nad leidnud köitva spordiala. Meie spordiala plussiks on ka asjaolu, et kõik võistlused peetakse eri paikades ja erineva profiiliga maastikul, mis kindlasti omajagu köidab võistlustest osavõtjaid. Vaatamata sellele, et möödunud aastal viibis orienteerumismisradadel 50 000 osavõtjat, pole meil kaugeltki veel kõik võimalused ammendatud. Kui kasutada kõiki võimalusi, võiks tõsta meie vabariigis orienteerumisega tegelejate arvu 300 000 – 400 000-ni. Kokku on loetud stardikorrad. Eesmärgi nimel algatati kogu Eestis läbi suve kestev orienteerumisolümpia (eestvedaja Rain Lahtmets), Tallinnas pani Toomas Kerem käima orienteerumiseljapäevad, Aleks Kaskneem kutsus jaanipäevaks orienteerujaid huvitavale romantikahõngulisele Suveöö jooksule, Käärikule rajati Arne Kivistiku eestvõttel algõppeks sobiv püsi-KP-dega orienteerumispõlügen.

Eesti meistrivõistluste medalialade arvu oli EOF eelmisel aastal tõstnud kahelt (talvine ja suvine) juba kuuele: märkeorienteerumine, teade, valik-, öine ja päevane suundning maratonorienteerumine. Sellel suvel lisandus veteranide

EMV valikorienteerumises (mehed üle 37 a ja naised üle 35 a) ning järgmisel aastal noorte meistrivõistlused.

Valikorienteerumise Eesti MV peeti 12. juulil 1964 Märjamaal. Maastikule oli paigutatud 24 erineva "hinnaga" KP-d koguväärtusega 34 punkti. Ühisstardist oli meestel aega 2 tundi, naistel 1,5 tundi. Stardipaigast hajusid võistlejad kohe eri suundadesse laiali, parimate rajakombinatsioonid olid samuti erinevad. Kui meeste võitja Arne Kivistik kogus 24 punkti ja naiste parim Maire Jaanre (praegu Lahtmets) sai kokku 14 punkti, siis veteranid suutsid loomulikult vähem. Esimesed orienteerumisveteranide meistrid olid Arne Kuk (kogus 17 punkti) Herbert Abeli ees ning Erna Abel (kogus 12 punkti). Suusakorüfeed Erna ja Herbert Abel olid aastaid eesotsas ka orienteerumismisradadel. Kes oli aga Eesti esimene veteranide orienteerumismeister Arne Kuk?

AARNE KUKK (15.03.1925 – 29.10.2001) oli legendaarse Eesti-Soome sporditegelase Artur Kuke poeg, sündinud Helsingis. Tema ristiisaks oli

Paavo Nurmi, Artur Kuke hea sõber, sõpru kokku nimetati tollal kaheks suureks vaikijaks, sest nende keskustelu toimus sõnalt. Koolis käis Arne Tallinnas Gustav Adolphi Gümnaasiumis. Võttis osa Teisest maailmasõjast, võitles Sinimägedes, sai kolm korda haavata, vangistati 1944, viibis vangilaagris 1948. aastani. Pärast vangilaagrist vabanemist lõpetas gümnaasiumi, üritas kahel korral omandada kõrgharidust nii TPI-s kui TRÜ-s, kuid heideti mõlemast enne lõpetamist oma mineviku pärast välja. Arne Kuk töötas koos Uno Dorbeki ja Hugo Tartlaniga Norma ühes tsehhis, koos käidi ka orienteerumas. Orienteerumises võitnud mitmeid veteranide medaleid nii Eesti kui Tallinna meistrivõistlustelt, Eesti orienteerujate edetabelisse kuulus 1969. Kergejõustikus oli Arne Kuk Eesti meistrivõistluste mitmeko-

rdne medalimees, läbinud üle 70 maratoni, parim aeg 2:38, võitnud ümber Viljandi järve jooksu 1951. Veel 1991. aastal osales Turus veteranide MM-võistlustel kergejõustikus.

Hugo Tartlan on veel hiljaaegu meenutanud, et sõjast ja sõjas läbielatud noil aastail üldiselt ei räägitud, kuid sõja läbiteinud Uno Dorbek ja Arne Kuk olid rindeelust omavahel siiski repliike vahetanud. Sõja lõpetas Arne Kuk untersturmführerina, pärast Eesti taasiseseisvumist Kaitseliidu Peastaabi kehalise kasvatuse ohvitserina töötades sai leitnandi auastme. Arne Kukke autasustati korduvalt, sealhulgas on ta saanud Raudristi ja Kotkaristi teenetemärgiga.

VELLO VIIRSALU
Nöös 30. mail 2004

	H 60	4,3 km
▷		
1	31	⌚
2	32	⌚
3	35	⌚
4	42	▲
5	43	⌚
6	36	○
7	37	⌚
8	38	⌚
9	47	⌚
10	48	▲
11	52	⌚
12	54	●
13	56	⌚
14	57	⌚

KÕRVALLEHEL:

RAJAMEISTRIVÕISTLUSE PARIMAD TÖÖD

Üleval: Edith Madaliku (varjunimi "Tulnukas", legendid vaskul teksti kõrval) H60 klassi rada sai kiita hea maastiku kasutuse poolest.

All: Orioni veteranide planeeritud rada "Nõmme" varjunime all tunnistati parimaks H16 klassis.

PÕHJALIKUMALT LOE RAJAMEISTRIVÕISTLUSEST LK 32

Reklaami ja tulemuste avaldamise hinnad:

1. Eesti o-võistluste tulemuste avaldamine (EOL-i liikmetele):

1.1 kuni 100 võistlejat	50 kr	1.4 kuni 500 võistlejat	300 kr
1.2 kuni 200 võistlejat	100 kr	1.5 üle 500 võistleja	400 kr
1.3 kuni 300 võistlejat	200 kr		

* kahepäevased võistlused +50%, 3-päevased +75%, 4-päevased +100%

2. Eesti o-võistluskutsete avaldamine (must-valge):

2.1 suurus kuni A7	50 kr	2.3 suurus kuni A5	200 kr
2.2 suurus kuni A6	100 kr	2.4 suurus kuni A4	500 kr

* korduskutsete avaldamine -30%

3. Reklaami avaldamine (sisemised leheküljed):

3.1 suurus kuni A7	must-valge 100 kr	värviline 200 kr
3.2 suurus kuni A6	must-valge 200 kr	värviline 400 kr
3.3 suurus kuni A5	must-valge 400 kr	värviline 800 kr
3.4 suurus kuni A4	must-valge 800 kr	värviline 1600 kr

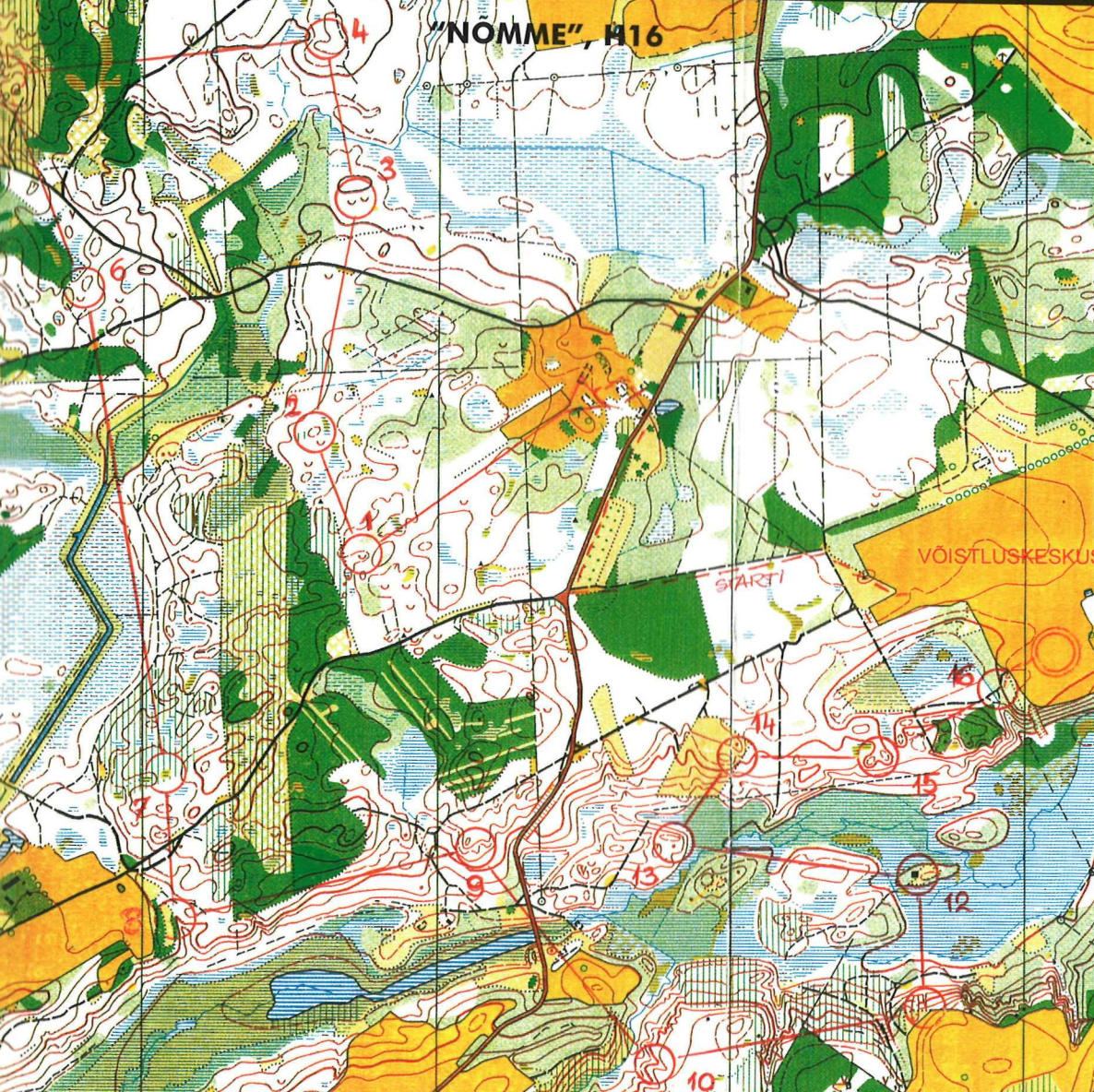
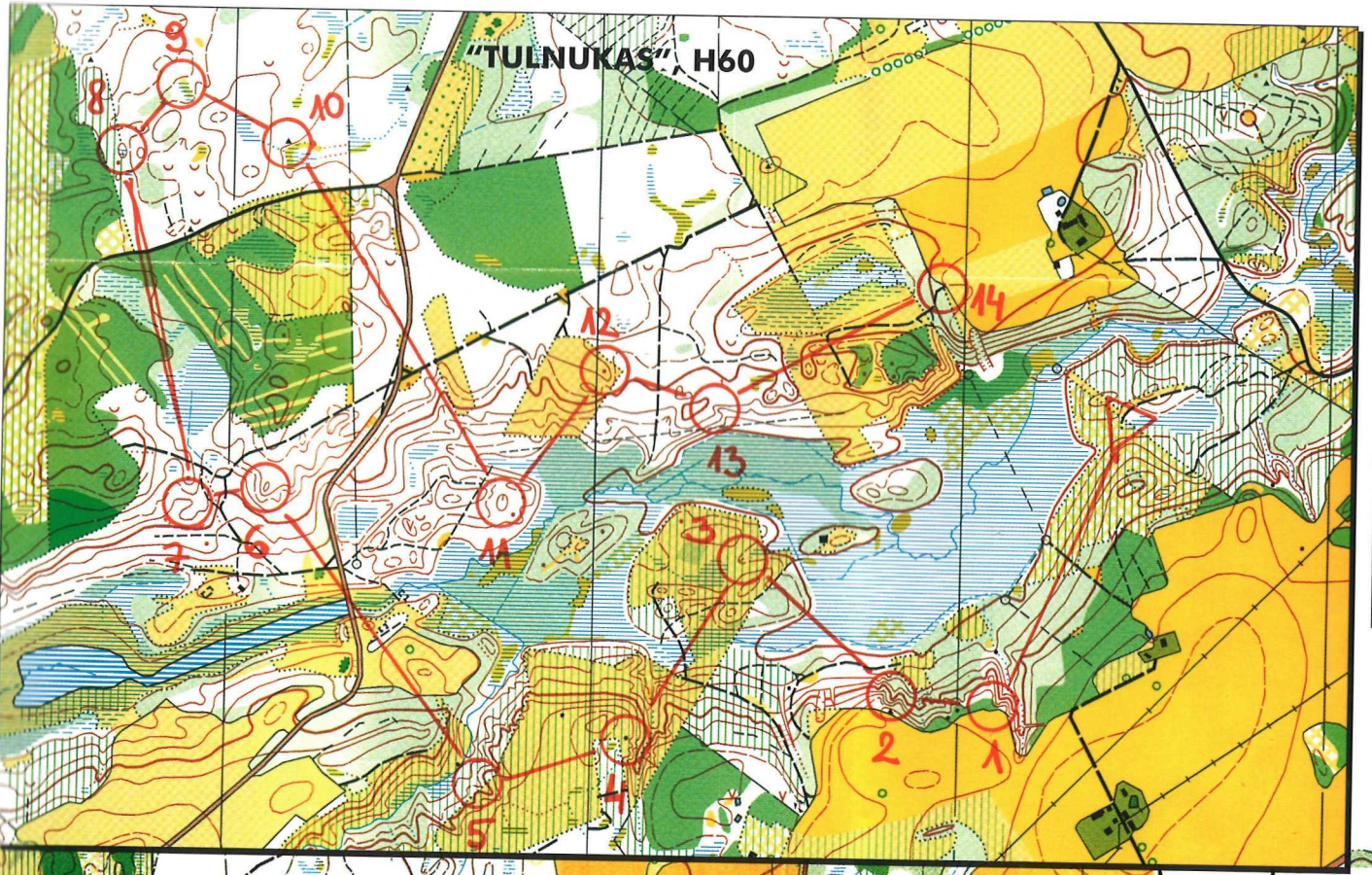
tagakülj:

3.5 suurus A4	-	värviline 2000 kr
---------------	---	-------------------

Võistlusmaastike sulgemise teadete avaldamine on tasuta.

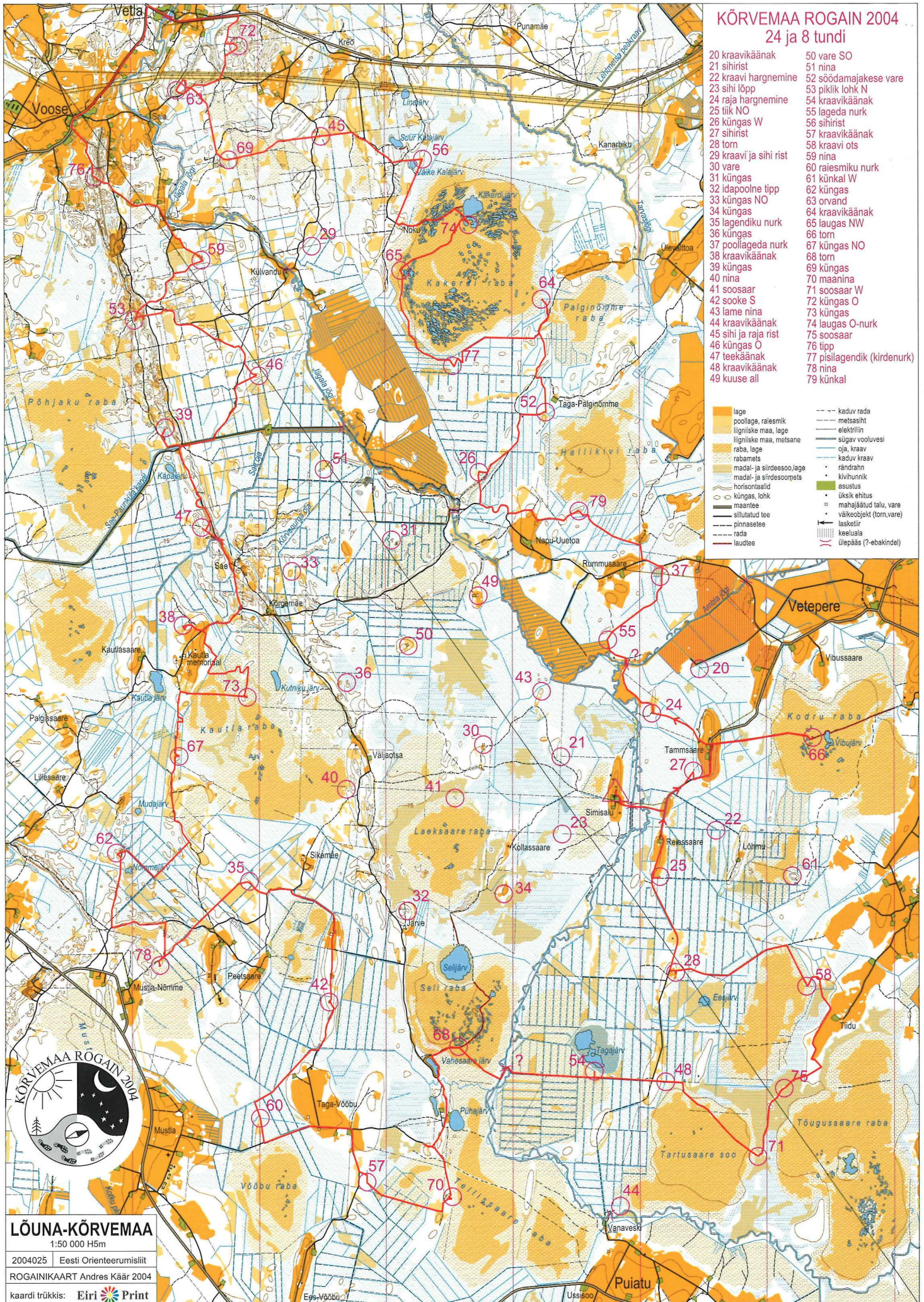
* kõik tulemused, kutsed ja reklaamid tuleb esitada toimetajale digitaalsel kujul aadressil <jyrgen@trenet.ee>

* kordusreklaami avaldamine -30%, mitmekorrede reklaami avaldamise hinnad ja kõik muud soodustused kokkuleppel EOL-iga <eol@spin.ee> tel 6398681

	H 16	6400		
▷	↓	□		└
1	31	U		
2	32	O)	
3	33	o		
4	35	∩)	
5	36	U	⋮	
6	37	↗	O	○
7	39	→	≡	⋮
8	40	∩		
9	41	∩		
10	43	∩		
11	44	→		
12	45	■		└
13	46	o		
14	47	∩	⋮	
15	48	X		
16	50	→	/	Y

○ --- 140 --- → ⊙

LÕUNA-KÕRVEMAA
1:50 000 H5m

2004025 Eesti Orienteerumislülit

ROGAINIKAART Andres Käär 2004

kaardi trükkis: Eiri Print